L'ACCIÓ SOCIOEDUCATIVA AMB ADOLESCENTS I JOVES SENSE REFERENTS FAMILIARS AL TERRITORI

ANÀLISI I PROPOSTES DES DE L'EDUCACIÓ SOCIAL

TREBALL DE FI DE GRAU

GRAU D'EDUCACIÓ SOCIAL

UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA

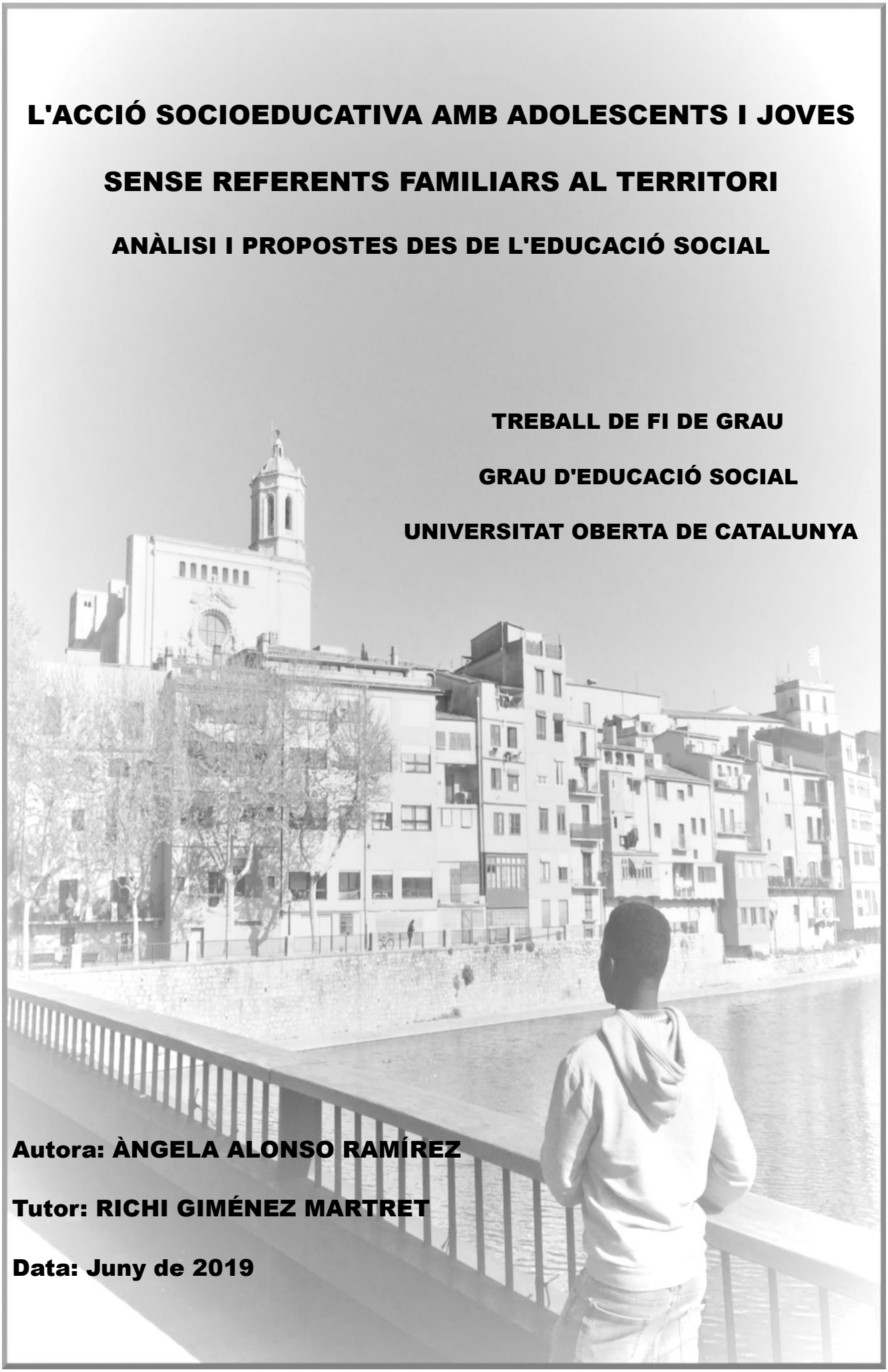

Autora: ÀNGELA ALONSO RAMÍREZ

Tutor: RICHI GIMÉNEZ MARTRET

Data: Juny de 2019

"Siempre acabamos llegando a donde nos esperan."

LIBRO DE LOS ITINERARIOS

José Saramago, *El Viaje del Elefante*

Agraïments

A tots els professionals que han col·laborat en la realització de la present recerca, per la seva predisposició, paciència i generositat a l'hora de compartir les seves percepcions i reflexions, les quals aporten sentit a aquest treball.

Als joves entrevistats, Hamed, Jaouad, Chakir i Anouar, per la predisposició, proximitat i alegria amb què han col·laborat en aquesta recerca; especialment a l'Hamed, el qual es va prestar a realitzar una sessió fotogràfica i cedir la seva imatge per tal d'il·lustrar la portada del treball.

A la Raquel Medina, coordinadora del Servei IPI, en el qual vaig realitzar el Pràcticum III i on vaig entrar en contacte per primer cop amb el col·lectiu d'adolescents i joves sense referents familiars al territori, esdevenint l'experiència que va inspirar la realització del present treball.

A en Marc Queralt, que em va ajudar molt a l'hora de dur a terme la recerca, tant pel que fa a les seves reflexions i anàlisis tan pertinents, com per facilitar-me el contacte de gran part dels professionals i joves entrevistats.

A la Raquel Rico, amb qui he après molt debatent en els darrers mesos en el marc del Seminari d'Educació Social Sobre la Taula que coordina, i la qual em va animar per a dur a terme aquest treball, en el moment en què més ho necessitava.

A en Richi Giménez, tutor d'aquest Treball de Fi de Grau, per la paciència, comprensió i suport, i també per l'harmonia, confiança i tranquil·litat que m'ha transmès aquests mesos.

A tots aquells i aquelles que heu estat sempre al meu costat, ajudant-me, donant-me amor i transmetent-me tota la força i confiança per a lluitar pels meus somnis.

Menors Estrangers Indocumentats No Acompanyats (MEINA), Menors (e)Migrants No Acompanyats (MMNA), Menors Estrangers No Acompanyats (MENA), joves que emigren sols, infants emigrants sense referents familiars,.. diferents denominacions, sovint abreviades en sigles per comoditat dels usuaris, que s'han utilitzat en les darreres dècades per tal de designar el conjunt d'adolescents i joves que arriben a un nou territori, havent emprès un projecte migratori en solitud.

En aquest sentit, Quiroga i Sòria (2010) assenyalen que, el terme Menor No Acompanyat (MNA), s'utilitza per primer cop per part de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR) el 1997 a fi de definir un fenomen creixent a Europa des de la dècada dels 80 i, des de llavors, és la designació més habitualment emprada en els estats europeus per a referir-se a aquests nois i noies. Malgrat això, la diversitat terminològica existent, si bé reafirma la tendència intrínseca a classificar i homogeneïtzar simbòlicament els grups humans, alhora posa de relleu les diferents perspectives de comprensió i abordatge del fenomen, en alguns casos, amb connotacions discriminatòries que abonen el terreny a la posterior estigmatització del col·lectiu i, en altres, amb prudents i benintencionats eufemismes en el sentit contrari.

En el nostre context, bé podríem afirmar que, el terme jurídic MENA és el més utilitzat actualment, tant en els àmbits jurídics, acadèmics i professionals, com als mitjans de comunicació, estenent-se així a la resta dels espais socials. Ara bé, recorrent a una instància exemplar, val a dir que, la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) utilitza, indistintament, vàries nomenclatures, entre les quals trobem MENA, infants i joves que emigren sols, o bé infants i adolescents estrangers menors d'edat sense referents familiars al territori.

Així, aprofitant la falta de consens i amb el desig que no esdevingui tan sols un eufemisme, en el transcurs del present treball, hem decidit referir-nos a aquest col·lectiu com a adolescents i joves sense referents familiars al territori. En primer lloc, aquesta nomenclatura esdevé més ajustada als grups d'edat que presenten majoritàriament a l'estudi realitzat pel Departament de Treball, Afers Socials i Família (2019) i, a més, l'acció socioeducativa que se'ls dirigeix va més enllà de la majoria d'edat legalment preestablerta. En segon lloc, el fet de no comptar amb una xarxa de suport familiar propera ja ens aporta la sobreentesa entorn del seu projecte migratori en solitud. En tercer lloc, des d'una perspectiva educativa, resulta molt més rellevant que el fet d'al·ludir a la seva condició d'estrangers com a mancats de la nacionalitat espanyola (LOEX, 4/2000, de 11 de gener; Art. 1). Finalment, evitem les connotacions discriminatòries associades a l'origen sociocultural d'aquests nois i noies.

ÍNDEX

RESUM/ABSTRACT **1**

INTRODUCCIÓ **1**

MARC TEÒRIC DE LA RECERCA **2**

Els Adolescents i Joves Sense Referents Familiars al Territori **2**

Situació Social del Col·lectiu **4**

Actuacions Dirigides Als Adolescents i Joves Sense Referents Familiars al Territori **7**

Crítiques i Propostes de Millora Sobre les Actuacions **13**

JUSTIFICACIÓ DE LA RECERCA **16**

OBJECTIUS **17**

METODOLOGIA **18**

Tècniques Utilitzades i Desenvolupament de la Recerca **18**

Aspectes Ètics **20**

PRESENTACIÓ DELS RESULTATS **21**

Primer Eix: La Xarxa de Recursos del Territori **21**

Segon Eix: La Veu dels Professionals i Joves **29**

DISCUSSIÓ **30**

CONCLUSIONS **40**

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES I FONTS CONSULTADES **42**

ANNEXOS **50**

Annex 1.a) Esquema del Sistema de Protecció i Suport de l'Administració Pública **50**

Annex 1.b) Mapa dels Recursos Socioeducatius del Territori **51**

Annex 2. Resum de les Entrevistes realitzades a Professionals i Joves **52**

Annex 3.a) Fotografies de l'exposició *A la deriva* del "Festival Inund'ART" **80**

Annex 3.b) Fotografies de la instal·lació *The Dreamers* del “Festival Inund’ART” **82**

RESUM

L'objectiu d'aquest TFG és conèixer les actuacions que es dirigeixen als adolescents i joves sense referents familiars al territori, en un context concret, com són les ciutats de Girona i Salt, a fi d'analitzar, des de la perspectiva dels professionals i els joves atesos, l'acció socioeducativa que s'està duent a terme i indicar les propostes de millora que cal impulsar per tal d'afavorir el seu desenvolupament integral, promoció sociocultural i inclusió a la comunitat d'acollida. S'han utilitzat tècniques qualitatives en la recollida d'informació i posterior anàlisi de dades. Primerament, s'ha efectuat una exploració entorn dels serveis de protecció i suport de l'Administració, els recursos formatius, ocupacionals i d'inserció sociolaboral i la xarxa d'equipaments municipals i comunitaris. Alhora, s'han realitzat 12 entrevistes a professionals de l'atenció directa i 4 entrevistes a joves extutelats que es troben actualment en serveis de suport de l'Administració. Els resultats de la recerca assenyalen que cal millorar la coordinació i col·laboració entre tots els agents educatius corresponsables del territori per tal d'elaborar una estratègia compartida en l'actuació integral que es dirigeix al col·lectiu. Simultàniament, cal particularitzar les actuacions, potenciar les línies d'acció socioeducativa entorn de l'àrea familiar, relacional, cultural i comunitària dels joves, incidir en el seu desenvolupament personal i emocional i, alhora, diversificar i ampliar els seus itineraris de formació i promoció sociocultural a fi de fomentar l'assoliment de la seva autonomia i inclusió social en igualtat de condicions.

Paraules clau: adolescents i joves sense referents familiars al territori, migració, educació social, acció educativa, promoció sociocultural, inclusió, Girona, Salt

ABSTRACT

The purpose of this TFG is to know the actions that are aimed at adolescents and young people without family references in the territory, in a specific context, such as the cities of Girona and Salt, in order to analyse, from the perspective of professionals and attended young people, the social and educational action that is being carried out and to establish the proposals for improvement that must be promoted in order to favour their comprehensive development, sociocultural promotion and inclusion in the host community. Qualitative techniques have been used in the collection of information and subsequent analysis of data. First of all, an exploration was carried out on the protection and support services of the Administration, the training, occupational and labour insertion resources and the network of municipal and community facilities. Furthermore, 12 interviews were conducted with direct care professionals and 4 interviews with young people who are currently in support services of the Administration. The results of the research state that it is necessary to improve the coordination and collaboration between all the responsible educational agents of the territory in order to elaborate a shared strategy in the comprehensive action aiming at the group. Simultaneously, it is necessary to personalise the actions, to promote social and educational lines of action around the family, relational, cultural and community areas of young people, to stress their personal and emotional development and, at the same time, diversify and expand their training itineraries and of sociocultural promotion in order to encourage the achievement of their autonomy and social inclusion in equal conditions.

Keywords: adolescents and young people without family references in the territory, migration, social education, educational action, sociocultural promotion, inclusion, Girona, Salt

INTRODUCCIÓ

La voluntat de dur a terme aquesta recerca sorgeix de la pròpia experiència durant la realització del Pràcticum III del Grau d'Educació Social. En el transcurs del meu període de pràctiques, dut a terme al Servei dels Itineraris de Protecció Individualitzats (IPI), vaig entrar en contacte per primer cop

amb el col·lectiu d'adolescents i joves sense referents familiars al territori i vaig ser testimoni directe de l'impacte que la seva presència ha generat en la xarxa de recursos assistencials i socioeducatius, transformant la seva configuració i la pràctica diària dels professionals que hi operen. Paral·lelament, la participació al Seminari d'Educació Social Sobre la Taula coordinat per en Jordi Planella i la Raquel Rico en el marc de la nostra disciplina, el qual s'ha focalitzat durant aquest curs en la situació actual d'aquest col·lectiu, m'ha permès detectar les inquietuds i els malestars que provoquen en els professionals de l'atenció directa, els condicionaments normatius i estructurals amb els quals s'han d'enfrontar per tal de donar cobertura a les necessitats socioeducatives que presenten aquests joves i propiciar la seva autonomia i integració al teixit socioeconòmic en un curt període de temps. Certament, la urgència que requereixen les actuacions i la inèrcia de funcionament en les quals es veuen immersos els serveis, dificulten que els educadors i educadores puguin analitzar i introduir canvis significatius en la pràctica educativa que desenvolupen. Per aquests motius, he cregut convenient realitzar una recerca qualitativa entorn de les accions socioeducatives que es duen a terme a les poblacions de Girona i Salt a fi de conèixer les actuacions actuals i les propostes de millora que caldria impulsar. Amb aquesta finalitat, s'aprofundeix entorn de la situació d'aquests joves, centrant-nos en les necessitats que presenten, les actuacions que se'ls dirigeixen i les crítiques i propostes que s'han assenyalat en aquest sentit. Posteriorment, es duu a terme una cerca exploratòria de la xarxa de recursos assistencials i socioeducatius del territori triat i s'entrevista als professionals i joves atesos.

MARC TEÒRIC DE LA RECERCA

ELS ADOLESCENTS I JOVES SENSE REFERENTS FAMILIARS AL TERRITORI

Les primeres dades sobre la presència a Espanya d'adolescents i joves sense referents familiars al territori daten de l'any 1993 i, des de llavors, s'ha incrementat progressivament, presentant dues èpoques amb un volum més significatiu de noves arribades, al voltant de l'any 2000 i, posteriorment, del 2009 (Quiroga i Sòria, 2010). Ara bé, les dades sobre les noves arribades no es corresponen amb la presència real d'aquest col·lectiu al territori, ja que caldria sumar-hi els que ja es trobaven atesos als serveis de protecció prèviament, els que s'atenen als dispositius per a extutelats majors de 18 anys i els que es troben fora d'aquests circuïts per circumstàncies diverses. Consegüentment, la fluïdesa entre les diferents situacions en què es poden trobar dificulta realitzar una aproximació acurada entorn de la totalitat del col·lectiu.

Centrant-nos en les noves arribades a Catalunya, segons els primers resultats publicats de l'estudi

sociodemogràfic entorn d'aquests nois i noies realitzat recentment per part del Departament de Treball, Afers Socials i Família (d'ara endavant, el Departament; gener de 2019), es detecta un nou increment exponencial en els darrers tres anys, el qual culmina el 2018 amb un total de 3659. Basant-nos en la darrera actualització de les estadístiques publicades per la Secretaria d'Infància, Adolescència i Joventut (maig de 2019), caldria sumar a aquesta xifra els 945 que han arribat durant el 2019. Alhora, el Departament (2019) ha fet una projecció estadística en la qual preveu que, en el transcurs d'aquest any, es produiran gairebé un 50% més de noves arribades que el 2018, arribant a les 5500 a tot Catalunya. Pel que fa al territori on s'emmarca aquesta recerca, al llarg del 2018 s'han registrat 407 noves arribades al Servei Territorial de Girona, a les quals cal sumar-hi les 137 que s'han produït durant el 2019 (Secretaria d'Infància, Adolescència i Joventut, 2019).

D'altra banda, les dades aportades per l'estudi portat a terme pel Departament (2019), posen de relleu algunes característiques compartides per aquests adolescents i joves, les quals coincideixen amb les ja assenyalades en informes previs (Perazzo i Zuppiroli, 2018; Quiroga, Alonso i Sòria, 2010) i que ens permeten conèixer millor el col·lectiu.

Així doncs, en l'actualitat, el col·lectiu d'adolescents i joves sense referents familiars al territori està format per un 97,7% de nois i un 2,3% de noies, entre els quals predomina l'interval d'edat comprès entre els 15 i els 17 anys. Majoritàriament, provenen del continent africà (98%), sobretot del Marroc, tot i que s'observa un creixement progressiu dels originaris de l'Àfrica Subsahariana en els darrers anys. Les raons que motiven el seu projecte migratori responen a la precarietat econòmica i laboral viscuda al seu país d'origen. Les expectatives al país de destí, són formar-se, treballar i regularitzar la seva documentació. Convé destacar que el 78% d'aquests nois i noies havien consensuat el seu projecte migratori amb la família, el 61% admet haver pagat per a realitzar el viatge i el 91,9% contemplava Catalunya com a destí final.

Perazzo i Zuppiroli (2018) i Quiroga, et al. (2010) relacionen la significativa diferència que observem entre ambdós sexes, amb l'encàrrec que assumeixen els fills més grans als països d'origen a l'hora d'emigrar amb la finalitat de progressar econòmicament per a ajudar a la família. No obstant, indiquen que, si bé les noies emigren en menor nombre que els nois degut a les pautes socioculturals predominants al seu context, les dades no reflecteixen la realitat de les migracions femenines, ja que moltes de les emigrants esdevenen víctimes de les xarxes de tràfic sexual durant el trajecte i romanen invisibilitzades i explotades per aquestes en els països de destí.

Paral·lelament, cal comprendre també les edats i les raons i expectatives que presenten des de la perspectiva del context sociocultural dels països d'origen d'aquests nois i noies, en els quals, la transició a l'adultesa es produeix en edats molt curtes i la concepció entorn de les etapes vitals de la infància i l'adolescència no es corresponen amb el nostre univers referencial (Assemblea General de

les Nacions Unides, 20 de novembre de 1989). Així, emigrar es converteix en un ritual de pas entre la infantesa i l'adultesa, mitjançant el qual el noi o noia assumeix la responsabilitat de contribuir a l'economia familiar, fins el punt d'endeutar-se per a emprendre un projecte migratori arriscat i en circumstàncies sovint extremes, a causa de la manca d'oportunitats que percep al seu context proper (Perazzo i Zuppiroli, 2018; Quiroga i Sòria, 2010; Quiroga, et al., 2010). Tot i això, les motivacions i expectatives que els impulsen a emigrar en solitud es generen, alhora, arran de l'efecte crida que realitzen els mitjans de comunicació i els seus iguals un cop es troben al país de destí, els quals contribueixen a construir una idea fictícia entorn de les oportunitats i facilitats que ofereix el nou territori (Fernández, 2010 i Gallego et al., 2006; a Cónsola, 2016). Possiblement, aquesta circumstància estigui relacionada també amb la tria majoritària de Catalunya com a destinació.

Tanmateix, si bé hi ha unanimitat en referir-nos a aquest col·lectiu com a no acompanyats o sense referents familiars al territori i, per tant, mancats d'una xarxa de suport estable i protectora, resulta significatiu que el 63% afirmin tenir algun/s familiar/s a Catalunya (Departament, 2019). Aquesta dada suggereix diferents interpretacions que evidencien la complexitat del fenomen. Una d'aquestes, podria ser que, tot i haver emigrat en solitud, no es troben sols, sinó mal acompanyats al territori d'acollida (Quiroga, et al., 2010), però, certament, podria haver-n'hi d'altres.

SITUACIÓ SOCIAL DEL COL·LECTIU

Situació Legal

En arribar al país de destí, els adolescents i joves sense referents familiars al territori es troben en situació irregular. Quan són detectats per les autoritats policials, com així s'indica al Protocol Marc sobre determinades actuacions en relació amb els Menors Estrangers No Acompanyats (Resolució de 13 d'octubre de 2014), se'ls deriva a les dependències de la Fiscalia de Menors a fi que l'equip de metges forenses determinin la seva minoria d'edat (LOEX, 2/2009, de 11 de desembre; Art.35).

Un cop se'ls atorga l'estatus legal de menors d'edat, la legislació estatal (Ley Orgánica 1/1996, de 15 de gener, de Protección Jurídica del Menor; Ley 26/2015, de 28 de juliol, de modificación del sistema de protección a la infancia y a la adolescencia) i la legislació catalana (Llei 14/2010, de 27 de maig, dels Drets i Oportunitats de la Infància i l'Adolescència -LDOIA-), juntament amb les modificacions i regulacions que les despleguen, els contemplen com a menors emigrants sense referents familiars al territori i els garanteixen el dret a rebre protecció per part de l'Estat, en les mateixes condicions que els infants de nacionalitat espanyola. El Protocol Marc (Resolució de 13 d'octubre de 2014) estableix les actuacions envers els menors estrangers no acompanyats, indicant el circuït d'atenció i les condicions que determinaran la seva situació de desemparament i posada a

disposició de les administracions corresponents, les quals n'assumiran la tutela, els tramitaran la documentació i garantiran el compliment dels seus drets (Síndic de Greuges, 2018). Recordem que, a Catalunya, l'organisme responsable d'assumir la tutela dels menors en situació de desemparament i, per tant, la protecció social, jurídica i econòmica d'aquests nois i noies, és la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (LDOIA 14/2010, de 27 de maig; Art.98).

La guarda s'atorga al director del centre de protecció on resideixen, el qual està autoritzat a empadronar-los i a tramitar-los la documentació (LDOIA 14/2010, de 27 de maig; Art.109, Art.132). S'inicia així, un itinerari ple d'obstacles administratius, retards i incoherències processals. Amb sort, obtenen el passaport i tramiten el primer NIE (Número d'Identitat d'Estrangers), que els concedeix un permís de residència d'un any, prorrogable mentre la tutela sigui vigent. A partir de la majoria d'edat, les pròrrogues es troben sotmeses a la seva trajectòria formativa i ocupacional, en cas de trobar-se a l'empara d'un servei de suport per a joves extutelats, o bé a la seva incorporació al mercat laboral (LOEX, 2/2009, de 11 de desembre). La segona opció és complicada, ja que no disposen de permís de treball, el qual només poden aconseguir si un empresari ordinari o una empresa d'inserció en fa la demanda explícita per a fer-los un precontracte a fi de regularitzar-los com a treballadors (LOEX, 2/2009, de 11 de desembre). Ara bé, en el cas que renovin el permís de residència en el transcurs de les pròrrogues establertes (anualment i, posteriorment, al cap de 2 i 5 anys) i n'acreditin una antiguitat mínima de 6 anys, s'obre una via administrativa paral·lela mitjançant la qual opten al permís de treball regularitzat (LOEX, 2/2009, de 11 de desembre).

Anàlisi de Necessitats del Col·lectiu

Per tal de comprendre la complexitat de la situació en què es troben els adolescents i joves sense referents familiars al territori, realitzarem un diagnòstic de necessitats del col·lectiu segons les aportacions de diferents autors (Blancas i Belén, 2010; Carbonell, 2010; Cónsola, 2016; Goenechea, 2006; Perazzo i Zuppiroli, 2018; Quiroga i Sòria, 2010; Quiroga, et al., 2010; San Román, 1996):

NECESSITATS BÀSIQUES

Carència de recursos econòmics i de mitjans propis per a subsistir i cobrir les pròpies necessitats bàsiques de manutenció, habitatge i cura personal. En alguns casos, viuen al carrer, consumeixen substàncies psicoactives o realitzen diverses activitats delictives per a poder subsistir. Alhora, poden presentar problemes de salut derivats de la falta d'higiene, la nutrició inadequada o l'exposició a les inclemències climàtiques. Aquestes necessitats es veuen cobertes un cop entren als circuïts de protecció i de suport de l'Administració, tot i que poden tornar a sorgir un cop en surten.

NECESSITATS CONTEXTUALS

Falta de documentació i dificultats a l'hora de regularitzar la seva situació legal. La seva condició d'il·legalitat els situa, a priori, fora de la xarxes d'atenció sanitària, social i de seguretat ciutadana ordinàries, quedant relegats a circuïts marginals que esdevenen perjudicials per la seva integritat física i psicològica. Alhora, quan aconsegueixen regularitzar la seva documentació, els entrebancs i dificultats que es succeeixen a l'hora de mantenir-la provoquen que la inseguretat entorn de la seva situació legal es perllongui durant anys.

Escassetat d'oportunitats del context d'acollida. La crisi econòmica que afecta a tots els sectors socials des de fa més de deu anys, l'augment de l'atur juvenil i l'escassetat d'ofertes laborals al territori d'acollida també resulten dificultats afegides a les possibilitats de desenvolupament d'aquests joves. La seva situació respecte als contemporanis que pateixen les mateixes limitacions contextuals es veu agreujada per les dificultats de regularització documental, les quals els situen en una posició de desigualtat en l'accés als circuïts de participació, promoció i inserció laboral.

Manca d'interdependència i reconeixement dins l'estructura social. La seva inestabilitat social i legal els relega a un estatus cívic des del qual no se'ls reconeixen els seus drets cívics, socials i polítics en igualtat de condicions, disminuint les seves possibilitats de participar dins l'organització social. Alhora, la particularitat cultural que presenten respecte al grup cultural majoritari, juntament amb l'estigmatització social associada a la conflictivitat que se'ls adjudica, dificulten encara més la seva inclusió dins d'un sistema estratificat que els discrimina doblement.

NECESSITATS EMOCIONALS I PSICOLÒGIQUES

Mancances en l'equilibri psicològic i emocional. Molts d'ells presenten problemes emocionals i psicològics causats per les situacions dramàtiques que han viscut durant el trajecte realitzat, el procés traumàtic que pateixen arran de la separació del seu nucli familiar i entorn proper i, alhora, el xoc cultural que experimenten en la seva arribada.

Carència de xarxa de suport familiar, social i afectiu. Majoritàriament, aquests nois i noies arriben sols o acompanyats d'un igual i no tenen referents de suport social als quals recórrer en el país d'acollida que puguin oferir-los-hi estabilitat, protecció i ajuda. Certament, molts d'ells tenen un vincle segur amb les seves famílies al país d'origen i hi mantenen un contacte telemàtic continuat, però aquesta circumstància no pal·lia les dificultats que han d'abordar per a tirar endavant pels seus propis mitjans i sense un entorn afectiu proper i estable.

NECESSITATS SOCIOEDUCATIVES

Mancances i dificultats en el desenvolupament personal i social, associades a la seva etapa vital de creixement. Com a adolescents i joves, es troben en una etapa crítica de

desenvolupament durant la qual, en el trànsit cap a l'adultesa, construeixen la seva personalitat i identitat, assumint rols que suposen una transformació del seu posicionament i pautes d'interacció dins l'estructura social. En aquest sentit, la responsabilitat que han adquirit envers les seves famílies i la pròpia trajectòria vital exigeix que comptin amb un grau de maduresa que no es correspon amb aquesta etapa vital i, sovint, els resulta difícil gestionar la pressió que experimenten. Alhora, la frustració que senten entorn de les expectatives relatives al projecte migratori afecta a la seva autoestima i els genera un sentiment d'inseguretat envers les pròpies capacitats i potencialitats.

Mancances en l'adquisició de les habilitats i valors socials que afavoreixen la convivència, l'establiment d'interaccions positives i l'intercanvi en equitat. Les conductes adaptatives que han adquirit arran d'haver-se enfrontat a situacions extremes i desenvolupat en àmbits conflictius i perillosos, tenen un efecte significatiu en la seva capacitat relacional i d'interacció social. Així, en alguns casos, poden presentar actituds agressives, egoistes i receloses que els dificulten relacionar-se des del respecte, la confiança, la solidaritat i el reconeixement mutu.

Absència o dificultats a l'hora de participar en l'espai social i la comunitat. Els factors socioculturals, la falta de domini de la llengua del territori d'acollida, les xarxes socials limitades en les quals es desenvolupen i el desconeixement dels circuïts i recursos de participació social i comunitària, són aspectes que dificulten la seva inclusió social.

Carències formatives i de competències instrumentals i ocupacionals. La falta de competències lingüístiques, de formació i de qualificació acadèmica, ocupacional i professional, resulten obstacles significatius a l'hora d'ampliar el seu ventall de possibilitats de promoció i inserció laboral i, per tant, d'assolir autonomia social i econòmica al nou territori.

ACTUACIONS DIRIGIDES ALS ADOLESCENTS I JOVES SENSE REFERENTS FAMILIARS AL TERRITORI

Marc Normatiu de les Actuacions

La LDOIA 14/2010, de 27 de maig (Art.1), obliga als poders públics a garantir el compliment dels drets dels infants i adolescents, l'assumpció de les seves responsabilitats i el seu desenvolupament integral i fixa el marc en el qual s'estableixen les actuacions de prevenció, atenció, protecció i participació que promouen el seu benestar personal i social. Entre els Principis Rectors que la inspiren, es contemplen l'interès superior dels infants, el desenvolupament de les seves potencialitats, la no-discriminació, l'exercici de la ciutadania activa i el seu dret a l'educació (LDOIA 14/2010, de 27 de maig; Cap.II). També s'especifica que els infants i adolescents immigrats tindran els mateixos drets que els seus contemporanis, destacant el dret a ser escoltats i

informats de manera entenedora entorn de les actuacions que se’ls dirigeixen i, alhora, s'al·ludeix al foment de la seva integració social per part dels serveis públics, mitjançant serveis i programes d’acollida (LDOIA 14/2010, de 27 de maig; Art.43).

Paral·lelament, la Llei 10/2010, de 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya (Art. 1 i 2), al·ludeix a la responsabilitat de l'Administració a l'hora d'oferir els serveis, equipaments, programes i recursos que cobreixin les necessitats inicials de formació i orientació a les persones immigrades al territori, des del moment en què hi estiguin empadronades i en el transcurs de la primera etapa del procés d'integració a fi de promoure la seva autonomia i igualtat d'oportunitats en clau de ciutadania. Els continguts de les accions formatives de primera acollida s'estructuren en tres eixos: competències lingüístiques bàsiques, coneixements laborals i coneixement de la societat catalana i del seu marc jurídic (Llei 10/2010, de 7 de maig; Cap. II).

Altrament, en els darrers anys, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies ha impulsat diverses iniciatives polítiques amb la finalitat d'aportar solucions a l'increment d'arribades d'adolescents i joves sense referents familiars al territori i d'instar als diferents departaments de l'Administració Pública a assumir la seva corresponsabilitat i implicar-se en l'abordatge d'aquesta situació i l'atenció del col·lectiu. L'octubre de 2017, la DGAIA va crear la *Taula d'Atenció Integral per a menors estrangers/es sense referents familiars*, amb l'objectiu de coordinar les actuacions dels diferents agents corresponsables a fi de garantir la protecció i el suport d'aquests nois i noies durant la seva transició a l'edat adulta, desenvolupar projectes que garanteixin la seva integració social i realitzar el seguiment i l'avaluació d'aquestes accions. Posteriorment, el gener del present any 2019, s'ha posat en funcionament l'*Estratègia catalana per a l'acollida i la inclusió dels infants i joves emigrats sols* la qual planteja una reformulació del sistema d'atenció mitjançant una metodologia compartida entre els diferents agents implicats, tant pel que fa a la coordinació dels recursos existents com a la creació de dispositius específics a fi de millorar l'acollida i la inclusió d'aquests joves al territori. D'aquesta manera, mitjançant modificacions i propostes en l'àmbit educatiu, legal, social, administratiu i comunitari, s'aposta per establir un nou sistema eficient, proactiu, coherent i inclusiu que contempli el desenvolupament integral d'aquests joves en igualtat d'oportunitats. Amb aquest objectiu, s'assenyalen cinc línies estratègiques encaminades a garantir els drets d'aquests nois i noies en totes les etapes del procés d'acollida, atenció i suport, reforçar el sistema públic d'actuació integral i les mesures de transició a la vida adulta, millorar la coordinació i implicació dels agents corresponsables i, alhora, contribuir a la sensibilització i col·laboració de la comunitat.

Per últim, aquest mateix mes d'abril de 2019, el Govern de la Generalitat ha acordat donar continuïtat al *Programa temporal de suport a l'acollida de joves emigrats sols* que es va crear per tal de millorar, des d'un punt de vista tècnic, logístic i administratiu, les actuacions dirigides a

aquests nois i noies, tant en la seva acollida com durant tota l'atenció que se'ls dirigeix, oferint-los una atenció més especialitzada, potenciant la coordinació entre els dispositius i aportant flexibilitat a les actuacions a fi d'adaptar-les a la dinàmica evolutiva d'aquest fenomen migratori.

El Circuït d'Atenció: Protecció i Emancipació

Tan bon punt esdevenen tutelats per la DGAIA, el Servei d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (SAIA) del Servei Territorial on es troben, realitza el seguiment i supervisa les actuacions que es dirigeixen a aquests adolescents i joves, coordinant els serveis i recursos corresponents.

En aquesta línia, la LDOIA (14/2010, de 27 de maig; Art.120) assenyala les mesures de protecció que s'adoptaran amb cadascun, les quals es troben, alhora, especificades a la Cartera de Serveis Socials 2010-2011 (Annex 1; 1.2.1). En el cas dels menors d'edat, aquestes mesures poden ser:

Acolliment Familiar/Acolliment en Unitat Convivencial d'Acció Educativa/Acolliment Preadoptiu- Servei d'acolliment simple o permanent en família extensa o aliena que proporciona una atenció i educació integral al menor.

Acolliment en Centre públic o concertat:

Centre d'Acolliment (CA)- Servei residencial d'estada limitada i transitòria (màxim 6 mesos) que duu a terme l'atenció immediata i educativa dels menors desemparats, en el qual s'inicien els tràmits corresponents per a documentar a aquests joves i s'elabora un diagnòstic sobre les seves necessitats educatives particulars a fi de derivar-los, posteriorment, al recurs més adequat.

Centre Residencial d'Acció Educativa (CRAE)- Servei residencial temporal dirigit a menors de 0 a 18 anys que els ofereix atenció tècnica especialitzada i educació integral.

Centre Residencial d'Educació Intensiva (CREI)- Servei residencial i educatiu d'estada limitada dirigit específicament a adolescents i joves que presenten alteracions conductuals i precisen d'un sistema d'educació intensiva i atenció tècnica especialitzada i alternativa.

Alhora, degut a l'increment d'arribades de joves i adolescents sense referents familiars al territori, en els darrers anys s'han ampliat les places dels recursos existents i posat en funcionament centres específics per tal de donar resposta a la situació d'emergència i oferir-los una primera acollida dins del sistema de protecció (LDOIA 14/2010, de 27 de maig; Art.43, Art.111):

Serveis de Protecció d'Emergència (CE)- Mesura transitòria dirigida als adolescents i joves en el moment de la seva arribada (màxim 1 mes) on se'ls ofereix una atenció immediata, es valora la seva situació (determinació de l'edat, cerca de referents familiars al territori) i es duen a

terme accions relatives a la seva acollida (aprenentatge de la llengua, coneixement de l'entorn social i comunitari, informació sobre el sistema de protecció i el context institucional).

Centres de Primera Acollida i Atenció Integral (CPA)- Inicialment ideats per a esdevenir unitats integrades dins dels CA, també s'estableixen com a centres independents. Comparteixen funcions amb els CA, però emfasitzen les accions relatives a l'acollida per tal de facilitar l'adaptació d'aquests nois i noies.

Seguidament, s'assenyala una tipologia de mesures qualitativament diferents, focalitzades en els processos d'autonomia i emancipació, algunes dirigides a menors d'edat i d'altres que combinen, alhora, l'atenció als joves tutelats i extutelats (LDOIA, 14/2010, de 27 de maig; Art. 120):

Mesures de transició a la vida adulta i l'autonomia personal:

Pis assistit per a joves de 16 a 18 anys- Servei d'habitatge finalista dirigit a iniciar un procés de sortida de la institució de manera gradual i progressiva a fi de facilitar el trànsit cap a l'adultesa i l'autonomia dels joves.

Itineraris de Protecció Individualitzats (IPI)- Servei no inclòs a la Cartera de Serveis Socials 2010-2011 que es va començar a oferir l'any 2016. És una alternativa als *Pisos assistits per a joves de 16 a 18 anys*, en el qual s'emfasitzen els processos d'emancipació mitjançant un servei d'habitatge independent en pisos compartits on viuen de manera autònoma.

Residències o pisos per a joves vinculats a Programes d'Inserció Laboral (PIL)- Servei d'habitatge independent, en una línia similar als IPI, dirigit a joves de 16 a 21 anys, que els ofereix una cobertura d'atenció i seguiment més perllongada en el temps, focalitzada en els processos d'integració social i inserció laboral dels joves.

Servei d'Acompanyament Especialitzat per a Joves (SAEJ)- Dirigit també a joves de 16 a 21 anys, els quals requereixen un acompanyament especialitzat i alternatiu i presenten un alt grau d'autonomia, possibilitats d'èxit i responsabilitat. El suport a l'habitatge s'ofereix en el mercat ordinari, en pisos compartits, habitacions llogades, pensions o albergs juvenils.

D'altra banda, cal destacar que, tot i que el circuït de protecció finalitza quan arriben a la majoria d'edat, la legislació catalana és pionera a l'Estat Espanyol en establir mesures de suport també per a joves extutelats (LDOIA, 14/2010, de 27 de maig; Cap. IV), oferint-los assistència econòmica, jurídica i social a fi de facilitar el seu procés maduratiu i d'emancipació i promoure el seu desenvolupament en igualtat d'oportunitats. Aquestes mesures contemplen l'assessorament,

orientació i acompanyament educatiu dels joves a nivell personal, social, formatiu i laboral amb l'objectiu de millorar les seves competències professionals, potenciar la seva ocupabilitat i fomentar l'adquisició de la seva autonomia i integració social. El suport s'ofereix a tots els joves tutelats a partir dels 16 anys i als extutelats de 18 a 21 anys, segons un criteri de selecció vinculat a la seva trajectòria formativa i ocupacional. La unitat competent dins la DGAIA per a dur a terme aquesta tasca és l'Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat (ASJTET), la qual coordina els *Programes de Suport* que estableixen les diferents prestacions a les quals poden accedir els joves:

Programa de Suport a l'Habitatge: Prestació subjecta al compliment d'un Pla de Treball Individualitzat (PTI), en la qual estan incloses les *Mesures de transició a la vida adulta i l'autonomia personal* (LDOIA, 14/2010, de 27 de maig; Art. 120) assenyalades anteriorment, PIL i SAEJ, juntament amb un altre servei que no figura a l'esmentada llei, però sí a la Cartera de Serveis Socials 2010-2011 i a la Directriu 3/2016:

Pisos assistits per a majors de 18 anys- Servei d'habitatge assistit dirigit a joves extutelats de 18 a 21 anys sense recursos propis ni xarxa de suport estable al territori. Se'ls ofereix acompanyament educatiu integral a nivell personal, formatiu, social, laboral i formatiu, durant el seu procés d'adquisició d'autonomia socioeconòmica i integració social.

Programa d'Inserció Sociolaboral: Dirigit a supervisar i/o establir l'itinerari formatiu i d'inserció laboral dels joves tutelats i extutelats mitjançant la creació del PTI, proporcionant-los orientació, suport i seguiment de manera coordinada amb els recursos formatius del territori.

Programa de Prestació Econòmica: Mesura assistencial de caire econòmic (663€) subjecta al compliment del PTI, que s'atorga als joves majors d'edat extutelats (de 18 a 21 anys), durant un període de 6 mesos (a aquells que han estat tutelats durant un període inferior als 3 anys), o bé durant 3 anys (a aquells que han estat tutelats durant un període de 3 anys o més). Alhora, segons la modificació de la Llei 13/2006 (de Prestacions socials de caire econòmic) que introdueix la Llei 5/2017, de 28 de març (Art. 214), aquesta prestació es pot allargar fins els 23 anys en aquells casos en què els joves estiguin realitzant una formació reglada postobligatòria.

Programa d'Assessorament Jurídic: Dirigit als joves extutelats de 18 a 21 anys, des del qual se'ls ofereix orientació, informació, seguiment, mediació i ajuda per a realitzar les gestions que requereixin en els àmbits d'estrangeria, penal i civil.

Programa de Suport Psicològic: Dirigit als joves extutelats de 18 a 21 anys, a fi d'oferir-los acompanyament i assessorament psicològic, tant a nivell intern com derivant-los a recursos externs.

Servei de Recerca dels Orígens Biològics: Servei jurídic que garanteix un suport als joves extutelats a l'hora d'accedir i revisar el seu expedient de la DGAIA a fi de conèixer i trobar les dades

relatives a la seva filiació biològica i contactar amb les seves famílies d'origen.

L'acció educativa amb els adolescents i joves sense referents socials al territori

Partint del marc normatiu i dels dispositius que conformen el circuït d'atenció establert vers els adolescents i joves sense referents familiars al territori, podem assenyalar les característiques que determinen l'acció socioeducativa que es duu a terme actualment amb aquest col·lectiu.

D'una banda, distingim unes pautes metodològiques comunes durant totes les etapes del desenvolupament d'aquests joves dins del circuït d'atenció:

Acompanyament i suport educatiu particularitzat. Els nois i noies compten amb un educador social com a referent que realitza el seu acompanyament, supervisió i seguiment de manera individualitzada, amb diferents graus d'intensitat en funció de l'etapa vital en què es trobin i de la tipologia del servei. Aquest referent de suport educatiu ofereix orientació i assessorament als nois i noies i realitza funcions motivadores i mediadores a fi de facilitar el seu accés als diferents recursos educatius, formatius i culturals del territori i la comunitat.

Elaboració d'un itinerari individual. A tots els dispositius s'elabora un projecte particularitzat que reuneix els objectius de promoció i desenvolupament integral de cada jove entorn de la seva trajectòria personal, educativa, social, formativa, ocupacional i d'inserció laboral. Aquest projecte pot presentar diverses formes segons el servei: Projecte Educatiu Individualitzat (PEI), Projecte d'Autonomia Individualitzat (PAI), Pla de Treball Individualitzat (PTI).

Corresponsabilitat i participació activa en el procés de desenvolupament. L'actuació es duu a terme partint de la responsabilitat dels nois i noies en el seu procés de promoció com a subjectes actius i participatius, tenint en compte les seves preferències, opinions i objectius vitals.

D'altra banda, les línies d'acció socioeducativa s'estableixen entorn de les següents àrees de desenvolupament integral i promoció sociocultural:

Àrea Personal. Relacionada amb el desenvolupament cognitiu, emocional, psicològic i de construcció de la personalitat i identitat d'aquests nois i noies, a fi de potenciar la seva capacitat de resiliència, potencialitats i competències particulars, propiciar la seva transició a l'adultesa i facilitar l'adquisició d'autonomia de manera gradual i progressiva.

Àrea Familiar, Social i Comunitària. Relativa a les seves habilitats relacionals, xarxes d'interacció i circulació social, socialització i coneixement de l'entorn comunitari, amb l'objectiu

d'ampliar les seves possibilitats d'inclusió als diferents espais socials i fomentar la seva participació activa als diferents recursos i a la comunitat d'acollida en igualtat de condicions.

Àrea Formativa. Associada amb l'assoliment de competències instrumentals i formatives, que inclouen l'alfabetització, l'aprenentatge de la llengua del territori d'acollida i la formació acadèmica, amb l'objectiu d'afavorir la seva integració i accés als béns culturals i potenciar les seves possibilitats de capacitació, promoció i desenvolupament.

Àrea d'Inserció Laboral. Relacionada amb el reforç de les seves competències ocupacionals, a fi d'orientar-los en el seu itinerari, millorar la seva ocupabilitat i facilitar-los la inserció laboral, per tal que puguin adquirir autonomia socioeconòmica un cop arribin a l'adultesa.

CRÍTIQUES I PROPOSTES DE MILLORA SOBRE LES ACTUACIONS

En el transcurs dels darrers anys, per part de diferents organismes i sectors professionals que es troben a primera línia d'actuació, han sorgit diverses crítiques i propostes de millora entorn del context estructural i el tractament institucional que s'ofereix a aquest col·lectiu.

De manera significativa, es denuncien els entrebancs i incoherències administratives i legals amb què es troben aquests nois i noies a l'hora de regularitzar la seva situació al territori d'acollida, reclamant la modificació de la legislació a fi d'agilitzar, garantir i flexibilitzar la tramitació documental, tant pel que fa a aconseguir el permís de residència com el de treball un cop extutelats per l'Administració (Cónsola, 2016; Síndic de Greuges, 2018; Villa, 2018). En aquest sentit, s'assenyala també la conveniència de desplegar el Reglament de la Renda Garantida de Ciutadania per tal d'assegurar el suport econòmic permanent a aquests joves i a la resta de ciutadans, prevenint així, l'agreujament i cronicitat de les situacions de precarietat que fixen l'exclusió (Síndic de Greuges, 2018; Villa, 2018).

Paral·lelament, es recrimina el col·lapse actual del sistema de protecció, el qual es fa palès en la saturació dels serveis, l'ús inadequat i contradictori dels recursos existents entorn de la seva capacitat, especificitat i funcions i, també, en l'arbitrarietat de les polítiques de derivacions entre ells, les quals esdevenen circumstàncies que perjudiquen la continuïtat de la trajectòria dels joves, ja que, o bé hi han de romandre durant períodes perllongats a l'espera de tenir plaça a un recurs més adequat a la seva particularitat, o bé presenten una mobilitat excessiva i injustificada entre els diferents dispositius (Síndic de Greuges, 2018; Vázquez, 2019).

La falta de places s'evidencia, alhora, en l'escassetat de recursos formatius, ocupacionals i de treball protegit al territori, un fet que, sumat a les dificultats documentals amb què es troben aquests joves a l'hora d'accedir-hi, augmenta la seva situació de desigualtat respecte als altres conciutadans

(Cónsola, 2016; Síndic de Greuges, 2018; Vázquez, 2019; Villa, 2018).

Convé destacar també la falta de coordinació i d'unificació de criteris comuns entorn de l'atenció d'aquests joves, tant entre les diferents administracions, com entre les Comunitats Autònomes i, fins i tot, per part dels estaments europeus. En un altre nivell, Vázquez (2019) indica que aquesta falta de coordinació es fa palesa també, entre els professionals dels diferents serveis, alhora que denuncia el corporativisme i el *negoci de la pobresa* que s'està desenvolupant per part d'algunes entitats privades, les quals aprofiten la necessitat actual per incrementar els seus beneficis a costa de la qualitat de l'atenció que ofereixen i del benestar dels professionals de l'atenció directa.

A fi d'evidenciar públicament aquest col·lapse, el passat mes de Setembre del 2018, el Síndic de Greuges proposava a l'*Informe sobre la Situació actual dels infants i joves immigrats sols*, que es milloressin els protocols d'atenció i s'augmentés la inversió en el sistema de protecció a fi de crear més serveis i garantir la qualitat de les actuacions. A més a més, instava a elaborar, a curt termini, un *Pla integral transversal de contingència* per tal de donar resposta a la situació d'emergència actual i fer front a la previsió de les noves arribades augurades per aquest any, així com un *Pla integral d'atenció a mitjà termini*, a fi d'unificar els criteris d'actuació i coordinar totes les instàncies corresponsables en l'abordatge d'aquest fenomen migratori. Possiblement, aquesta fou una de les propostes que van impulsar l'establiment de l'*Estratègia catalana per a l'acollida i la inclusió dels infants i joves emigrats sols* recentment engegada pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies al gener de 2019, la qual contempla moltes de les propostes esmentades, algunes de les quals ja han generat efectes palpables. És el cas, per exemple, de la flexibilitat en l'accés a determinats recursos formatius del Servei Català d'Ocupació (SOC), als quals, anteriorment, calia que disposessin de NIE per a inscriure-s'hi, però que, actualment, amb el certificat de tramitació corresponent ja hi poden accedir.

D'altra banda, alguns estudis també han realitzat crítiques i propostes de millora entorn de l'acció socioeducativa que es duu a terme des dels serveis de protecció i suport amb el col·lectiu d'adolescents i joves sense referents familiars al territori.

En primer lloc, Belattar (2014) a Cónsola (2016) i Blancas i Belén (2010), indiquen algunes competències necessàries dels educadors socials i altres professionals de l'atenció directa, tals com, tenir un mínim coneixement de la llengua d'origen d'aquests joves i de la legislació actual en matèria d'estrangeria i, alhora, mantenir una perspectiva intercultural i de gènere en tota actuació. A més a més, es destaquen els efectes positius de realitzar un treball conjunt amb la família dels joves, encara que sigui per via telemàtica, així com de realitzar formacions específiques als professionals per tal d'oferir atenció especialitzada en aquells casos que es requereixi: víctimes de tràfic i

explotació sexual, joves amb diversitat funcional, drogodependents, o els que presenten problemes o trastorns de salut mental (Ochoa et al., 2009, a Cónsola, 2016; Síndic de Greuges, 2018).

En segon lloc, des del Síndic de Greuges (2018), s'incideix en la necessitat de detectar les necessitats que no s'atenen adequadament, ja que, tant el col·lapse actual com la poca especialització tècnica i/o qualificació d'alguns professionals de l'acció directa, comporten que algunes necessitats socioeducatives es prioritzin vers les altres. És el cas dels aspectes emocionals i de l'àrea relacional i de participació social d'aquests nois i noies (Carbonell, 2010; Cónsola, 2016; Villa, 2015). En aquest sentit, Camacho (2013), Carbonell (2010) i Villa (2015) argumenten que ampliar la xarxa social i gaudir d'uns referents de suport afectius i estables, resulta determinant en la construcció de la personalitat i el procés d'emancipació dels joves extutelats un cop surten del circuït institucional, alhora que imprescindible per a què mantinguin la confiança en si mateixos i puguin fer front a les dificultats contextuals de l'espai socioeconòmic contemporani. Al seu torn, Cónsola (2016) també ressalta la conveniència de promoure la participació d'aquests joves a grups culturals i esportius, així com la col·laboració amb altres comunitats i col·lectius per tal d'afavorir la seva integració social. En conseqüència, ampliar el capital cultural, social i formatiu d'aquests joves contribuirà a incrementar les seves possibilitats d'assolir autonomia (Carbonell, 2010). A més, Villa (2018) i Cónsola (2016) afegeixen el foment de l'intercanvi generacional mitjançant l'habitatge compartit, el voluntariat social o el Programa de Mentoria Social, ja que la inclusió d'aquests joves implica actuacions bidireccionals a la comunitat com a part fonamental de la dialèctica integradora.

Alhora, tal com proposen Blancas i Belén (2010), cal que els educadors i educadores surtin de les lògiques assistencials i paternalistes i actuïn com a agents de mobilització, estimulant la seva conscienciació i politització entorn de la situació de vulnerabilitat que presenten per tal que s'apoderin i obtinguin reconeixement social en la comunitat d'acollida. En aquesta línia, Villa (2018) indica que cal fomentar i recolzar el moviment associatiu com a mecanisme d'emancipació i suport col·lectiu, com en el cas de la Unió de Joves Extutelats de Catalunya (UJEC) fundada el 2018, o de l'Associació ExMENAs que s'ha constituït aquest mateix any.

Finalment, l'estudi de Jariot, Sala i Arnau (2015) posa de manifest la baixa qualificació acadèmica i professional que presenten els joves quan surten dels circuïts de protecció i suport, així com les dificultats que tenen a l'hora d'inserir-se al mercat laboral en condicions dignes. Aquestes autores constaten que la majoria dels joves extutelats es veuen immersos en un itinerari de precarietat i inestabilitat laboral, causat per la falta de competències transversals i d'ocupabilitat que han adquirit en les formacions realitzades prèviament. Ara bé, cal tenir en compte que la tria d'aquestes formacions es genera en la necessitat i urgència de poder treballar en arribar a la majoria d'edat i, a més, en el cas dels adolescents i joves sense referents familiars al territori, l'accés a formacions

d'una qualificació superior resulta complicada, a causa de la falta de competències instrumentals que els cal adquirir prèviament per a poder cursar-les de manera adequada. En conseqüència, s'opta per dur a terme formacions ocupacionals que els permetin incorporar-se al mercat laboral en poc temps. Tot i això, Villa (2015) recomana incentivar-los a iniciar itineraris formatius que els permetin accedir a l'ensenyament reglat i, conseqüentment, adquirir qualificacions professionals d'un nivell superior en un futur, ja que això els permetrà promocionar-se en igualtat de condicions al context social.

JUSTIFICACIÓ DE LA RECERCA

L'anàlisi documental efectuada ens situa davant d'una panoràmica complexa, en la qual, si bé es posen de relleu els entrebancs, incoherències i injustícies estructurals, així com la situació de desigualtat a la qual s'enfronten aquests joves per a promocionar-se al context d'acollida, també cal destacar les possibilitats d'acció educativa i transformació col·lectiva que sorgeixen arran d'aquest fenomen migratori. En aquest sentit, Vázquez (2019) suggereix que, com a educadors i educadores socials, cal abordar aquesta situació amb responsabilitat, aturant-nos a reflexionar entorn de la pràctica educativa que s'està duent a terme i fixar-nos en les iniciatives i estratègies que funcionen per tal d'unificar criteris educatius i atendre les necessitats detectades. Conseqüentment, convé examinar els models educatius que s'estan desenvolupant i, alhora, buscar els punts d'ancoratge que ens permeten reconduir les nostres accions a fi que esdevinguin més coherents amb els nostres objectius educatius i l'encàrrec social que ens sustenta (ASEDES, 2007; Núñez et al., 2010). Ara bé, per aturar-se, reflexionar i examinar cal, en primer lloc, disposar de temps i espai per a fer-ho i, en segon lloc, conèixer les experiències concretes d'una manera tangible a fi de realitzar una anàlisi coherent i amb sentit pràctic i efectiu en un context determinat.

Per aquest motiu, partint d'una perspectiva crítica i constructiva, ens proposem dur a terme una recerca aplicada a les ciutats de Girona i Salt amb la intenció de proporcionar un espai de reflexió i anàlisi als professionals que es troben a primera línia d'aquesta situació d'emergència. Així doncs i, per tal que aquest treball els pugui servir d'utilitat a efectes pràctics, es realitzarà una anàlisi de les actuacions que es duen a terme des dels diferents dispositius educatius i formatius, destacant alhora les iniciatives que sorgeixen des de l'entorn social i comunitari. Al mateix temps, es recolliran les pròpies percepcions dels professionals de l'atenció directa i els joves atesos entorn dels condicionaments i efectes de la pràctica educativa, així com les propostes de millora que suggereixen uns i altres envers aquest àmbit creixent d'acció educativa i col·lectiva.

OBJECTIUS

Objectiu General

Conèixer les actuacions que es dirigeixen als adolescents i joves sense referents familiars propers a les poblacions de Girona i Salt a partir de l'exploració dels recursos de protecció, educatius, formatius i comunitaris i l'anàlisi que n'efectuen els professionals de l'atenció directa. Seguidament, examinar l'acció socioeducativa que s'està duent a terme i assenyalar les propostes de millora i estratègies que es poden desenvolupar per tal d'afavorir la promoció sociocultural, inclusió i adquisició d'autonomia d'aquest col·lectiu.

Objectius Específics

Descriure la xarxa de recursos de protecció, educatius, formatius i comunitaris de les poblacions de Girona i Salt que realitzen una atenció directa amb aquest col·lectiu i conèixer les actuacions que duen a terme per tal d'afavorir el desenvolupament integral d'aquests nois i noies.

Descriure i analitzar la coordinació i el treball en xarxa que s'estableix entre els professionals dels diferents dispositius.

Conèixer els aspectes que condicionen la pràctica educativa dels professionals de l'atenció directa i el desenvolupament integral d'aquests nois i noies.

Detectar les mancances i dèficits que presenten les actuacions que es desenvolupen a l'hora d'atendre les necessitats socioeducatives d'aquests joves.

Analitzar i valorar l'acció educativa que es duu a terme en aquest territori partint de la identificació dels models educatius que es desenvolupen en l'actuació, la percepció que en tenen els professionals i els efectes que té en la promoció sociocultural, inclusió i adquisició d'autonomia d'aquests nois i noies.

Indicar les propostes de millora que es poden introduir en aquest àmbit d'actuació a partir de l'anàlisi efectuada, les possibilitats educatives del territori i les aportacions que suggereixen els professionals i joves.

METODOLOGIA

Tècniques Utilitzades i Desenvolupament de la Recerca

Prèviament, per elaborar el Marc Teòric que sustenta la present recerca, es va dur a terme una revisió documental des d'una perspectiva interpretativa i comparativa a fi d'aproximar-nos a les característiques d'aquest fenomen migratori, conèixer les actuacions que es duen a terme actualment amb aquest col·lectiu i, alhora, les crítiques i propostes que s'assenyalen des de diferents estudis. La revisió bibliogràfica es va efectuar a partir de diferents materials docents i documentals relatius a la temàtica que ens ocupa, així com mitjançant vies telemàtiques, consultant els portals virtuals de l'Administració Pública i de col·lectius professionals especialitzats en l'acció social i educativa i, alhora, utilitzant cercadors virtuals a fi de trobar articles, estudis i documents pertinents i rellevants.

Tot seguit, s'ha desenvolupat una recerca descriptiva, exploratòria i interpretativa en un context concret com són les poblacions de Girona i Salt, utilitzant una metodologia qualitativa en el transcurs de la investigació pel que fa a la recollida, el buidatge i l'anàlisi de les dades obtingudes. La recollida d'informació s'ha organitzat entorn de dos eixos diferenciats com a objectes d'estudi, els quals, alhora, s'han desenvolupat de manera simultània i interrelacionada:

Primer Eix- La Xarxa de Recursos del Territori.

S'ha dut a terme una cerca telemàtica visitant portals oficials de l'Administració Pública i fent ús dels cercadors virtuals per tal d'ampliar la informació entorn dels diferents equipaments, fundacions, associacions i recursos comunitaris que configuren la xarxa socioeducativa del territori.

Alhora, s'ha establert contacte telefònic amb alguns recursos i visitat d'altres, com és el cas dels Ajuntaments d'ambdues poblacions, tres centres cívics i tres equipaments juvenils o espais joves, així com s'ha assistit a una reunió quinzenal de la Plataforma Girona Acull. Els criteris per a efectuar la selecció dels recursos i serveis rellevants per la present recerca, han estat, d'una banda, la direcció de l'atenció i actuació vers els adolescents i joves sense referents familiars al territori i, d'altra banda, l'afluència i participació d'aquest col·lectiu als dispositius. Cal destacar que les entrevistes realitzades als professionals i joves, també han estat una font d'informació molt significativa per a conèixer les actuacions que es duen a terme des de cada servei i algunes iniciatives interessants del territori sobre les quals poder-hi aprofundir posteriorment.

Segon Eix- La Veu dels Professionals i Joves

Per tal de recollir la informació sobre les percepcions dels professionals i joves, s'han dut a terme un

total de 16 entrevistes, de les quals, 12 han estat a professionals i 4, a joves sense referents familiars al territori.

Pel que fa als professionals, ens interessava que cadascuna de les entrevistes aportés una visió específica sobre la temàtica investigada. Amb aquesta intenció, els criteris utilitzats per a triar els professionals han estat els següents: l'àrea de responsabilitat on desenvolupen la seva tasca, la seva experiència en l'atenció directa amb aquest col·lectiu i la tipologia del servei o recurs on treballen actualment.

S'ha escollit una modalitat d'entrevista semiestructurada a fi que els entrevistats poguessin parlar lliure i còmodament entorn d'aquells aspectes que consideressin més rellevants sobre la temàtica tractada. La durada ha estat variable, amb una mitjana de dues hores cadascuna, tot i que n'hi ha hagut algunes una mica més curtes i, d'altres, força més llargues. La investigadora ha utilitzat un guió orientatiu com a referència per tal d'abordar les qüestions d'interès per la recerca, el qual ha adaptat al discurs que es desenvolupava naturalment en el transcurs de l'entrevista, així com a cada context determinat, en funció de la tipologia del servei al qual pertanyia el professional:

El Professional entrevistat. Presentació. Titulació. Càrrec que ocupa al servei. Trajectòria professional i experiència en l'atenció a adolescents i joves sense referents familiars al territori.

El Servei on treballa. Tipologia. Places/Ràtio. Percentatge del col·lectiu al servei. Edats/perfil socioeducatiu. Criteris d'accés i derivació. Equip professional del servei.

L'Acció Socioeducativa. Objectius i línies d'Acció Socioeducativa. Continguts Educatius. Recursos Formatius i Ocupacionals on es deriven els joves. Coneixement, participació i ús dels recursos comunitaris per part dels joves. Coneixement d'actuacions a l'espai comunitari.

El Treball professional. Coordinacions, col·laboracions i treball en xarxa entre professionals, serveis i/o recursos. Participació a espais de reflexió i avaluació de l'acció educativa.

Perspectiva entorn de l'actuació. Limitacions i condicionants de la pràctica educativa. Anàlisi i reflexió personal. Mancances detectades en les actuacions. Detecció de necessitats socioeducatives del col·lectiu. Previsió. Propostes de millora.

Pel que fa als joves entrevistats, els criteris utilitzats per a escollir-los han estat: majoria d'edat, col·laboració voluntària en la recerca, no tenir referents familiars al territori i haver estat tutelats durant un temps considerable que els aporti certa perspectiva entorn de les actuacions dels serveis.

Amb els joves també s'han realitzat entrevistes semiestructurades, a fi que poguessin parlar amb comoditat i fluïdesa. El temps mitjà de les entrevistes ha estat d'una hora aproximadament. El guió orientatiu utilitzat per part de la investigadora en aquestes entrevistes, ha estat el següent:

El Jove entrevistat. Presentació. Edat, país d'origen, temps que fa que és a Catalunya. Trajecte realitzat. Serveis de protecció i suport en els que ha estat atès; temps a cadascun, característiques. Servei en el qual es troba actualment.

Àrea Formativa. Formacions instrumentals i/o acadèmiques realitzades durant la seva trajectòria i actualment. Circuït d'accés (com les ha conegut, com hi ha accedit). Perspectives de futur en aquesta àrea.

Àrea d'Inserció Laboral. Formacions ocupacionals realitzades durant la seva trajectòria i actualment. Circuït d'accés (com les ha conegut, com hi ha accedit). Perspectives d'inserció actual i en el futur.

Àrea Familiar, Social i Comunitària. Relacions actuals i xarxes d'interacció social (família, grup d'iguals, amistats...). Com ha conegut les amistats (als serveis de protecció, als cursos formatius, als recursos, al barri, al carrer...). Temps de lleure. Participació i ús de recursos comunitaris (com els ha conegut, assiduïtat, tipologia...). Sensacions experimentades a la comunitat d'acollida.

Perspectiva entorn de l'actuació rebuda. Quins serveis i experiències destacaria. Què li han aportat. Com les valora. Opinió sobre la utilitat de les accions per al propi desenvolupament. Què no li ha agradat. Què creu que es pot millorar.

Finalment, pel que fa a l'anàlisi qualitativa de les dades recollides, s'ha realitzat mitjançant un procés continu i flexible dirigit a buscar aquells temes o unitats que permetessin interpretar la informació i comprendre els diferents aspectes rellevants per la nostra recerca. Inicialment, s'han utilitzat les diferents àrees explicitades en els guions semiestructurats de les entrevistes efectuades, per tal de partir d'uns temes genèrics però, posteriorment, s'han creuat les diferents dades, les quals han proporcionat un coneixement més profund i han contribuït a l'emergència d'altres temes pertinents. Posteriorment, s'ha procedit a classificar-los de manera corresponent amb els Objectius Específics de la investigació. En el cas de les entrevistes, convé assenyalar també que s'han tingut en compte totes les aportacions dels col·laboradors, si bé s'han destacat aquelles compartides majoritàriament, a l'hora que s'ha ressaltat la rellevància de cadascuna entorn de la comprensió i abordatge de la complexitat inherent al nostre objecte d'estudi.

Aspectes Ètics

En el transcurs de la recerca, s'ha respectat el dret a la confidencialitat, anonimat i discreció de tots els col·laboradors, els quals han sigut degudament informats sobre l'objecte i l'àmbit del present estudi, així com de les seves implicacions i difusió.

Concretament, respecte als entrevistats, a banda d'informar-los, se'ls ha sol·licitat permís i consentiment explícit, tant per utilitzar el seu nom i aportacions, com per enregistrar l'entrevista. Pel que fa al nom, se'ls ha ofert la possibilitat de fer servir un pseudònim o nom inventat, només les sigles o el que preferissin, però val a dir que, tots i totes han consentit que s'incorporés el seu nom real en el present treball. Pel que fa a l'enregistrament de les entrevistes, no s'adjuntarà en el treball la transcripció literal i íntegra d'aquestes, però se n'utilitzarà el contingut de manera explícita i implícita en el transcurs dels següents apartats.

D'altra banda, pel que fa als recursos del sistema de protecció, basant-nos en les normatives establertes (Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de Protección de Datos Personales y garantía de los derechos digitales), evitarem utilitzar-ne el nom i localització.

PRESENTACIÓ DELS RESULTATS

PRIMER EIX: LA XARXA DE RECURSOS DEL TERRITORI

Als municipis de Girona i Salt, el marc normatiu estatal i autonòmic que regula les actuacions vers els adolescents i joves sense referents familiars al territori, es concreta i desplega mitjançant línies estratègiques locals que impliquen diversos agents i Administracions, entre els quals destaquem el Consorci de Benestar Social Girona-Salt, la Delegació Territorial del Govern de la Generalitat de Catalunya (Departament d'Educació; Departament de Treball, Afers Socials i Famílies), les delegacions municipals del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya, l'Institut Català de la Salut i els Ajuntaments respectius. Ara bé, les accions i programes es duen a terme transversalment des de les diferents instàncies, però no existeix un pla d'actuació específic i compartit vers aquest col·lectiu.

Pel que fa als *Plans Locals de Joventut* d'ambdues poblacions (Ajuntament de Girona, 2016-2020; Ajuntament de Salt, 2016-2019), s'assenyalen com a objectius la millora de l'acollida d'aquests joves, l'augment de recursos formatius i ocupacionals i l'ampliació i diversificació de l'oferta dels programes de Garantia Juvenil per tal de possibilitar la seva integració socioeconòmica en arribar a l'adultesa. A més, en ambdós municipis es proposen facilitar l'accés de tots els infants, adolescents i joves als recursos municipals per tal d'afavorir la inclusió i cohesió comunitàries, ja que s'ha detectat un alt percentatge de desconeixement entorn dels equipaments i, alhora, un ús intermitent, puntual i poc freqüent d'aquests. A la vila de Salt, aquest segon aspecte esdevé prioritari, ja que la població d'adolescents i joves és molt elevada i gairebé la meitat són d'origen estranger.

Serveis de Protecció i Suport de l'Administració

Actualment, es troben acollits 412 joves als recursos del sistema de protecció del Servei Territorial

de Girona, els quals suposen el 59,8% dels menors tutelats acollits en centres residencials de la demarcació (Secretaria d'Infància, Adolescència i Joventut, 2019). Cal tenir en compte la variabilitat d'aquest percentatge, ja que hi ha alguns recursos que presenten una proporció molt baixa, d'altres que la tenen d'un 80% i, en el cas dels que s'hi dirigeixen exclusivament, el percentatge arriba al 100%. Paral·lelament, val a dir que no hi ha estadístiques oficials dels joves sense referents familiars al territori extutelats atesos a l'Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat (ASJTET) de la demarcació, però el seu director ens assenyala que, dels 241 amb expedient obert actualment (DGAIA, 2019), la proporció d'aquest col·lectiu és d'un 80% i que, durant el primer trimestre de 2019, han rebut el doble de sol·licituds que en el mateix període de l'any passat (J. Jordà, en c. p., 10 d'Abril de 2019). Alhora, cal assenyalar que la majoria d'aquests joves són nois, els quals s'atenen, majoritàriament, de manera segregada de les noies dins del sistema de protecció, esdevenint una distinció que perdura també en alguns dels recursos de suport a partir de la majoria d'edat. Finalment, resulta rellevant que el 90% dels serveis estan gestionats per entitats privades i fundacions (varis entrevistats, en c. p., Abril i Maig de 2019)

A continuació, segons l'Informe Estadístic Mensual de la DGAIA (Abril de 2019) i les aportacions dels entrevistats en la present recerca (en c. p., Abril i Maig de 2019), s'estableix una relació dels serveis de protecció i suport a Girona i Salt, acompanyant-los d'una breu descripció quan l'especificitat del seu desplegament local ho requereix:

Centre d'Emergència (CE)- A Girona s'ubica un dels dos CE de la província (l'altre es troba a Figueres), el qual consta de 30 places per a nois de 13 a 18 anys aproximadament. Es va obrir el gener de 2019, substituint un Centre de Primera Acollida (CPA) que, al seu torn, responia a una resposta a la sobreocupació d'un Centre D'Acollida (CA) del municipi. Per aquest motiu, les places estan ocupades per joves del CPA, juntament amb joves del CE i, per tant, acabats d'arribar. Tot i que l'estada al CE és de màxim un mes, els joves sovint han d'allargar-la durant 3 o 4 mesos. Per aquest motiu, realitzen funcions pròpies de CPA que no els pertoquen per definició (coneixement de l'entorn, formació interna i en un recurs extern, projecte ocupacional utilitzant el propi manteniment del centre) a fi de dotar de sentit educatiu i pràctic l'estada d'aquests nois.

Centre de Primera Acollida i Atenció Integral (CPA)- Actualment, no hi ha cap CPA a les viles de Girona i Salt, però a la resta de la demarcació, en trobem 5 amb un total de 104 places.

Acolliment Familiar- Tot i que des del Servei d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (SAIA) de la demarcació es pretén impulsar aquesta mesura, en el cas d'aquest col·lectiu es troben amb moltes dificultats; tant és així que, el 2018 només es va dur a terme un Acolliment Familiar i fou perquè la família d'acollida coneixia estretament a la família del país d'origen del jove.

Centre d'Acollida (CA)- A Girona hi ha dos CA, un de 40 places (la meitat de les quals

s'assenyalen com a ampliació temporal) per a nois de 12 a 18 anys i un CA Llar Infantil de 36 places que atén nens i nenes fins a 12 anys i noies de 12 a 18. Ambdós CA es troben sobreocupats actualment de 2 a 14 places cadascun. Destaquem que el CA es va ubicar a Girona fa dos anys arran d'un procés de reestructuració però, anteriorment, es trobava a un poble proper i compta amb una trajectòria de 16 anys en total. Pel que fa al CA Llar Infantil, actua com a CE, CPA i CA de totes les noies sense referents familiars al territori quan arriben, tot i que es volen crear d'altres recursos específics properament. A partir dels 16 anys, algunes d'elles sí es deriven a d'altres serveis.

Centre Residencials d'Acció Educativa (CRAE)- A la demarcació hi ha 17 CRAEs amb 204 places. Actualment, a Girona i Salt, han protagonitzat una reestructuració per adaptar-se a les 10 places reglamentàries i alguns d'ells en conserven 2 més per a joves en procés d'autonomia. Les franges d'edat oscil·len entre els 12/14 a 18 anys i, recentment, una gran part han esdevingut recursos finalistes que només atenen joves sense referents familiars al territori d'entre 15 i 18 anys.

Centre Residencial d'Educació Intensiva (CREI)- L'únic CREI de la demarcació, disposa de 20 places i està situat a un poble proper a Girona. Ara bé, la presència del col·lectiu en aquest servei és escassa. Tot i això, a Girona hi ha un Centre Educatiu de Règim Semiobert i Obert dirigit a l'execució de mesures d'internament fermes i cautelars, vinculat al Departament de Justícia, que consta de 20 places, les quals estan ocupades majoritàriament per joves d'aquest col·lectiu.

Unitat de Foment de l'Autonomia (UFA)- És un servei vinculat al CA, que es va posar en funcionament l'any 2007 per tal de complir amb un doble objectiu: descongestionar el CA a fi de possibilitar-hi la generació de places d'urgència i, alhora, proporcionar un recurs transitori a aquells nois de 16 a 18 anys que tenen una proposta de derivació a un altre recurs, però es troben a l'espera de fer-la efectiva. Va deixar de funcionar durant un parell d'anys per manca de necessitat i es va restablir el 2010 arran de l'increment progressiu de noves arribades d'adolescents i joves sense referents familiars al territori. En els darrers anys se'n va obrir una segona, tot i que, actualment, en queda tan sols una a la ciutat de Girona, la qual consta de 6 places i es troba sobreocupada de 2 més des de maig de 2017. L'estada dels joves a la UFA és variable (de 2 dies, a varis mesos) ja que depèn de quan tinguin plaça al recurs on se'ls ha derivat i, per tant, tot i que a contracorrent, es duu a terme un Pla de Treball Individualitzat amb ells dirigit a potenciar la seva autonomia.

Pisos assistits per a Joves de 16 a 18 anys- A la demarcació hi havia 2 pisos amb 10 places, però se n'han creat 3 més amb 26 places, destinades a joves sense referents familiars al territori.

Servei d'Itineraris de Protecció Individualitzats (IPI)- A la demarcació gironina consta de 22 places d'autonomia, les quals estan ocupades per joves sense referents familiars al territori, tot i que no s'hi dirigeixen exclusivament per definició.

Pisos vinculats a Programes d'Inserció Laboral (PIL)- Es va implementar el novembre de 2018 a la vila de Salt i consta de 40 places per a joves sense referents familiars al territori.

Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat (ASJTET)- A la demarcació gironina, l'ASJTET ofereix els programes de suport per a joves tutelats i extutelats, de la següent manera:

Programa de Suport a l'Habitatge:

Servei d'Acompanyament Especialitzat per a Joves (SAEJ)- Actualment, consta de 26 places (més 4 d'un pis d'autonomia de 16 a 18 anys que pertany a un CRAE, el qual gestionen de manera excepcional). Es va crear a Girona el 2008, amb 8 places dirigides a joves sense referents familiars al territori i, posteriorment, se'n van afegir 2 més per a noies autòctones que requerien una atenció especialitzada i no s'adaptaven bé als recursos residencials ordinaris. El 2018, per petició de l'Administració, van obrir dos pisos d'autonomia de 4 places cadascun, a Salt i Figueres. En aquell moment, la proporció de joves atesos es va revertir i majoritàriament eren noies autòctones. Ara bé, l'agost de 2018, es va decidir crear una nova branca del servei, coneguda com a SAEJ2, la qual disposa de 8 places específiques per a joves sense referents familiars al territori.

Pisos assistits per a joves de 18 a 21 anys- Actualment, hi ha 40 places en diferents pisos distribuïts per Girona i Salt.

Programa d'Inserció Laboral: A part de l'orientació i seguiment, duen a terme un projecte específic anomenat Programa de Formació en Alternança, que ofereix la possibilitat als joves de formar-se en un entorn productiu i laboral protegit, en dues empreses d'inserció especialitzades del territori: Ecosol i Eina Activa. En ambdues empreses, els joves tenen la possibilitat d'accedir a un contracte de treball ordinari que els permet regularitzar la seva situació en un futur, allargant el permís de residència i aconseguint el permís de treball.

La resta de programes de l'ASJTET (*Prestació Econòmica*, *Assessorament Jurídic*, *Suport Psicològic* i *Recerca d'Orígens Biològics*), es duen a terme tal i com estan estipulats sense aspectes distintius en la seva aplicació local.

Finalment, convé destacar que, el 2018, la Comissió Gestora de la Taula d'Infància de la demarcació de Girona (formada per la DGAIA i diverses entitats socials), va impulsar la creació de tres recursos a la província, dirigits a aquells joves de 18 anys que encara no han aconseguit regularitzar la seva documentació i no es poden atendre des de l'ASJTET, a fi de proporcionar-los una atenció adequada durant el temps que requereixin per a estabilitzar-se: 1 pis a Santa Coloma de Farners de 4 places, 1 a Olot de 6 places i un centre a Caldes de Malavella de 20 places. Aquests recursos depenen dels Serveis Socials Bàsics i s'han constituït com a "places per a persones vulnerables", les quals es preveu posar també a disposició d'altres persones del territori que ho puguin necessitar.

Equipaments Municipals

Tot seguit, s'enumeren els recursos de la xarxa d'equipaments públics de les localitats de Girona i Salt els quals, potencialment, poden contribuir al desenvolupament sociocultural dels joves sense referents familiars al territori d'acollida, tot indicant-ne l'ús i participació d'aquest col·lectiu:

Centres Cívics, Locals Socials i Biblioteques- A Girona, trobem una xarxa de 8 centres cívics que donen cobertura als diferents barris i districtes de la ciutat. Presenten una programació àmplia i diversificada d'activitats, tallers i cursos culturals i lúdics i, alhora, actuen com a agents cívics de proximitat, informació i orientació entorn de l'oferta participativa i cultural de la ciutat. No obstant, cal assenyalar que l'ús que en fan els joves sense referents familiars al territori es redueix, majoritàriament, a la realització de cursos formatius (sobretot cursos de català) i, en casos excepcionals, de caire cultural i lúdic (teatre, música) (varis informants, en c. p., Abril de 2019). Ara bé, al Centre Cívic de Santa Eugènia (popularment conegut com Can Ninetes) i als espais que s'hi vinculen (Espai Cívic de Can Gibert i Espai Marfà) sí que hi han detectat més participació d'aquest col·lectiu per a realitzar aquest tipus de cursos però, també, en un d'específic entorn del coneixement de l'espai comunitari. Pel que fa a les Biblioteques, n'hi ha un total de 9, més la Casa de Cultura, que esdevindria la principal, però no s'han pogut recollir dades sobre l'ús del col·lectiu.

A la vila de Salt, no hi ha Centres Cívics pròpiament dits, sinó que els equipaments culturals i espais socials de la localitat s'estableixen en una xarxa coordinada que realitza aquesta funció, juntament amb d'altres de més específiques segons la seva tipologia: Factoria Cultural Coma Cros, Casa de Cultura Les Bernardes, Teatre de Salt, Mas Mota, i el mateix Ajuntament. Des de l'Ajuntament, s'indica que reben moltes consultes amb finalitat informativa i orientativa per part d'aquests joves. Alhora, la Factoria Cultural Coma Cros, que és un Hotel d'Entitats que reuneix diferents recursos formatius, socials i culturals (biblioteca, ateneus, seus d'entitats educatives, associacions diverses, espais culturals), presenta una participació significativa per part dels adolescents i joves de la vila, tot i que resulta difícil especificar la proporció del col·lectiu de joves sense referents familiars al territori entre aquests. Des de l'espai social Mas Mota, dirigit a l'acollida de la població immigrada, s'assenyala que van realitzar un taller d'acollida per a aquests joves, el qual va gaudir de molta participació i tenen la intenció de crear més projectes en aquesta línia.

Finalment, cal destacar que, en ambdues localitats, dins d'alguns d'aquests recursos s'hi estableixen les Aules d'Informàtica i els Punts Òmnia, els quals disposen d'un espai amb ordinadors d'ús públic i ofereixen cursos d'alfabetització digital i de competències bàsiques en Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC). Des d'aquests espais es detecta un ús pronunciat d'aquest col·lectiu.

Espais Joves- Són equipaments municipals establerts com a punts de referència, informació i orientació per a la població adolescent i jove pel que fa a la cultura, formació, inserció laboral,

participació ciutadana, associacionisme i habitatge. En el cas de Girona, hi ha tres Espais Joves: l'Estació, el Güell, i Els Químics. Els seus responsables detecten un ús pronunciat per part del col·lectiu d'adolescents i joves sense referents familiars al territori en les aules d'informàtica i en els cursos de català, així com en els serveis d'orientació i informació, però puntual en la resta d'activitats i cursos culturals i lúdics que ofereixen. Ara bé, a l'Espai Jove Els Químics, la participació d'aquest col·lectiu sí que esdevé més significativa. El motiu és que presenta una oferta més àmplia de programes ocupacionals respecte als altres dos, adaptant-se millor a les problemàtiques i necessitats dels joves usuaris. De fet, cada divendres, s'hi persona un tècnic de joventut de l'Ajuntament, el qual coordina un model d'atenció integral al servei que s'està desenvolupant com a estratègia referent per als altres dos equipaments en els propers anys (Ajuntament de Girona, 2016-2020). A la vila de Salt, n'hi ha un, l'Estació Jove, el qual compta amb dos espais vinculats, la Fàbrica Jove, que és un punt de trobada, i el Satèl·lit Jove, que és un espai polivalent on es realitzen les diferents activitats culturals. Els responsables de l'Estació Jove detecten també moltes consultes a nivell d'informació per part del col·lectiu, tot i que la participació als cursos i activitats és més puntual.

Escoles d'Adults- A Girona n'hi ha dues: el Centre de Formació d'Adults (CFA) i el CFA Nou. A Salt, el CFA Les Bernardes, el qual està integrat al Centre Cultural del mateix nom. En aquests equipaments educatius es poden realitzar diferents cursos de competències instrumentals i alfabetització digital, varis nivells de les llengües oficials (Català i Castellà), els cursos per assolir el Graduat Escolar de Secundària (GES1 i GES2) i els d'accés a diverses formacions (Cicles Formatius de Grau Mig i Superior, estudis universitaris). La participació d'aquests joves a aquests recursos és molt pronunciada, sobretot pel que fa als cursos de competències lingüístiques en català.

Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC)- Establert a nivell municipal a Girona (Servei Municipal d'Ocupació) i a Salt (Equip Municipal d'Ocupació), ofereix cursos ocupacionals del Programa de Garantia Juvenil (Projectes Singulars, Programes de Formació i Inserció -PFI-).

Equipaments Esportius- Aquest col·lectiu presenta una gran participació en activitats esportives (sobretot futbol) però, tot i que en ambdues localitats hi ha nombrosos clubs i pavellons municipals d'esports, majoritàriament utilitzen els espais esportius públics o bé gimnasos privats. Els motius solen ser econòmics, sotmesos a la modalitat de pagament que estableixi cada recurs de protecció i suport on resideixen. En alguns casos, però, sí que s'inscriuen en clubs federats. En aquest sentit, un club esportiu de Girona, el GEIEG, ha signat un conveni amb diferents entitats socials mitjançant el qual ofereix preus especials per als joves tutelats i extutelats.

Entitats del Tercer Sector i Organitzacions No Governamentals

De manera paral·lela, al territori es troben presents una quantitat considerable d'entitats del tercer

sector, les quals gestionen en gran part els serveis de protecció i suport de l'Administració pública i, alhora, també realitzen d'altres accions socials i culturals a l'àmbit comunitari. Tot seguit, es presenta una relació de les entitats, fundacions i Organitzacions No Governamentals més rellevants de les localitats de Girona i Salt:

Plataforma Educativa- Xarxa d'organitzacions d'economia social que integra les següents entitats: Fundació Astres, Fundació Gentis, Fundació Infància i Famílies, Fundació Resilis, Fundació Utopia i Eina Activa, algunes de les quals també estan associades a la Fundació Mercè Fontanilles. D'aquestes, destaquem, en primer lloc, la Fundació Gentis, que duu a terme un ampli nombre de projectes comunitaris. Pel que fa al col·lectiu que ens ocupa, val a dir que realitza una tasca coordinativa entre entitats, participa en la gestió d'una Aula d'Acollida a Salt, ofereix cursos ocupacionals (PFIs) i disposa d'un servei de Suport d'Assessorament Psicològic dirigit als joves atesos en el circuït institucional. En segon lloc, la Fundació Resilis gestiona gran part dels serveis de l'Administració (CE, un dels CA, CRAEs, pisos d'autonomia, UFA, IPI, pisos per a majors de 18 anys i PIL) i col·labora amb Gentis en la gestió de l'Aula de Salt. Per últim, Eina Activa és una de les dues empreses d'inserció de la demarcació i està especialitzada en la producció de bicicletes.

Cooperativa Suara- Aquesta entitat també gestiona varis serveis de protecció i suport de l'Administració i, de manera rellevant, el SAEJ.

Fundació OSCOBE- Entitat d'economia social pertanyent a la Fundació Mercè Fontanilles, la qual gestiona alguns CRAEs, pisos d'autonomia i de suport per a majors de 18 anys i realitza una gran tasca en l'orientació i la formació ocupacional dels adolescents i joves en risc social, especialment vers aquells que no tenen referents familiars al territori. Duu a terme varis programes ocupacionals (PFIs) al Centre de Noves Oportunitats (CNO), dins dels quals destaca un curs preparatiu de competències ocupacionals anomenat "Prepara't", que ofereix formació en competències bàsiques a nivell laboral i al qual assisteixen molts joves mentre esperen inscripció o plaça a d'altres cursos formatius.

Creu Roja- Entitat que impulsa la creació de molts cursos formatius i ocupacionals (PFIs) i que, recentment, disposava d'una partida econòmica destinada a projectes d'inclusió dirigits als adolescents i joves en risc social, dels quals es resta a l'espera de veure'n el desenvolupament.

Càritas- Entitat solidària que realitza múltiples accions per afavorir l'acollida, promoció, integració i inclusió de la població immigrada, gestiona alguns serveis de protecció i suport de l'Administració i destaca, alhora, per realitzar una tasca molt significativa en la inserció sociolaboral d'aquest col·lectiu, tant en l'oferta de cursos formatius (PFIs) com perquè gestiona Ecosol, una de les dues empreses d'inserció del territori, la qual està especialitzada en la producció de bicicletes, la gestió de magatzem, la gestió de residus i el manteniment intern dels edificis.

Fundació SER.GI- Fundació de serveis socials i educatius amb llarga trajectòria a la demarcació gironina, que realitza accions d'acompanyament i orientació, impulsa projectes comunitaris i ofereix formació als professionals del sector. Des de fa uns mesos, dos educadors de carrer d'aquesta entitat es dediquen a detectar els diferents grups d'adolescents i joves sense referents familiars al territori que es reuneixen freqüentment a l'espai urbà a fi d'analitzar les problemàtiques que presenten i oferir-los informació entorn dels serveis comunitaris.

Plataforma Girona Acull- ONG sorgida a Girona arran de la voluntat d'acollir refugiats sirians que fugien del conflicte bèl·lic del seu país d'origen, la qual, des d'un temps ençà, també dirigeix la seva atenció cap als adolescents i joves sense referents familiars al territori. Juntament amb d'altres associacions vinculades, col·labora amb els recursos municipals i alguns serveis del sistema de protecció, oferint acompanyament i informació, promovent activitats participatives i dinamitzadores i, alhora, pressionant a les Administracions per tal que es coordinin en l'atenció a aquest col·lectiu i estableixin les mesures adequades a les seves necessitats, sobretot en arribar a la majoria d'edat.

Associació Socioeducativa Nousol- ONG dedicada a l'acollida i atenció de la població immigrada que realitza dues actuacions molt rellevants respecte al col·lectiu que ens ocupa, emmarcades en un projecte anomenat "Enxarxa't". D'una banda, ofereix un espai de trobada i formació a l'Hotel d'Entitats de Salt, en el qual els joves poden acudir-hi lliurement, participar en un programa de ràdio quinzenal, fer formació en català i informàtica i realitzar diverses activitats de coneixement de l'entorn segons les seves necessitats i preferències. D'altra banda, durant aquesta primavera, han realitzat un taller anomenat "Eines" al Centre Cívic Ter de Girona dirigit a les noies acollides al CA Llar Infantil, basat en el projecte formatiu d'acollida (Llei 10/2010, de 7 de maig; Cap. II), però amb la intenció d'oferir-los un espai fora de la institució, en el qual poguessin participar activa i lliurement segons les necessitats particulars de cadascuna. La realització d'aquest taller ha esdevingut tan pertinent i exitosa que, actualment, l'estan acabant de perfilar a fi d'oferir-lo a d'altres serveis de protecció i suport de l'Administració (M. Chriyaa, en c. p., 17 d'abril de 2019).

Fundació TRESC- Duu a terme activitats dinamitzadores i inclusives a l'espai comunitari i ofereix cursos ocupacionals.

Casal dels Infants- De trajectòria destacable en l'àmbit de la integració i inclusió comunitàries, realitza diferents cursos de competències instrumentals i ocupacionals.

Recursos Formatius i Ocupacionals

Seguidament, es presenta una relació de la resta de recursos públics i privats de Girona i Salt que presenten una participació significativa d'adolescents i joves sense referents familiars propers, els

quals, juntament amb els esmentats, configuren la xarxa formativa i ocupacional del territori:

Formació en Competències Instrumentals i Lingüístiques- Centre de Normalització Lingüística, Associació de Suport i Acollida d'Immigrants (ÀKAN), Escola Oficial d'Idiomes (la qual ha signat un conveni amb la DGAIA per tal de facilitar l'accés d'aquest col·lectiu als cursos).

Formació Reglada- Instituts d'Educació Secundària del territori (ESO tots els menors de 16 anys, i Cicles Formatius de Grau Mitjà i Superior, alguns dels majors de 16), Escola Tècnica de Girona (CFGM i CFGS).

Formació No Reglada i Ocupacional (Garantia Juvenil- PFIs, Projectes Singulars)- Escola Pia de Salt, Escola Tècnica de Girona, Cambra de Comerç, Associació per la Inserció, la Formació i l'Orientació (AIFO), Adecco Girona.

Inserció Laboral- Com hem assenyalat anteriorment, només hi ha dues empreses d'inserció al territori, Eina Activa de Plataforma Educativa i Ecosol de Càritas. No obstant, podem incloure en aquest apartat, algunes iniciatives d'empreses privades o programes puntuals que han tingut lloc recentment, com ara el curs d'incorporació al sector pesquer adreçat a 13 joves sense referents familiars al territori, de Girona, Lleida, Tarragona i Barcelona, impulsat per la Generalitat de Catalunya i l'Escola de Capacitació Nauticopesquera, a fi de suplir la falta de pescadors actual (Diari de Girona, 9 de març de 2019). No obstant, Jordi Jordà, director de l'ASJTET a Girona, adverteix que, durant tot el 2018 només es van tramitar 9 contractes laborals a les empreses d'inserció esmentades i 1 per part d'una empresa ordinària (en c. p., 10 d'abril de 2019).

Per últim, cal assenyalar que, arran de la implementació de l'*Estratègia catalana per a l'acollida i la inclusió dels infants i joves emigrats sols* (Departament, 2019), aquest any s'ha incrementat l'oferta de cursos formatius i ocupacionals en ambdues localitats i, alhora, flexibilitzat a nivell documental l'accés dels joves sense referents familiars al territori a aquests recursos. No obstant, aquest col·lectiu segueix presentant dificultats a l'hora d'accedir-hi, encara per qüestions documentals, però també degut al nivell de competències lingüístiques i formatiu que presenten particularment, el qual els dificulta seguir algunes formacions i han de retardar la seva incorporació.

SEGON EIX: LA VEU DELS PROFESSIONALS I JOVES

Els 12 professionals entrevistats en el transcurs d'aquesta recerca han estat els següents:

3 d'Abril- **Marc Queralt**, Director del Servei de Programes d'Inserció Laboral (PIL)

5 d'Abril- **Raquel Rico**, Educadora Social de Pis assistit per a joves de 18 a 21 anys

9 d'Abril- **Raquel Medina**, Coordinadora dels Itineraris de Protecció Individualitzats (IPI)

10 d'Abril- **Jordi Jordà**, Director de l'Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat (ASJTET)

15 d'Abril- **Rubén Santiago**, Director del Centre d'Emergència (CE)

15 d'Abril- **Hatim Bourkadi**, Coordinador Pedagògic del Centre d'Acollida (CA)

16 d'Abril- **Santi Roura**, Director de Centre Residencial d'Acció Educativa (CRAE1)

16 d'Abril- **Joan Carles Martín**, Director del Servei d'Acompanyament Especialitzat per a Joves (SAEJ)

16 d'Abril- **Ibra**, Subdirector de Centre Residencial d'Acció Educativa (CRAE2)

17 d'Abril- **Mohammed Chriyaa**, President de l'Associació Socioeducativa Nousol

18 d'Abril- **Jordi Sirvent**, Director de la Unitat de Foment de l'Autonomia (UFA)

20 de Maig- Entrevista conjunta amb **Joan Josep Ibáñez**, Tècnic de l'Àrea de Suport del Servei d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (SAIA) i **Jaume García**, Treballador Social de l'Equip Funcional d'Infància (EFI)

Alhora, els 4 joves entrevistats han estat:

11 d'Abril- **Chakir Abdlk**

12 d'Abril- **Hamed Dianda**

14 d'Abril- **Jaouad**

20 d'Abril- **Anouar Jenoui**

A l'apartat Annex 2 del present treball, es troben les presentacions de cadascun dels entrevistats i el resum de les entrevistes efectuades durant la recollida d'informació de la present recerca.

DISCUSSIÓ

A fi de donar resposta a l'Objectiu General proposat a la investigació, a continuació es presenta l'anàlisi de les dades recollides, classificades entorn dels Objectius Específics que l'integren:

Descriure la xarxa de recursos de protecció, educatius, formatius i comunitaris de les poblacions de Girona i Salt que realitzen una atenció directa amb aquest col·lectiu i conèixer les actuacions que duen a terme per tal d'afavorir el desenvolupament integral d'aquests nois i noies.

En primer lloc, pel que fa als serveis de protecció i suport que de l'Administració Pública, a fi de

donar resposta a l'increment d'aquest col·lectiu, el mapa de recursos ha sofert una reconfiguració i variabilitat constants en el transcurs dels darrers tres anys, les quals es fan paleses en la creació de nous serveis específics i en els canvis entorn de la tipologia dels existents. No obstant, els recursos presenten una sobreocupació pronunciada i els entrevistats denuncien una considerable falta de places en les diferents etapes d'acollida i desenvolupament dels joves, sobretot en arribar a l'adultesa, fet que evidencia la saturació i incapacitat del sistema a l'hora d'oferir una resposta integral a la situació d'emergència actual i envers la previsió de noves arribades, tot i els esforços invertits fins el moment. Certament, la situació es pot tornar insostenible en un futur proper, ja que el col·lapse afecta transversalment també a la resta de serveis socials i recursos educatius del territori. Per aquests motius, i també arran de la pressió exercida per organitzacions com ara la Federació d'Entitats d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA) i la Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (FEPA), es preveu crear nous recursos i millorar els existents en el transcurs dels propers mesos i, alhora, es destaquen els nous serveis de suport per a majors d'edat que s'han creat per tal d'assegurar l'atenció d'alguns joves durant més temps (J. J. Ibáñez, J. Jordà, en c. p., Maig de 2019). Tot i això, alguns professionals perceben aquest tipus de mesures com a transitòries i parcials i, en alguns casos, consideren que la creació arbitrària de serveis sense una planificació prèvia adequada no contribueix a millorar l'atenció i suposa una inversió difícil de mantenir de cara al futur, la qual afectarà de retruc als professionals contractats. Altrament, convé destacar que la majoria dels serveis estan gestionats per entitats i fundacions privades, en una proporció del 90% comparada amb els de titularitat pública, fet que comporta diversitat de línies educatives i estratègies d'actuació, disparitat de criteris, diferències significatives entorn del reconeixement, tractament i contractació dels professionals i, malauradament, sotmet la qualitat dels dispositius a la capacitat inversora d'aquestes entitats. A més, alguns entrevistats denuncien el corporativisme i el negoci que estan fent algunes d'aquestes entitats amb l'actual situació d'emergència, en detriment dels drets dels joves atesos.

Respecte a les actuacions que es duen a terme des d'aquests serveis amb el col·lectiu, es focalitzen en l'assoliment d'autonomia i emancipació, a causa de la necessitat que presenten d'integrar-se en el teixit socioeconòmic i valdre's per si mateixos en un curt període de temps. Amb aquesta finalitat, es prioritzen unes àrees de desenvolupament determinades, incidint així en l'adquisició de competències instrumentals (coneixement dels recursos i circulació a l'entorn social, autonomia de la vida quotidiana, aprenentatge de la llengua de territori d'acollida), la formació i la inserció laboral. En aquest sentit, els joves entrevistats destaquen molt positivament aquells serveis que els han facilitat l'accés als recursos formatius i han possibilitat la construcció del seu itinerari formatiu amb perspectives factibles d'incorporació al mercat laboral.

D'altra banda, l'àrea relacional i social dels joves es tracta de manera molt diversa entre els diferents serveis i, si bé tots realitzen accions orientadores i mediadores a fi de fomentar la seva circulació a l'espai social, així com el coneixement i ús dels recursos comunitaris, en alguns serveis es consideren actuacions imprescindibles per tal d'afavorir la seva integració i autonomia, mentre que, en d'altres, recau en cada jove la responsabilitat d'ampliar els seus espais d'interacció social i participació comunitària. Majoritàriament, aquesta distinció respon a la tipologia del servei i, per tant, depèn del grau d'autonomia que es vol potenciar en cada jove però, tot i això, observem notables diferències entre alguns recursos de protecció pel que fa a la integració i participació del mateix centre en l'àmbit comunitari, també condicionada per la seva ubicació a l'espai urbà, així com detectem alguns serveis de suport per a majors d'edat, en els quals, les actuacions dirigides a l'àrea relacional dels joves adquireixen molta importància en el projecte educatiu. En aquest sentit, resulten rellevants les actuacions del CA, el qual realitza moltes activitats amb diferents associacions i col·lectius del barri i, alhora, intercanvis i col·laboracions amb alguns instituts de la demarcació, així com la UFA, que també forma part de l'associació de veïns i participa activament en les activitats dinamitzadores i culturals de la comunitat (veure Annex 3). Alhora, cal destacar també, la valoració positiva que fan els professionals entorn de la recent i progressiva incorporació dels Programes de Mentoria en els projectes educatius dels serveis, ja que s'observen efectes molt positius en els joves pel que fa a la creació de xarxes de suport estable i a l'ampliació i diversificació dels seus circuïts d'interacció i possibilitats d'integració i promoció al territori.

Altrament, els professionals destaquen les actuacions encaminades a atendre l'àrea de desenvolupament personal d'aquests joves, sobretot pel que fa als aspectes emocionals relacionats amb les conseqüències de les seves vivències particulars (projecte migratori, trajecte efectuat, separació del nucli familiar, xoc cultural..), tot i que el seu tractament presenta molta variabilitat entre els diferents serveis. Majoritàriament, s'intenten abordar aquests aspectes des de l'àmbit de les tutories individualitzades a partir del seu referent educatiu i de suport, de vegades també mitjançant dinàmiques grupals i utilitzant materials audiovisuals que estimulin i facilitin l'expressió dels joves i, en els casos que ho requereixen, fent derivacions al SAP o a la Xarxa de Salut Mental. Tanmateix, alguns serveis tenen psicopedagogs o psicòlegs (CE, CA, IPI, SAEJ), o bé l'han incorporat recentment arran de la detecció d'aquesta necessitat, com és el cas del PIL i, en aquells que no compten amb aquesta figura professional (CRAEs, pisos assistits, UFA), es comencen a desenvolupar projectes i col·laboracions amb altres recursos per tal de donar-hi resposta.

En segon lloc, si bé les ciutats de Girona i Salt presenten una àmplia xarxa d'equipaments municipals i recursos comunitaris, observem poca variabilitat en l'oferta educativa a la que accedeixen aquests joves, la qual resulta determinant per a les seves possibilitats d'inclusió i

integració al territori d'acollida. D'aquesta manera, trobem gran quantitat de cursos formatius i ocupacionals en els quals la seva presència és molt significativa però, en el cas de les activitats culturals, lúdiques i esportives, que també s'ofereixen en quantitat considerable, la seva participació és molt inferior. Alhora, si bé des dels espais juvenils i algunes entitats també es realitzen accions orientadores i d'acompanyament, majoritàriament hi acudeixen sobretot per a realitzar cursos concrets i, de manera puntual, per a sol·licitar informació o assessorament sobre diferents aspectes jurídics, formatius, laborals o d'habitatge. En aquest sentit, els professionals assenyalen diferents motius: falta de costum i desconeixement entorn d'aquests serveis, preu d'algunes activitats, tendència a delegar aquestes accions al centre on resideixen i algunes resistències pròpies dels joves (falta d'iniciativa, vergonya, por o lleialtat al grup cultural). De fet, part dels joves entrevistats manifesten que només coneixen els recursos on han realitzat cursos formatius i, tots quatre, realitzen activitats esportives en el seu temps lliure, però no en equipaments municipals, sinó en instal·lacions esportives de l'espai urbà. Paral·lelament, si bé cal ressaltar les actuacions i iniciatives dutes a termes per algunes entitats i equipaments dirigides a l'acollida i inclusió d'aquest col·lectiu, també cal posar de relleu que esdevenen escasses i puntuals. Finalment, convé destacar la descompensació existent entre l'oferta formativa i la manca de recursos d'inserció que realment estableixin circuïts viables d'incorporació laboral efectiva per a aquests joves.

Descriure i analitzar la coordinació i el treball en xarxa que s'estableix entre els professionals dels diferents dispositius.

D'una banda, els professionals valoren molt positivament la coordinació que s'estableix entre els diferents serveis del sistema de protecció i suport de l'Administració pel que fa a les derivacions, la comunicació i col·laboració en els traspassos, així com amb la resta de recursos de la xarxa pública de serveis socials bàsics i específics i els recursos formatius del territori. No obstant, també assenyalen que, de vegades, es senten una mica desprotegits per part dels equips de suport i supervisió, els quals no sempre els aporten solucions pràctiques, ràpides i efectives i els traspassen una responsabilitat moral que no els correspon com a serveis. A més, afirmen que aquesta coordinació no va més enllà i, realment, no s'estableix un veritable treball en xarxa entre els professionals, el qual aportaria més continuïtat a les actuacions a partir d'una estratègia compartida. Tanmateix, per part del SAIA de la demarcació, es duen a terme uns Espais de Reflexió i Intercanvi bianuals dirigits als directors i coordinadors dels serveis amb la finalitat de debatre entorn de les línies metodològiques i els objectius educatius que sustenten les accions, dels quals es fa un retorn als participants posteriorment. Tot i això, no tots els professionals consideren que aquests espais esdevinguin suficientment útils per a la seva pràctica diària. Ara bé, per part de l'ASJTET, es

convoquen reunions mensuals amb els educadors dels Pisos assistits per a majors de 18 anys, les quals sí es valoren molt positivament. Alhora, per part de la Cooperativa Suara, actualment es duu a terme un treball conjunt entre tots els directius de SAEJ de Catalunya a fi d'elaborar un projecte educatiu que serveixi com a guia per a l'actuació amb aquest col·lectiu de joves.

D'altra banda, i malgrat algunes excepcions com els CA i la UFA, els professionals indiquen que existeix una escassa coordinació i col·laboració amb els equipaments municipals i recursos comunitaris, dels quals en desconeixen, majoritàriament, les accions que realitzen i els cal invertir un temps considerable per tal d'informar-se entorn de les activitats i projectes culturals que duen a terme. Alguns professionals indiquen que aquesta manca de col·laboració sorgeix de la discriminació que pateixen aquests joves en alguns d'aquests recursos, o també a que hi ha certa reticència a coordinar-se pel fet de dur a terme línies d'acció educativa diferenciades i, de vegades, contradictòries. A més a més, tampoc existeix una comunicació i col·laboració regular entre les Administracions (SAIA i Ajuntaments) i, per tant, les actuacions i programacions anuals no s'estableixen de manera coordinada entre els diferents agents responsables.

Conèixer els aspectes que condicionen la pràctica educativa dels professionals de l'atenció directa i el desenvolupament integral d'aquests nois i noies.

Els professionals denuncien les limitacions i incongruències inherents al marc estructural i normatiu en el qual han de desenvolupar la seva tasca educativa i que perjudiquen les possibilitats de promoció i integració socioeconòmica d'aquests joves al territori d'acollida. Primerament, destaquen els entrebancs a l'hora de regularitzar la situació dels joves, tant pel que fa als retards de la tramitació documental i la dificultat d'aconseguir el permís de treball, així com per accedir a alguns cursos formatius. Alhora, assenyalen l'actual saturació dels serveis de protecció i suport per la manca de places i recursos específics que presenten, la qual repercuteix tant en un retard de les derivacions com en una excessiva mobilitat dels joves, en perjudici de la seva estabilitat i desenvolupament. També denuncien l'ús inadequat que s'està fent del sistema de protecció i suport a l'hora d'abordar aquesta situació d'emergència, la falta d'implicació d'altres Administracions responsables i, alhora, qüestionen la presumpció de desemparament de tots els joves que integren aquest col·lectiu, ja que dels dels serveis es detecta que una part d'aquests nois i noies sí compten amb referents familiars al territori, però ocupen places en detriment d'aquells que sí precisen aquest suport específic i, en ocasions, dificulten les dinàmiques internes i desaprofiten els recursos educatius. Sigui com sigui, s'evidencia la falta de cobertura integral en l'atenció d'aquest col·lectiu, la qual esdevé especialment crítica en arribar a l'adultesa, moment en què, part d'ells, queden fora dels circuïts de protecció i suport, malgrat els dispositius establerts actualment en aquest sentit. A

més, també hi ha notables diferències entre aquells que poden accedir a les prestacions de suport a partir de la majoria d'edat per qüestions de cobertura assistencial i modalitats de copagament. En alguns pisos assistits, els educadors viuen amb incomoditat i preocupació la falta de recursos per a subsistir que presenten alguns joves, els quals, malgrat dur una trajectòria formativa adequada, no podran seguir dins del servei. De fet, els joves entrevistats, tot i trobar-se en recursos de suport actualment, presenten també aquesta angoixa envers a poder continuar amb les seves trajectòries formatives en un futur, ja que coneixen d'altres joves que s'han trobat amb aquesta situació.

Paral·lelament, els professionals denuncien l'excessiva responsabilització que recau en els recursos de protecció i suport a l'hora d'atendre a aquesta població i les dificultats que tenen a l'hora d'adaptar l'organització dels serveis i les actuacions a l'especificitat del perfil educatiu que presenten. En aquest sentit, l'estructuració actual dels recursos no permet respectar el ritme de desenvolupament particular que presenti cada noi i noia pel que fa a assolir els seus objectius educatius prioritaris (assolir autonomia, aprendre la llengua del territori d'acollida, crear una xarxa social estable i incorporar-se al mercat laboral). Alhora, els professionals també lamenten la falta de temps del qual disposen per a dur a terme l'acompanyament individualitzat que requereix cada jove, causada per l'excés de tasques burocràtiques i documentals que han de realitzar i la urgència amb què cal atendre els aspectes diaris i els esdeveniments inesperats que sorgeixen. A més, acusen la manca d'orientació específica que reben els professionals i, en ocasions, de formació tècnica o d'actituds adequades per atendre aquest col·lectiu, ja que, en alguns serveis, inclús s'ha detectat un tracte discriminatori per part d'alguns educadors. Alhora, es posa de relleu la falta de predisposició dels equips a l'hora d'introduir canvis estratègics en les actuacions. Aquest fet afecta negativament el desenvolupament dels projectes educatius i provoca inestabilitat als equips, als serveis i als joves atesos. De manera unànime, també manifesten que la saturació actual del sistema de protecció i suport ha comportat que es dilueixi l'especificitat funcional dels serveis i que, consegüentment, els joves que hi ingressen no sempre es corresponen amb el perfil d'atenció al qual es dirigeixen, fet que augmenta les dificultats per atendre'ls com precisen i, alhora, obliga als dispositius a assumir funcions que no es corresponen amb les seves competències.

Detectar les mancances i dèficits que presenten les actuacions que es desenvolupen a l'hora d'atendre les necessitats socioeducatives d'aquests joves.

Tot i les actuacions que es realitzen en aquest sentit, els professionals assenyalen les mancances que segueixen presentant els joves pel que fa al seu desenvolupament social i cultural, les quals es fan paleses en el desconeixement que tenen de l'oferta sociocultural del territori i l'escassa participació que presenten a les activitats dels recursos comunitaris i, alhora, en les dificultats que tenen a l'hora

d'ampliar i diversificar els seus espais d'interacció, promoció i relació social. Generalment, també resulten escasses les accions mediadores i educatives dirigides a promoure les seves potencialitats i habilitats artístiques i culturals, el desenvolupament de les quals sol recaure en la pròpia iniciativa i inquietud de cada jove. En aquest sentit, caldria afegir també la poca presència de projectes específics i complementaris dirigits a combatre l'estigmatització social del col·lectiu i possibilitar la seva inclusió i participació comunitàries, així com d'activitats dinamitzadores que facilitin l'intercanvi i relació en contextos socials aliens al sistema institucional on es desenvolupen habitualment. Pel que fa als joves, al·ludeixen a la solitud que han experimentat en alguns períodes del seu acolliment institucional i assenyalen que acostumen a relacionar-se amb els seus iguals, als quals coneixen del seu país d'origen, dels serveis on han estat o del carrer.

Paral·lelament, els professionals també indiquen que, malgrat les accions assenyalades, el desenvolupament personal i emocional d'aquests joves no s'atén suficientment i destaquen les dificultats que presenten a nivell personal arran de les pròpies experiències, la pressió que han d'afrontar per tal de dur a terme les seves respectives trajectòries i l'angoixa que els genera el trànsit a l'adultesa. En la mateixa línia, acusen una falta de tractament adequat envers el xoc cultural que experimenten al territori d'acollida, així com pel que fa a la frustració respecte al projecte migratori. Alhora, detecten una considerable presència de trastorns psicològics i de salut mental entre el col·lectiu i denuncien la falta de preparació dels serveis per a donar resposta a aquestes problemàtiques, així com de recursos on derivar als joves afectats.

D'altra banda, alguns professionals també assenyalen que, des dels serveis, no es duen a terme accions educatives que impliquin a les famílies d'aquests joves al seu país d'origen, tot i esdevenir referents determinants per al seu desenvolupament al territori d'acollida. En aquest sentit, en alguns serveis es comencen a desenvolupar projectes que inclouen un paper més actiu de les seves famílies mitjançant les TIC (J. Sirvent, en c. p., 18 d'Abril de 2019), però val a dir que, majoritàriament, la relació amb la família dels joves es limita a una comunicació puntual.

Pel que fa a l'àrea formativa, ocupacional i d'inserció laboral, cal destacar la manca de sortides laborals efectives per a aquests joves com a incongruència que desvirtua les accions educatives en aquesta línia. A més a més, tot i el recent increment d'ofertes formatives al territori, s'evidencia la falta de diversificació ocupacional a la qual accedeixen, ja que pocs poden optar a l'ensenyament reglat i la majoria realitzen formacions en activitats econòmiques de baixa qualificació professional. Certament, si bé des d'alguns serveis de suport per a extutelats s'intenten establir itineraris que amplien les seves perspectives de formació en un futur, la proximitat de les crítiques circumstàncies a les que han de fer front en arribar a la majoria d'edat comporten que s'hagi d'optar, majoritàriament, per la practicitat i efectivitat en aquest sentit.

Finalment, convé posar de relleu la falta de seguiment que es realitza entorn dels joves un cop surten dels circuïts institucionals i, conseqüentment, el desconeixement sobre els efectes que han tingut les actuacions dutes a terme amb anterioritat. En aquest sentit, des de l'ASJTET i SAEJ es comencen a desenvolupar accions per tal d'avaluar qualitativament l'acció educativa que es duu a terme, així com per allargar el suport d'aquests joves més enllà de l'atenció establerta actualment.

Analitzar i valorar l'acció educativa que es duu a terme en aquest territori partint de la identificació dels models educatius que es desenvolupen en l'actuació, la percepció que en tenen els professionals i els efectes que té en la promoció sociocultural, inclusió i adquisició d'autonomia d'aquests nois i noies.

L'acció educativa que es duu a terme actualment amb els adolescents i joves sense referents familiars al territori s'emmarca en un model d'atenció, protecció i suport en constant reconfiguració i transformació, el qual ha hagut d'adaptar-se a contracorrent per tal de donar respostes urgents, pràctiques i efectives a les necessitats assistencials i socioeducatives que presenten aquests nois i noies. Tal i com ha quedat reflectit prèviament, pel fet que arriben amb edats molt properes a l'adultesa, les actuacions es focalitzen en atendre aquells aspectes del seu desenvolupament que esdevenen prioritaris per a la seva autonomia i integració al teixit socioeconòmic, comportant que no s'estigui atenent el seu desenvolupament de manera integral, en detriment de l'estructuració de la seva personalitat, inclusió social i promoció en igualtat de condicions que els seus contemporanis. La situació d'emergència dificulta la planificació de les actuacions, així com es detecta una certa tendència a homogeneïtzar el col·lectiu, tant pel que fa a les necessitats específiques que presenten com respecte als seus itineraris i projectes de futur, en contradicció amb l'atenció particularitzada que requereixen. En aquest sentit i, a causa de les dificultats que els suposa adquirir competències lingüístiques suficients com per a seguir adequadament una formació reglada mentre es troben als recursos de protecció i suport, predominen els itineraris ocupacionals basats en formacions professionals de baixa qualificació que limiten la seva promoció al teixit socioeconòmic. Els professionals detecten aquestes mancances i aspectes a millorar i, tot i les actuacions que intenten dur a terme per a compensar aquesta inèrcia i ampliar les seves perspectives de futur, la falta de temps del qual disposen en la seva pràctica diària comporta que els calgui pressuposar i confiar en què, aquells aspectes relatius a la promoció sociocultural i desenvolupament integral que no es poden abastar des dels serveis, ja els desenvoluparan més endavant o en altres contextos. Tanmateix, gran part dels professionals consideren que les actuacions actuals responen més aviat a una resposta pal·liativa i de contenció de la situació d'emergència, en comptes de promocional vers aquests nois i noies. A més, la falta de seguiment posterior i de mecanismes adequats per avaluar els

efectes de les accions en funció de les trajectòries particulars que segueixen un cop surten del sistema de protecció i suport, limita les possibilitats de revertir aquesta inèrcia reproductiva.

Indicar les propostes de millora que es poden introduir en aquest àmbit d'actuació a partir de l'anàlisi efectuada, les possibilitats educatives del territori i les aportacions que suggereixen els professionals i joves.

Propostes de millora entorn del marc normatiu i estructural de l'acció socioeducativa:

Planificar l'estratègia d'actuació general i conjunta, implicant a totes les Administracions responsables i agents educatius del territori a fi de fer front a la situació d'emergència actual i a les noves arribades d'aquests joves previstes per a aquest any, ampliant la xarxa de recursos de protecció i, especialment, de suport en arribar a l'adultesa, formació i inserció laboral.

Agilitzar la tramitació de la documentació d'aquests nois i noies i flexibilitzar l'accés als diferents recursos formatius mitjançant dispositius i circuïts específics de l'Administració.

Establir els mecanismes pertinents de detecció i tractament entorn d'aquells casos de joves que no es troben desemparats al territori a fi de proporcionar-los una atenció diferenciada als que sí precisen acollir-se a les mesures del sistema de protecció i suport de l'Administració.

Crear un circuït paral·lel d'atenció específica vers aquest col·lectiu, en comptes de fer ús del sistema de protecció i suport actual, a fi de respectar els objectius pels quals està establert i atendre la situació d'aquests nois i noies en clau d'emergència. (Cal destacar que alguns dels entrevistats consideren que el model d'atenció actual, el qual combina mesures ordinàries amb específiques, és el més adequat per afrontar aquesta situació, ja que crear un circuït paral·lel podria contribuir a augmentar l'estigmatització del col·lectiu).

Oferir orientació, assessorament i formació específica als professionals de l'atenció directa i crear espais de reflexió sobre la pràctica educativa que esdevinguin pràctics i útils per a millorar les actuacions amb aquest col·lectiu.

Millorar els canals de comunicació i suport amb els responsables de l'Administració a fi d'oferir cobertura i aportar solucions ràpides i efectives a les problemàtiques amb què es troben els professionals dels serveis de protecció i suport.

Reconèixer i valorar la tasca professional que es duu a terme i assegurar la contractació de personal tècnic qualificat a fi de contribuir a l'estabilitat i funcionalitat dels equips educatius.

Vetllar per un clima de convivència adequat als serveis que permeti als joves gaudir del benestar, harmonia i tranquil·litat que requereixen per a viure amb dignitat.

Augmentar l'estada dels joves a cada recurs i reduir les derivacions entre serveis a fi d'afavorir la seva estabilitat personal i arrelament a l'entorn social proper.

Evitar crear serveis allunyats de les poblacions i potenciar la integració i participació d'aquests a la xarxa associativa de l'espai comunitari.

Denunciar les limitacions, condicionants i incongruències normatives i estructurals però, alhora, assumir la nostra responsabilitat ètica com a professionals i enfocar els nostres esforços en millorar la pràctica educativa des de la creativitat i les possibilitats que tenim.

Propostes de millora entorn de l'acció socioeducativa:

Millorar la coordinació entre tots els recursos socioeducatius i comunitaris del territori, però evitant caure en una lògica de control poblacional, és a dir, obviant el traspàs de dades innecessari i respectant la intimitat i llibertat de moviments dels joves a l'entorn comunitari.

Col·laborar entre tots els serveis socioeducatius del territori a fi d'assumir la corresponsabilitat col·lectiva en l'actuació que es dirigeix a aquests joves i oferir-los una atenció més integral, igualitària i inclusiva, introduint la mirada intercultural en la xarxa de recursos comunitaris, evitant les accions que es solapen innecessàriament, cooperant amb estratègies conjuntes i, alhora, ampliant les places i diversificant l'oferta de les activitats formatives, socioculturals, lúdiques i esportives.

Realitzar accions educatives a l'entorn comunitari dirigides a fomentar la sensibilització respecte a la situació d'aquests joves a fi de combatre l'estigmatització que pateixen, contrarestar els estereotips negatius que es promouen des dels mitjans de comunicació i les actituds xenòfobes, visibilitzar la realitat del fenomen i promoure el reconeixement i inclusió del col·lectiu.

Evitar l'homogeneïtzació en les actuacions i individualitzar l'acció socioeducativa entorn de les necessitats individuals, ritmes, potencialitats i preferències de cada jove.

Reforçar les seves aptituds artístiques, culturals i esportives, facilitant-los l'accés a activitats i recursos que afavoreixin el desenvolupament de la creativitat, capacitats i projectes particulars.

Establir mecanismes participatius dels joves dins dels serveis, possibilitant la seva contribució a la presa de decisions entorn de les actuacions que se'ls dirigeixen i evitant les accions verticals i unidireccionals a fi de respectar i reforçar el seu paper com a subjectes actius i corresponsables del seu desenvolupament.

Augmentar les accions dirigides a l'àrea relacional i promoció sociocultural dels joves, promovent el seu coneixement i ús dels recursos comunitaris, incentivant la seva participació a les

activitats culturals, artístiques, lúdiques i esportives, fomentant les activitats de voluntariat i potenciant els programes de referents entre iguals i de mentoria a fi d'ampliar i diversificar les seves xarxes de circulació social i facilitar les seves possibilitats d'inclusió al teixit comunitari.

Establir i reforçar les línies d'atenció específica dirigides al desenvolupament personal i construcció de la seva personalitat i identitat, creant espais educatius que facilitin l'expressió i el suport mutu entorn de la gestió emocional, els aspectes socioculturals i les pròpies trajectòries a fi de potenciar la seva capacitat de resiliència, autoestima i autonomia.

Introduir com a col·laboradores en les actuacions a les famílies d'aquests nois i noies que es troben al seu país d'origen, les quals esdevenen referents determinants per al seu desenvolupament.

Planificar els seus itineraris de formació i inserció laboral ampliant i diversificant els circuïts promocionals envers el futur, sense perdre de vista les possibilitats reals del present, però evitant limitar les seves possibilitats de desenvolupament.

Fomentar l'associacionisme, apoderament i polititzacio de la situació de desigualtat en què es troben, facilitant la creació d'espais educatius que possibilitin la seva participació i visibilització a l'espai social a fi que puguin trobar, conjuntament, estratègies i vies de transformació col·lectiva per tal de reivindicar els seus drets i combatre l'estigmatització i discriminació que pateixen.

CONCLUSIONS

Els resultats de la recerca realitzada a les poblacions de Girona i Salt indiquen que existeixen mancances significatives en l'actuació integral que es dirigeix al col·lectiu d'adolescents i joves sense referents familiars al territori, algunes coincidents amb les assenyalades anteriorment per d'altres autors (veure apartat *Crítiques i Propostes de Millora Sobre les Actuacions*) i altres específiques d'aquest context determinat. D'una banda, es posa de relleu un marc normatiu que limita les possibilitats de regularitzar la situació d'aquests joves i, alhora, uns serveis de protecció i suport que s'estructuren amb falta de planificació a llarg termini i no aconsegueixen donar cobertura a la demanda d'atenció que requereix la situació d'emergència actual. D'altra banda, manca comunicació, coordinació i col·laboració entre totes les Administracions corresponsables de l'atenció d'aquest col·lectiu, així com entre els serveis i recursos socioeducatius del territori, comportant una falta d'estratègies compartides que genera discontinuïtat i manca de pragmatisme i efectivitat a l'hora de dur a terme una acció socioeducativa integral i inclusiva. Paral·lelament, les dificultats amb què es troben els professionals dels serveis de protecció i suport, com són la falta de temps, d'orientació específica i l'excessiva responsabilització entorn de l'actuació, repercuteixen

negativament en les possibilitats d'atendre el conjunt de necessitats socioeducatives que presenten aquests joves, en detriment del seu desenvolupament en igualtat de condicions al territori.

No obstant aquestes circumstàncies, els professionals no es resignen i denuncien aquestes incongruències, alhora que detecten les necessitats socioeducatives que no s'estan atenent adequadament i els aspectes que es poden millorar entorn de l'acció socioeducativa que se'ls dirigeix. Certament, la urgència que determina la priorització de determinats continguts educatius en les actuacions, causada per les edats properes a l'adultesa que presenten aquests joves i la necessitat d'afavorir la seva integració al teixit socioeconòmic en un curt període de temps, comporta que algunes àrees del seu desenvolupament no es puguin atendre de manera suficient, limitant les seves possibilitats d'inclusió i promoció al territori d'acollida. En aquest sentit, destaquen la conveniència de potenciar l'àrea relacional, social i de participació comunitària dels joves, la seva promoció artística i cultural, el seu desenvolupament personal i emocional, la incorporació de les seves famílies com a agents col·laboradors en les actuacions i la creació d'espais educatius que afavoreixin la seva participació activa i apoderament com a subjectes corresponsables de la seva trajectòria i inclusió a la comunitat.

Alhora, situar a cada jove en el centre de les accions, evitant l'homogeneïtzació del col·lectiu i particularitzant l'actuació entorn de les necessitats, característiques, potencialitats i preferències individuals, esdevé indispensable a fi de contribuir a la transformació de l'actual model de gestió social d'urgència que persegueix la seva integració socioeconòmica, en un model educatiu i promocional que possibilita la seva inclusió al context social, el qual resulta més coherent amb el nostre encàrrec professional (ASEDES, 2007). En aquesta línia, cal recordar que Castel (2004) descriu els processos d'exclusió social com a la pèrdua progressiva d'accés als circuïts d'afiliació social, entenent-los com a punts d'ancoratge necessaris per a garantir la inclusió de les persones en el context on es desenvolupen. Consegüentment, tant la feina, com l'habitatge, com gaudir d'una xarxa de suport afectiu i social, participar a la comunitat i tenir accés al patrimoni cultural, esdevenen imprescindibles per a gaudir d'autonomia i reconeixement dins l'estructura social i, en el cas d'aquests joves, adquirir aquests ancoratges resulta determinant per a les seves possibilitats i oportunitats de desenvolupar-se en el territori d'acollida. Per aquests motius, els professionals assenyalen la necessitat de potenciar i incentivar la seva participació als Programes de Mentoria i a les activitats culturals, lúdiques i esportives de la comunitat a fi d'ampliar les seves possibilitats d'interacció i contrarestar l'estigmatització social que pateixen com a col·lectiu.

Caldrà, doncs, tenir presents en l'acció socioeducativa les àrees de continguts educatius que integren la promoció sociocultural dels subjectes indicades per Medel (2010): Àrea de Subjecte Social i Entorn, Àrea de Llenguatge i Comunicació, Àrea de Tecnologia, Àrea d'Art i Cultura i Àrea de Jocs

i Esports. D'aquesta manera, dotarem de sentit la nostra funció transmissora i mediadora com a agents educatius, possibilitant l'accés d'aquests joves als circuïts de filiació social i, facilitant-los així, l'apropiació del patrimoni cultural compartit a fi de promoure la seva autonomia i inclusió en igualtat de condicions (ASEDES, 2007; Moyano, 2012).

Paral·lelament, els professionals indiquen que cal individualitzar els seus itineraris formatius, ampliant les seves possibilitats de promoció cultural i laboral de cara al futur, tenint en compte les circumstàncies contextuals del present, però no limitant-los a uns circuïts prefixats d'integració socioeconòmica que perpetuen la situació de desigualtat en la qual es troben. D'aquesta manera, contribuirem a diversificar les seves possibilitats de subjectivació dins l'estructura social, transformant així la predestinació que se'ls designa categòricament a fi que assoleixin una veritable autononomia a l'espai social basada en la llibertat d'elecció (Núñez; a Sáez, 2003).

Finalment, els professionals assenyalen la conveniència de dur a terme un seguiment dels joves un cop surten del circuït de protecció i suport de l'Administració, així com una avaluació qualitativa entorn dels efectes que té l'acció socioeducativa que es duu a terme actualment envers el seu desenvolupament integral a fi de disposar de més informació que permeti repensar la pràctica professional i millorar les actuacions, adaptant-les a les necessitats que presenten aquests joves.

Per últim, s'indiquen les limitacions de la present recerca, causades per les característiques temporals i procedimentals en les quals s'emmarca: la conveniència d'aprofundir entorn de les metodologies i estratègies educatives que utilitzen els professionals, així com sobre els efectes de l'acció socioeducativa en els joves i, alhora, la necessitat de complementar la recerca incidint en la perspectiva de gènere a fi de contemplar la situació de les noies que formen part d'aquest col·lectiu i l'especificitat de les seves necessitats i desenvolupament.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES I FONTS CONSULTADES

Ajuntament de Girona (2016*), Pla Local de Joventut 2016-202*0 [pdf en línia]. Girona. Recuperat l'Abril i el Maig, 2019, de:

http://www2.girona.cat/documents/11622/165939/PlaLocaldeJoventut2016-2020.pdf

Ajuntament de Salt (2016), *Pla Local de Joventut 2016-2019* [pdf en línia]. Salt. Recuperat l'Abril i el Maig, 2019, de:

http://www.saltjove.cat/wp-content/uploads/2017/11/pla1619.pdfç

Asociación Estatal de Educación Social-ASEDES (2007), *Documents Professionalitzadors* [pdf en línia]. Barcelona. Recuperat l'Abril, 2019, de:

http://www.eduso.net/archivo/docdow.php?id=143

Assemblea General de les Nacions Unides (1989, 20 de novembre), *Convenció sobre els Drets dels Infants* [pdf en línia]. Recuperat l'Abril, 2019, de:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematics/07infanciaiadolescencia/observatori_drets_infancia/destacats_columna_dreta/Convencio_drets_infancia.pdf

Blancas, R. i Belén, G. (2010), Estrategias de intervención social con jóvenes inmigrantes ex tutelados por el Servicio de Protección de Menores. *Documentos de Trabajo Social: Revista de Trabajo y Acción Social, núm.47,* 134-143. Recuperat de:

https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3655759

Camacho, J. (2013), De la dependència a l'emancipació dels joves tutelats i extutelats. Claus per a l'acompanyament en aquest procés [pdf en línia]. *Col·lecció Eines, núm.15.* Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social i Família. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/08publicacions/coleccions/eines/num_15/eines_15.pdf

Carbonell, I. (2010), Transició a la vida adulta [pdf en línia]. *Parlem d'infància. Recull d'articles del butlletí Inf@ncia (2009-2010), núm. 7. Col·lecció Infància i Adolescència.* Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social i Família. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

http://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/04_familia_infancia_adolescencia/butlleti_infancia_articles_2010/links/36-profunditat1.pdf

Castel, R. (2004), Cap. 2. Encuadre de la exclusión. A **KARSZ, S. (coord.)**, *La exclusión: bordeando sus fronteras* (pp. 55-86). Barcelona: Gedisa.

Cónsola, M. (2016), L'atenció socioeducativa dels menors estrangers no acompanyats. Una mirada vers les expectatives i les necessitats. *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa, núm. 64,* 43-58. Recuperat de:

https://0-www-raco-cat.cataleg.uoc.edu/index.php/EducacioSocial/article/view/311853

Departament d'Acció Social i Ciutadania (2010), *Cartera de Serveis Socials 2010-2011* [pdf en línia]. Generalitat de Catalunya. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/08publicacions/ambits_tematics/serveis_socials/25segonacartera/carterass.pdf

Departament de Treball, Afers Socials i Família (2019), Els infants i joves emigrats sols acollits a Catalunya. Estat de situació actual i avançament de resultats de l'estudi [pdf en línia]. (Gener de 2019). Generalitat de Catalunya. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://govern.cat/govern/docs/2019/01/25/13/19/3673bd4e-b984-4fd0-b713-bb71550c57a7.pdf

Departament de Treball, Afers Socials i Família (2019), *Estratègia Catalana per a l'acollida i la inclusió dels infants i joves emigrats sols* [pdf en línia]. Generalitat de Catalunya. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://govern.cat/govern/docs/2019/01/25/13/19/15087843-de7f-41c3-b0c9-aca03a5df84b.pdf

Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (2019), Informe Estadístic Mensual (Abril de 2019) [pdf en línia]. Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Família. Recuperat el Març i el Maig, 2019, de:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematics/07infanciaiadolescencia/dades_sistema_proteccio/2019_04_informe_DGAIA.pdf

Espanya. Jefatura del Estado. Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor, de modificación parcial del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil. Boletín Oficial del Estado, núm. 15 (17.1.1996). Recuperat l'Abril, 2019, de:

https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1996-1069

Espanya. Jefatura del Estado. Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social (LOEX 4/2000, de 11 de enero). Boletín Oficial del Estado, núm. 10 (12.1.2000). Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://www.boe.es/buscar/pdf/2000/BOE-A-2000-544-consolidado.pdf

Espanya. Jefatura del Estado. Ley Orgánica 2/2009, de 11 de diciembre, de reforma de la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social (LOEX, 2/2009, de 11 de diciembre). Boletín Oficial del Estado, núm. 299 (12.12.2009). Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2009-19949

Espanya. Jefatura del Estado. Ley 26/2015, de 28 de julio, de modificación del sistema de protección a la infancia y a la adolescencia. Boletín Oficial del Estado, núm. 180 (29.7.2015). Recuperat l'Abril, 2019, de:

https://www.boe.es/buscar/pdf/2015/BOE-A-2015-8470-consolidado.pdf

Espanya. Jefatura del Estado. Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de Protección de Datos

Personales y garantía de los derechos digitales. Boletín Oficial del Estado, núm. 294 (6.12.2018). Recuperat l'Abril, 2019, de:

https://www.boe.es/boe/dias/2018/12/06/pdfs/BOE-A-2018-16673.pdf

Espanya. Ministerio de la Presidencia. Resolución de 13 de octubre de 2014, de la Subsecretaría, por la que se publica el Acuerdo para la aprobación del Protocolo Marco sobre determinadas actuaciones en relación con los Menores Extranjeros No Acompañados. Boletín Oficial del Estado, núm. 251. (16.10.2009). Recuperat l'Abril, 2019, de:

https://www.boe.es/boe/dias/2014/10/16/pdfs/BOE-A-2014-10515.pdf

Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 4691. (4.8.2006). Recuperat l'Abril, 2019, de:

https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?documentId=400672&action=fitxa

Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Llei 10/2010, del 7 de Maig, d'acollida de les persones immigrades i retornades a Catalunya. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 5629. (7.5.2010). Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://www.parlament.cat/document/nom/TL111.pdf

Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Llei 14/2010, de 27 de Maig, dels Drets i Oportunitats en la Infància i l'Adolescència. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 5641. (2.6.2010). Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?documentId=553898&action=fitxa

Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació iregulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics,sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 7340. (30.3.2017). Recuperat l'Abril, 2019, de:

http://portaldogc.gencat.cat/utilsEADOP/PDF/7340/1600738.pdf

Generalitat de Catalunya. Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (2016). Directriu general 3/2016, de 6 d'octubre, de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, sobre procediment de concessió de les prestacions de servei d'habitatge atorgades a persones joves extutelades majors d'edat o emancipades, d'acord amb el Programa d'autonomia

concertat amb l'Àrea de Suport als Joves Tutelats i Extutelats. (6.10.2016). Recuperat l'Abril, 2019, de:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/04legislacio/directives_instruccions_circulars/infancia_adolescencia/directrius/Directriu_gral_3-2016_concessions_serveis_habitatge_ASJTET.pdf

Generalitat de Catalunya. Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. Directriu general 5/2016, de 4 de novembre de 2016, del director general d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, per la qual s'aprova el Programa Marc de Centres i es determina la seva implementació. (4.11.2016). Recuperat l'Abril, 2019, de:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/04legislacio/directives_instruccions_circulars/infancia_adolescencia/directrius/Programa_Marc_centres_educatius_DGAIA.pdf

Goenechea, C. (2006), Menores Inmigrantes No Acompañados: un estudio de su situación en la actualidad [pdf en línia]. *Comunicació presentada en el I Congrés Internacional d'Educació a la Mediterrània*, 11-13 de Maig, Palma de Mallorca. Recuperat el Març, 2019, de:

http://weib.caib.es/Documentacio/jornades/Web_I_Cong_Medit/PDFs/menors2.pdf

Jariot, M.; Sala, J. i Arnau, L. (2015), Jóvenes Tutelados y Transición a la Vida Independiente: Indicadores de Éxito. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía (Madrid: Asociación Española de Orientación y Psicopedagogía), vol. 26, núm. 2,* 90-103. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://www.redalyc.org/pdf/3382/338241632007.pdf

Medel, E. (2010), Elements que configuren els models educatius. A **Núñez, V. (coord.) i alt.**, *Models d'acció socioeducativa.* Barcelona: FUOC.

Moyano, S. (2012), El vincle educatiu com eix de les pràctiques en educació social. A **Planella, J. I Moyano, S.**, *Pràcticum III. Anàlisi de la pràctica educativa.* Barcelona: FUOC.

Núñez, V. (coord.) i alt. (2010), *Models d'acció socioeducativa.* Barcelona: FUOC

Perazzo, C. i Zuppiroli J. (2018), *Los Más Solos* [pdf en línia]. Save the Children España. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/los_mas_solos_vok.pdf

Quiroga, V., Alonso, A. i Sòria, M. (2010), *Sueños de bolsillo. Menores migrantes no acompañados/as en España* [pdf en línia]. Barcelona: Unicef, Banesto. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://www.unicef.es/sites/unicef.es/files/Suenos_de_bolsillo.pdf

Quiroga, V. i Sòria, M. (2010), Los y las menores migrantes no acompañados/das: entre la indiferencia y la invisibilidad. *Educación Social: Revista de intervención socioeducativa, núm. 45,* 13-35. Recuperat de:

https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3280580

Rico, R. (2019, 9 d'Abril), És la vocació el motor de les educadores i els educadors socials?. *Social.cat, El diari digital de l'acció social a Catalunya (Xarxa Digital Catalana-Xadica).* Recuperat de:

https://www.social.cat/opinions/autor/raquel-rico

Rodríguez, D. i Valldeoriola, J. (s/d), *Metodologia de la investigació.* Barcelona: FUOC.

S/A (2019, 9 de Març), Comença el primer curs d'incorporació al sector pesquer per a joves extutelats. *Diari de Girona.* Recuperat de:

https://www.diaridegirona.cat/economia/2019/03/09/comenca-curs-dincorporacio-al-sector/967113.html

Sáez, J. (2003), Entrevista a la profesora Violeta Núñez. *Pedagogía Social. Revista interuniversitaria, núm. 10, Segunda época,* 349-380. Recuperat de:

https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1079245

San Román, T. (1996), *Los muros de la separación.* Barcelona: Bellaterra; Servei de publicacions de la UAB.

Sancho, J. (2014), *Com escriure i presentar un bon treball acadèmic. Guia pràctica per a estudiants i professors.* Vic: Eumo Editorial S.L. Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya.

Saramago, J. (2008), *El viaje del elefante.* Madrid: Alfaguara.

Secretaria d'Infància, Adolescència i Joventut (2019), Infants i joves emigrats sols. Infants i joves acollits per la DGAIA i noves arribades. Informe Estadístic (Actualització de 31 de Maig) [informe en línia]. Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Família. Recuperat el Juny, 2019, de:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/infancia_i_adolescencia/estrategiacatalanaacollida/dades/

Síndic de Greuges de Catalunya (2018), *La situació dels infants migrants sense referents familiars a Catalunya* [pdf en línia]. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://www.parlament.cat/document/publicacions/276327.pdf

UTE IPIS Fundació Mercè Fontanilles-Resilis (2017), *Projecte Educatiu de Servei d'Itineraris de Protecció Individualitzats.* Document Inèdit. Barcelona.

Vázquez, D. (2019, 18 de Gener), Riscos i reptes de l'educació social davant el treball amb joves estrangers no acompanyats. *Social.cat, El diari digital de l'acció social a Catalunya (Xarxa Digital Catalana-Xadica).* Recuperat de:

https://www.social.cat/opinio/9457/riscos-i-reptes-de-leducacio-social-davant-el-treball-amb-joves-estrangers-no-acompanyats

Villa, A. (2015), Joves extutelats. El repte d'emancipar-se avui [pdf en línia]. *Debats Catalunya Social. Propostes del Tercer Sector, núm. 41*. Taula d'Entitats del Tercer Sector Social a Catalunya. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

http://www.tercersector.cat/sites/www.tercersector.cat/files/dossier_joves_extutelats._el_repte_demancipar-se_avui_7.pdf

Villa, A. (2018), *El model d'atenció al jovent extutelat de Catalunya: Diagnòstic i reptes de futur* [pdf en línia]. Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (FEPA). Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://www.fepa18.org/wp-content/uploads/2018/11/El-model-datencio-al-jovent-extutelat-a-Catalunya.pdf

Webgrafia:

Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat (ASJTET) (web). Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Família. Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA). Recuperat de:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/infancia_i_adolescencia/Area-de-Suport-als-Joves-Tutelats-i-Extutelats-ASJTET/

Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya-CEESC (web). Recuperat de:

https://www.ceesc.cat/

Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) (web)**.** Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Família. Recuperat de:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/infancia_i_adolescencia/proteccio_a_la_infancia_i_ladolescencia/el_sistema_catala_de_proteccio_a_la_infancia_i_ladolescencia/direccio_gen

eral_datencio_a_la_infancia_i_ladolescencia_dgaia/

DIXIT. Centre de Documentació de Serveis Socials (web)**.** Generalitat de Catalunya. Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

http://dixit.gencat.cat/ca/

FEPA-Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (web). Recuperat el Març i l'Abril, 2019, de:

https://www.fepa18.org/

Imatges:

Figura 1 (Annex 1.a). Girona, Juny de 2019. Elaboració pròpia.

Figura 2 (Annex 1.b). Girona, Juny de 2019. Elaboració pròpia.

Figures 3, 4, 5, 6, 7 i 8 (Annex 3. a). Girona, Juny de 2019. Elaboració pròpia.

Figures 9, 10, 11 i 12 (Annex 3. b). Girona, Juny de 2019. Elaboració pròpia.

Portada. "Hamed al Pont de Sant Feliu". Girona, Abril de 2019. Elaboració pròpia.

ANNEXOS

ANNEX 1.a) Esquema dels recursos que integren el Sistema de Protecció i Suport de l'Administració Pública a les poblacions de Girona i Salt.

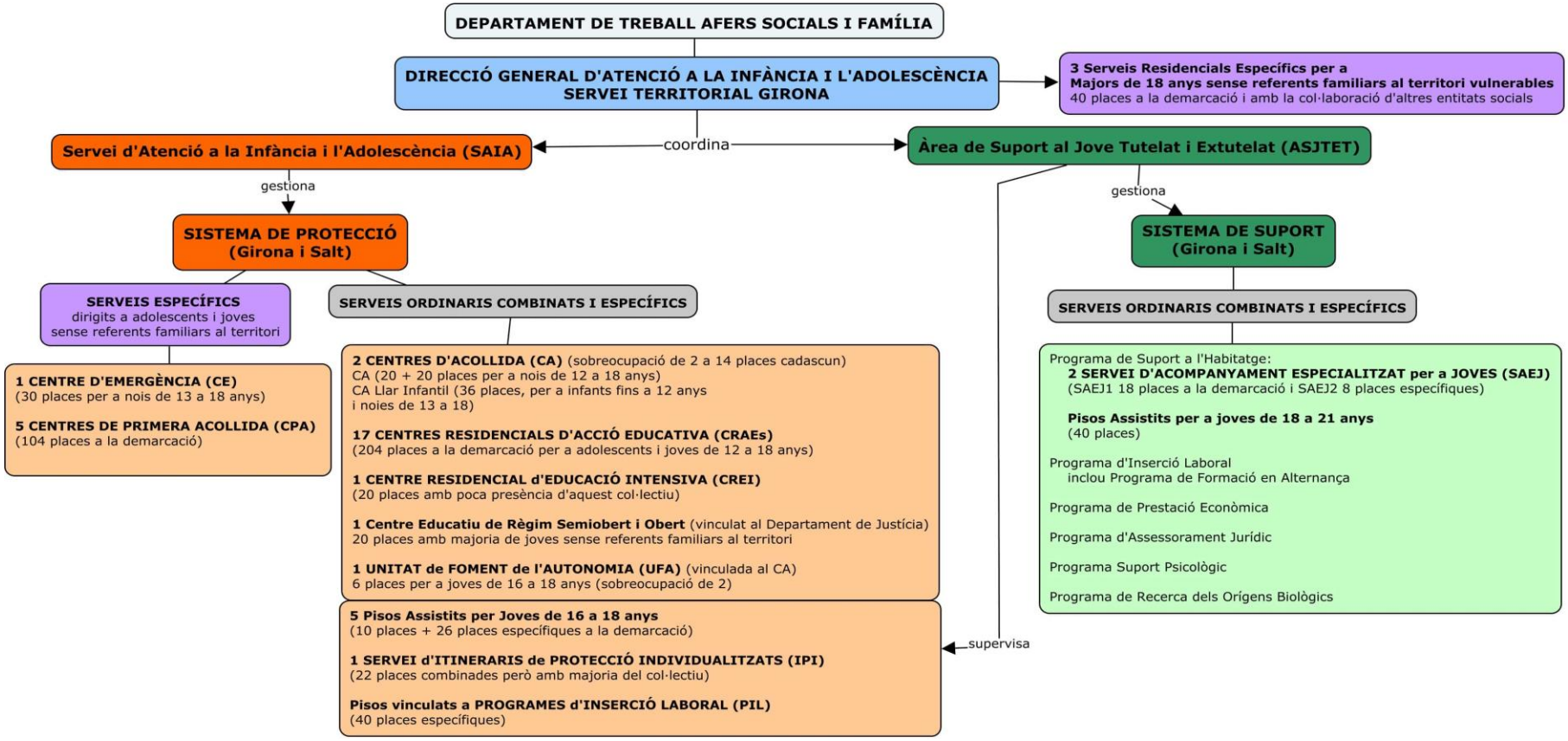

Figura 1. Fonts: DGAIA, Abril de 2019; varis entrevistats, en c. p., Abril-Maig de 2019.

ANNEX 1.b) Mapa dels Recursos Socioeducatius del Territori, en el qual s'aprecia la seva corresponsabilitat en la Promoció Sociocultural dels joves.

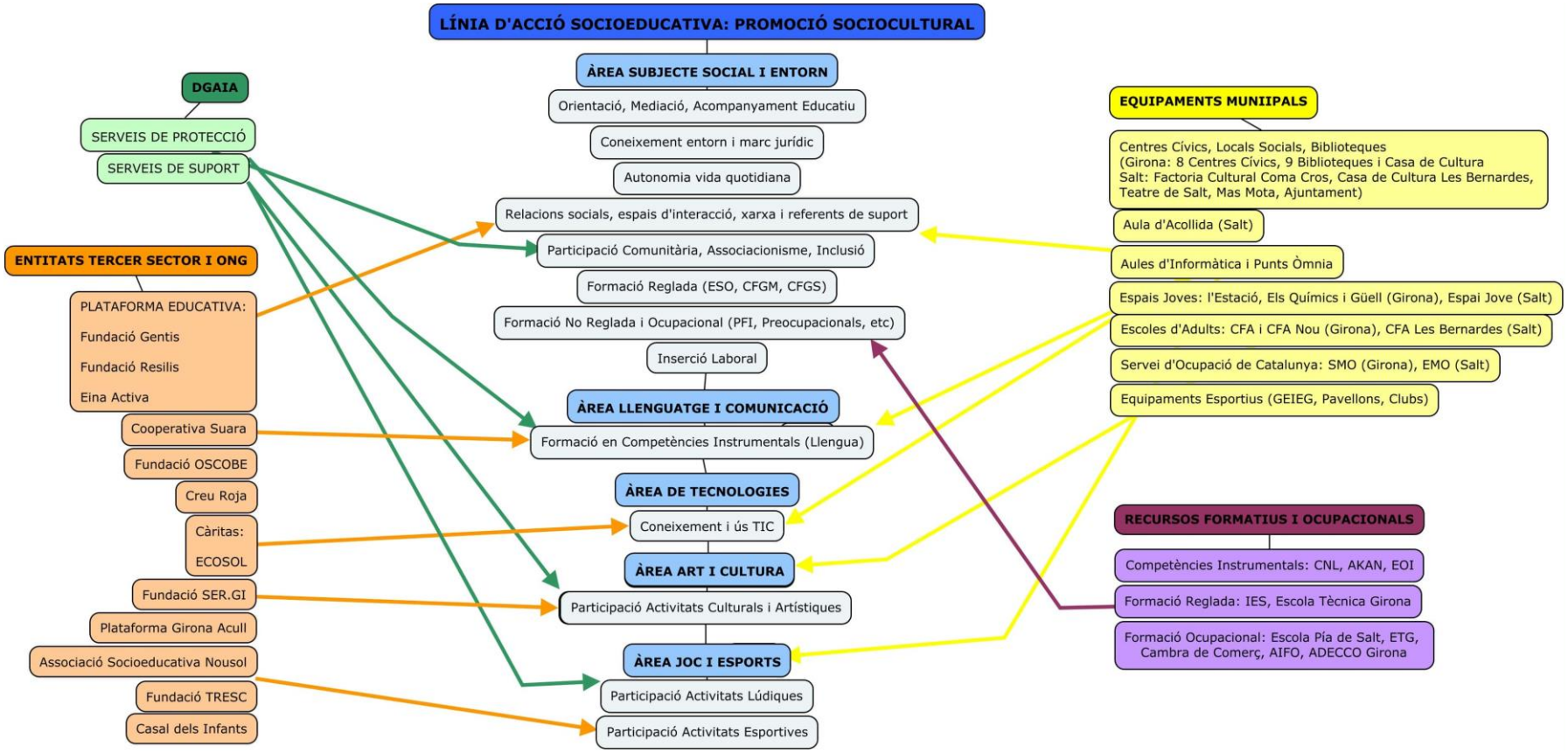

Figura 2. Fonts: exploració pròpia; Medel (2010); varis entrevistats, en c. p., Abril-Maig de 2019.

ANNEX 2. Resum de les Entrevistes realitzades a Professionals i Joves en el transcurs de la present recerca.

3 d'Abril- **Marc Queralt, Director del Servei de Programes d'Inserció Laboral (PIL)**

En Marc Queralt és Graduat en Educació Social i, des de que es va posar en funcionament el Novembre de 2018, és Director del PIL a Salt. Destaca que, gairebé durant tota la seva trajectòria professional, ha treballat com a educador amb aquest col·lectiu de joves, primer a Mallorca a un CA i un CRAE i, posteriorment, el 2008, al CA de Girona, un altre CRAE i, alhora, a una de les UFAs de Girona com a director.

En el marc de la situació d'emergència actual, en Marc és partidari de no caure en discursos derrotistes, victimistes i de queixa constant entorn de les limitacions estructurals i normatives que afecten tant als recursos de l'Administració com als joves sense referents familiars al territori, ans el contrari, aposta per identificar aquestes circumstàncies des d'una postura realista, constructiva i creativa. Això implica passar de les lògiques paternalistes a les educatives, és a dir, pel que fa als professionals, centrar els nostres esforços en les possibilitats d'acció educativa que tenim i, pel que fa als joves, reconèixer i responsabilitzar-se de les seves circumstàncies, trajectòria i objectius que persegueixen.

Explica el projecte del PIL, incidint en la necessitat de particularitzar l'atenció educativa en funció del grau d'autonomia i necessitats específiques de cada jove amb la finalitat que, un cop surtin del servei, puguin emancipar-se i no precisin de cap suport específic per a desenvolupar-se al teixit social. Es mostra partidari d'insistir en les possibilitats realistes de cada jove però, alhora, diversificant i ampliant les seves possibilitats de promoció de cara al futur. Dins del projecte educatiu destaca la importància d'atendre l'àrea de desenvolupament social i relacional d'aquests nois i noies a fi d'ampliar la seva xarxa relacional, ja que, d'aquesta manera, tindran més oportunitats d'integrar-se al territori d'acollida i trobar referents de suport i ajuda en el seu camí. En aquest sentit, observa que, si bé a alguns joves els costa tenir iniciativa per a participar a determinats recursos culturals i comunitaris i requereixen un acompanyament i estimulació en aquest sentit, d'altres es desenvolupen amb fluïdesa i es mostren reticents a que, fora del servei, els relacionin amb l'àmbit institucionalitzat. Per aquest motiu, qüestiona la conveniència d'establir coordinacions per sistema amb la resta de recursos educatius del territori a fi de respectar la intimitat dels joves, els quals poden interactuar en altres contextos sense haver de ser identificats com a joves institucionalitzats. En aquesta mateixa línia, es decanta per la participació dels joves en activitats i projectes ordinaris en comptes d'específics per tal que puguin interaccionar amb

normalitat a l'espai social.

Alhora, assenyala que, des del servei, han detectat la necessitat d'atendre l'àrea de desenvolupament emocional dels joves de manera específica, ja que molts d'ells presenten dificultats per a gestionar els seus conflictes interns, identificar-los i exterioritzar-los. Per aquest motiu, recentment han incorporat a una psicopedagoga a l'equip educatiu a fi d'establir línies d'actuació específiques en aquesta àrea i, alhora, estan duent a terme un projecte pilot en dos pisos de noies basat en la creació d'uns espais setmanals que possibiliten l'intercanvi i el suport mutu.

D'altra banda, considera que els discursos que sustenten les actuacions actuals tendeixen a polaritzar la situació i retardar els acords i les solucions efectives. Si bé abunden les lògiques assistencials i els discursos paternalistes que situen a aquests joves com a víctimes, alhora se'ls trasllada tota la responsabilitat sobre el seu projecte migratori sense tenir en compte el context i negant-los la capacitat de decidir i dir-hi la seva. La contrapartida d'aquests discursos es fa palesa en l'increment de les actituds xenòfobes al nostre context, situant el debat en una confrontació que no possibilita l'entesa. En aquest sentit, creu que, si realment es vol construir un model inclusiu, respectuós i coherent amb els efectes que ha generat aquest fenomen migratori al territori d'acollida, s'ha de trobar un equilibri i acollir els malestars i raonaments de tots els implicats, ja que la integració és necessàriament un procés bidireccional. A més, els mitjans de comunicació estan contribuint a crear una imatge pejorativa del col·lectiu i caldria contrarestar aquestes informacions, aportant visibilitat als joves que no s'adiuen amb aquest estereotip, els quals són la majoria.

Com a propostes de millora, assenyala també que cal plantejar l'abordatge de la situació actual des de les diferents Administracions implicades i no només des de la perspectiva de la protecció a la infància. Alhora, caldria establir els mecanismes adequats per tal de detectar a aquells adolescents que sí tenen referents familiars al territori i que, per tant, no estan desemparats. D'aquesta manera, el sistema de protecció i suport es descongestionaria i podria atendre adequadament a aquells nois i noies que realment ho necessiten.

5 d'Abril- **Raquel Rico, Educadora Social de Pis assistit per a joves de 18 a 21 anys**

La Raquel Rico està Graduada en Educació Social i treballa com a educadora en un Pis assistit per a joves de 18 a 21 anys des de l'agost de 2018. La seva experiència amb el col·lectiu de joves sense referents familiars al territori coincideix amb aquesta mateixa data. Anteriorment, havia treballat en pisos assistits per a adults afectats de malalties mentals i també amb persones sense llar.

Destaca que la seva manca d'experiència amb joves i recursos del sistema de protecció ordinaris fou un dels motius pels quals la van contractar fa uns mesos, ja que la línia educativa del servei es

dirigeix a potenciar l'autonomia i responsabilitat dels joves, allunyant-se de les lògiques assistencials i sobreprotectores. De fet, es tracta d'un servei voluntari i no garantit i la permanència dels joves està sotmesa a que compleixin amb la normativa i el seguiment d'un Pla de Treball Individualitzat. En aquest sentit, la Raquel explica les circumstàncies econòmiques dels joves extutelats, així com les dificultats amb què es troben alguns a l'hora de poder mantenir-se als serveis que impliquen un copagament quan es queden sense prestació econòmica.

Pel que fa a l'acció socioeducativa, les educadores referents dels pisos actuen com a acompanyants, orientadores i mediadores procurant que els joves esdevinguin autònoms pel que fa a tots els aspectes de la seva vida quotidiana i, alhora, intentant incentivar-los per a què participin a l'entorn comunitari i realitzin activitats culturals i lúdiques. Destaca els bons resultats que està tenint el Programa de Mentoria amb els joves i creu que cal animar-los a participar-hi, tot i que, en un principi, es puguin mostrar reticents. Assenyala que és molt important establir un vincle educatiu basat en l'afecte i la proximitat a fi de poder esdevenir un referent de suport per a ells. Ara bé, en el cas dels joves sense referents familiars al territori, li resulta molt complicat establir-lo, ja que no estan acostumats a obrir-se, confiar i expressar els seus sentiments i emocions, possiblement a causa de que, culturalment, consideren que han de mostrar-se forts i segurs de sí mateixos en tots els contextos. En aquest sentit, argumenta que l'actuació que duen a terme amb aquest col·lectiu és específica perquè presenten un perfil educatiu diferenciat amb característiques, demandes i necessitats socioeducatives pròpies.

Alhora, és partidària d'orientar-los per tal que ampliïn les seves perspectives de futur però, alhora, mantenint els peus a terra afrontant les possibilitats que tenen actualment a fi d'evitar que es frustrin per no assolir els seus objectius. També està iniciant un projecte educatiu que inclourà la participació a un programa de ràdio preparat per ells mateixos, dirigit a oferir-los un espai en el qual es puguin expressar i apoderar-se com a col·lectiu, enfocant-se en el treball de les emocions i, alhora, en fomentar la seva participació activa com a membres de la comunitat d'acollida, aportant visibilitat a la seva situació, experiència i projecte migratori i, contrarestant així, l'estigmatització que pateixen a l'espai social. En aquest sentit, tot i que fa poc temps que es troba al servei, la Raquel té moltes ganes de fer coses i de contribuir a que aquests joves transformin la situació de desigualtat en què es troben; val a dir que part de l'entrevista es va convertir en un debat entorn de la funció educativa i la responsabilitat ètica dels educadors i educadores socials, el qual va inspirar l'escriptura d'un article molt oportú i adient per part de la Raquel (Social.cat; 9 d'abril, 2019).

D'altra banda, afirma que a Girona els serveis de protecció i suport es coordinen molt bé entre ells i amb els recursos formatius, tot i que en menys mesura amb la resta dels recursos comunitaris. Pel que fa al treball en xarxa, considera que s'ha de dur a terme quan és necessari, però cal també

respectar la intimitat dels joves als recursos i activitats que participen i no voler ser presents en tots els seus espais.

Com a propostes de millora, assegura que caldria realitzar més accions dirigides a potenciar la seva promoció sociocultural i desenvolupament emocional, però lamenta que no es realitzin gaires actuacions en aquest sentit, ja sigui per falta de temps, de predisposició dels joves o, de vegades, per qüestions econòmiques, ja que algunes activitats culturals interessants són de pagament.

9 d'Abril- **Raquel Medina, Coordinadora dels Itineraris de Protecció Individualitzats (IPI)**

La Raquel Medina és Graduada en Educació Social i té un Màster d'Intervenció en Joventut i Societat. Ha treballat en una Unitat d'Escolaritat Compartida (UEC), a un CRAE, a un CA per a dones víctimes de violència de gènere i, des de fa un any i mig aproximadament, a IPI, primer com a educadora i, des de l'octubre de 2018, com a coordinadora. La seva experiència amb aquest col·lectiu l'ha adquirit al Servei IPI.

El Servei IPI es va idear per a joves refractaris, els quals no s'adaptaven als recursos de protecció ordinaris i requerien un tipus de suport específic que potenciés i respectés la seva autonomia. No obstant, els perfil dels joves que els deriven s'ha anat modificant i, majoritàriament, son joves sense referents acompanyats al territori, tot i que, de tant en tant, també ingressen alguns joves de l'antic perfil.

Pel que fa a l'acció socioeducativa, destaca l'augment de cursos formatius i ocupacionals que s'ha esdevingut en els darrers mesos. Ara bé, les dificultats que es troben actualment a l'hora de tramitar la documentació dels joves, resulten una limitació important per al seu desenvolupament, ja que es retarden les concessions de passaports i alguns NIEs resulten invalidats i, alhora, el fet que els resulti tan complicat aconseguir el permís de treball resulta incongruent.

Alhora, creu que els joves coneixen suficientment els recursos comunitaris, tot i que pocs d'ells participen a les activitats culturals i lúdiques que ofereixen, però sí a les esportives. En aquest sentit, considera molt positiu que ho facin per tal d'ampliar la seva xarxa relacional i conèixer joves de fora de l'àmbit institucionalitzat; ara bé, quan l'equip educatiu troba alguna activitat interessant i hi apunta als joves del servei, comproven que, igualment, acaben relacionant-se només entre ells. D'altra banda, té bones referències entorn del Programa de Mentoria i té previst iniciar-lo properament al servei.

Paral·lelament, assenyala que els serveis de protecció i suport i la resta de recursos de la xarxa de serveis socials es coordinen molt bé però, pel que fa als recursos formatius i comunitaris, lamenta que no hi hagi una comunicació bidireccional, fet que comporta que hagin d'invertir molt de temps

en informar-se sobre l'oferta formativa i cultural del territori. En aquest sentit, afirma que no hi ha una estratègia educativa conjunta en l'àmbit local.

Tanmateix, considera que s'està fent un mal ús del sistema de protecció actual, ja que no està establert per a atendre les necessitats que presenten els joves sense referents familiars al territori. Aquests nois i noies mantenen un vincle segur amb la família i, alhora, els objectius que persegueixen, tals com documentar-se, formar-se i trobar feina, no es corresponen amb el perfil de protecció dels infants i adolescents en situació de desemparament. A més, han detectat que part d'aquests joves sí tenen referents familiars al territori. Per aquests motius, és partidària de que es creïn circuïts paral·lels d'atenció a aquest col·lectiu i es diferenciï l'actuació i competències de les Administracions responsables.

Com a propostes de millora, cal potenciar la inclusió d'aquests joves perquè l'actuació es dirigeix a integrar-los però, realment, no es troben inclosos a l'espai social en les mateixes condicions que la resta de ciutadans. També suggereix que caldria ampliar l'oferta d'activitats socioculturals al territori, però no dirigint-les a aquest col·lectiu específic, sinó de manera ordinària per tal d'afavorir la seva socialització en diferents contextos. En aquest sentit, els serveis de protecció tampoc haurien d'especialitzar-se en aquest perfil i mantenir una proporció equitativa entre els diferents col·lectius de joves a fi de contrarestar la seva tendència a relacionar-se només entre ells i afavorir les seves possibilitats d'integració.

10 d'Abril- **Jordi Jordà, Director de l'Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat (ASJTET)**

En Jordi Jordà, després d'una llarga trajectòria vinculada a diferents departaments de l'Administració pública relacionats amb les àrees d'infància i joventut, és director de l'ASJTET de la demarcació gironina des de la seva implementació el 1994. Durant aquest temps, ha vist com s'incrementava progressivament la presència dels joves sense referents familiars al territori en els programes de l'ASJTET, sobretot en els darrers anys, i considera que, tot i que el model d'emancipació que proposen no estava pensat per a aquest col·lectiu, realment és perfectament aplicable a les seves necessitats i situació.

Realitza una punyent crítica sobre la falta de responsabilitat política entorn de la saturació que presenta actualment el sistema de protecció i suport i creu que no s'està oferint la cobertura adequada que precisen aquests nois i noies. A més, la situació està en vies de convertir-se en insostenible, tant pel que fa als costos com perquè el col·lapse està afectant també a la resta de serveis socials i recursos formatius del territori. Lamenta que els polítics no escoltin als tècnics a l'hora de prendre decisions i percep la situació actual com a incoherent, ja que la legislació obliga a

les Comunitats Autònomes a fer-se càrrec d'aquests joves, però no els dona competències per a documentar-los i, d'aquesta manera, els governs autonòmics tenen un marge de maniobra limitat per a trobar solucions efectives a la situació d'irregularitat que presenten. En aquest sentit, considera que Catalunya és una de les Comunitats Autònomes més afectades i no hi ha una distribució equitativa de l'atenció a aquest col·lectiu a la resta de l'Estat. A més a més, el fet que no puguin aconseguir fàcilment el permís de treball resulta una incongruència amb les actuacions formatives que se'ls dirigeixen. És partidari de la implicació de totes les Administracions responsables en l'abordatge d'aquest fenomen migratori i de la creació d'un circuït paral·lel al d'Infància per a atendre al col·lectiu establert en clau d'emergència, tal i com es va dur a terme envers els refugiats sirians uns anys enrere.

Pel que fa als joves, creu que la seva situació és molt crítica i que, davant les circumstàncies contextuals actuals (crisi econòmica, augment de l'atur juvenil), ho tenen molt difícil per a sortir-se'n per sí sols, tant pel fet de no gaudir d'una xarxa de suport estable com perquè el sistema no està preparat per a atendre'ls com requereixen. Alhora, valora molt positivament que, des de l'Administració, s'impulsin els Programes de Mentoria i recorda que, anys enrere, l'ASJTET tenia un projecte semblant que havia produït molt bons efectes en els joves, tot i que va ser cancel·lat per falta de pressupost.

Alhora, des de l'ASJTET han detectat que els manca informació sobre aquests joves un cop surten dels circuïts de protecció i, en el transcurs d'aquest any, estan elaborant un sistema d'avaluació qualitativa a fi de valorar les actuacions que es duen a terme i els efectes promocionals que tenen entorn de la trajectòria d'aquests joves.

Paral·lelament, explica les prestacions que ofereix l'ASJTET i assenyala la insuficiència de places d'habitatge per a majors de 18 anys i empreses d'inserció a les comarques gironines, així com l'escassa cobertura econòmica que tenen els joves extutelats que només poden accedir a la prestació de 6 mesos. Per a poder seguir amb les seves trajectòries formatives, els joves necessiten temps i tenir les necessitats bàsiques cobertes però, actualment, només una part d'aquests nois i noies gaudeixen d'aquesta cobertura fins els 21 anys. Per part de l'ASJTET, la prestació econòmica s'ofereix a tots aquells joves que l'han sol·licitat amb el temps d'antelació requerit abans d'assolir la majoria d'edat però la resta de prestacions, i especialment la d'habitatge, compten amb una oferta limitada; aquest fet comporta que hagin d'establir criteris de selecció entre els joves que la sol·liciten, atorgant prioritat a aquells que presenten una trajectòria formativa amb més perspectives d'èxit i tenen aptituds per a complir amb un Pla de Treball Individualitzat. Per aquest motiu, s'està demanant des de fa temps que totes les prestacions econòmiques per a extutelats siguin de 3 anys, independentment del temps que hagin estat tutelats prèviament per l'Administració. En aquest

sentit, també valora molt positivament el recent establiment dels recursos d'atenció als nois i noies extutelats que no es poden atendre des de l'ASJTET, ja que aquests serveis els proporcionen una mica més de temps per tal de regularitzar la seva situació i encaminar una trajectòria d'integració al territori.

Pel que fa al desenvolupament emocional i personal dels joves, detecten molts casos de problemàtiques de caire psicològic que els repercuteixen negativament en el desenvolupament de les seves trajectòries formatives i ocupacionals.

Finalment, destaca la coordinació que impulsen des de l'ASJTET entre tots els professionals dels pisos assistits per a majors de 18 anys, amb els quals realitzen una reunió de seguiment mensual, així com la comunicació amb les entitats que gestionen aquesta prestació i, alhora, amb els recursos formatius i d'inserció laboral del territori.

15 d'Abril- **Rubén Santiago, Director del Centre d'Emergència (CE)**

En Rubén Santiago és Graduat en Educació Social i també té estudis iniciats de Pedagogia. La seva trajectòria professional ha estat variada en altres camps professionals i, des del 2010, va entrar en contacte amb aquest col·lectiu treballant com a educador al CA. Posteriorment, va ser director del CPA, fins que el gener d'aquest any es va transformar en l'actual CE.

Al CE només s'hi deriven nois ja que les noies van directament al CA Llar infantil quan arriben. Explica el funcionament del CE i en què consta l'Informe de Valoració de les 72 hores, mitjançant el qual es confirma la minoria d'edat dels nois, es realitza una cerca exploratòria al territori per a comprovar que no tenen referents familiars i s'enumeren les característiques que presenten a fi de derivar-lo al recurs més adient posteriorment. Al CE no fan un Diagnòstic de Necessitats dels nois, ja que aquesta valoració es realitza als CPAs i CAs.

Destaca que el CE, creat per la urgència d'atenció que ha generat l'augment d'arribades d'aquests nois, està establert com a "centre experimental" i això comporta que, de vegades, no se'n faci l'ús per al qual està ideat i es realitzin derivacions que no es corresponen amb la tipologia del servei. Assenyala que l'estada màxima dels nois al CE és d'un mes però, habitualment, s'hi han d'estar entre 3 i 4 mesos i, en alguns casos, fins a 6. Per aquest motiu, han renunciat a la versió purament assistencial del recurs i han optat per introduir una perspectiva educativa en l'actuació a fi de dotar de sentit al servei i al temps que hi han d'estar els nois. Així, realitzen funcions que no els pertoquen per definició, com ara iniciar els tràmits documentals, ja que si no estan empadronats no poden accedir a la xarxa de serveis socials i sanitaris. Alhora, disposen d'una aula formativa interna i fan ús d'un recurs formatiu extern i, actualment, també estan posant en funcionament un nou

projecte ocupacional mitjançant l'encarregat de manteniment del centre a fi que els nois ocupin el temps amb activitats pràctiques i formatives. Part del temps lliure i lúdic dels nois també es dirigeix educativament, així com fan visites i sortides organitzades per tal que coneguin l'entorn i els recursos comunitaris. En aquest sentit, eviten les sortides en grups grans perquè generen més impacte a l'entorn i, alhora, sortir en parelles o petits grups els obliga a interactuar i participar més als recursos comunitaris. De totes maneres, en Rubén es mostra partidari de provar diverses estratègies d'actuació a fi d'aprendre i descobrir quines funcionen millor i quines resulten parcials o obsoletes.

Considera que aquest col·lectiu està molt estigmatitzat i, tot i que la majoria no saben què vol dir MENA, certament s'adonen de la imatge pejorativa que es propaga sobre ells en els mitjans de comunicació i experimenten la discriminació en el seu dia a dia. De fet, la creació de recursos específics d'atenció resulta segregadora per definició i contribueix a augmentar aquesta estigmatització, en comptes de normalitzar la seva presència al territori.

També detecta que part d'aquest col·lectiu no són joves sense referents familiars al territori i, en aquest sentit, es mostra partidari de la creació d'un circuït paral·lel d'atenció que realitzi una tasca en el seu àmbit familiar a fi de gestionar d'una manera més senzilla les seves demandes i facilitar la regularització d'aquests nois. Ara bé, tal i com està establert actualment el procediment, les famílies extenses s'han d'inscriure com a col·laboradores a l'Administració i creu que l'excés de burocràcia i control dificulta que es mostrin predisposades a seguir aquest circuït. Si s'establís un circuït que agilitzés aquests casos, el sistema de protecció i suport actual es descongestionaria i podria oferir una cobertura integral a aquells nois que realment requereixen aquesta atenció. Considera que, com a professionals, ens pertoca la tasca de detectar aquesta situació i denunciar l'ús inadequat del sistema.

Consegüentment, com a propostes de millora, s'haurien d'establir circuïts més flexibles i àgils encaminats a atendre la realitat diversa que integra aquest col·lectiu i facilitar la regularització dels joves. Paral·lelament, per tal de vetllar per el bon funcionament del sistema actual, caldria que s'impliquessin els agents i Administracions responsables, es creessin els serveis en base a una planificació prèvia i es respectés l'especificitat de cada recurs.

15 d'Abril- **Hatim Bourkadi, Coordinador Pedagògic del Centre d'Acollida (CA)**

En Hatim Bourkadi és Graduat en Educació Social i la seva trajectòria professional amb infants i joves en situació de risc social es remunta a l'any 2000 en diferents serveis educatius. Al CA hi ha treballat gairebé des dels inicis i destaca que sempre hi ha hagut presència d'aquest col·lectiu de

joves, tot i que de manera més pronunciada en els darrers tres anys. Paral·lelament, coordina un projecte pilot del Programa de Mentoria juntament amb la DGAIA i una associació d'Olot, del qual ja se n'han pogut beneficiar 20 joves fins el moment. En aquest sentit, també assenyala que al CA hi ha 6 joves que han començat a participar al Programa de Mentoria actual, amb efectes molt positius en tots ells.

Explica el funcionament i tasca educativa que es duu a terme al CA, ressaltant els objectius de fomentar l'autonomia d'aquests nois i potenciar les seves capacitats de resiliència i apoderament. Al CA compten amb varis professionals originaris del Marroc i considera que aquesta circumstància aporta més apropament i empatia amb aquests joves en el moment de la seva acollida. Emfasitzen les accions formatives i l'aprenentatge de la llengua del territori, així com les activitats relacionades amb el coneixement de l'entorn i la participació activa als recursos i activitats comunitàries, culturals i lúdiques. Alhora, han realitzat diverses col·laboracions amb diferents associacions del barri i de la ciutat, com són l'Associació de Petanca Inclusiva, l'Associació de Pirotècnia, la Plataforma Girona Acull, una Associació de Veïns i una de Dones del barri, amb els quals van organitzar un dinar de Nadal i en tenen previstos d'altres. També realitzen col·laboracions amb alumnes de diversos instituts de la demarcació, de Celrà i de Sils, amb els quals es fan visites d'intercanvi, s'escriuen cartes i, properament, participaran en una exposició conjunta en el marc del XIV "Festival Inund'ART" que es durà a terme el 31 de maig, i l'1 i 2 de Juny, a la ciutat de Girona (veure Annex 3.a).

En Hatim assenyala que aquests nois i noies presenten una situació de vulnerabilitat molt pronunciada i des dels serveis de protecció i suport se'ls genera una pressió difícil de suportar, ja que han de ser responsables i emprendre un projecte de futur, malgrat la seva situació particular. Al territori d'acollida es troben amb moltes barreres, com ara les dificultats per a regularitzar la seva situació i incorporar-se al mercat laboral legalment. A més, estan molt estigmatitzats i pateixen les conseqüències de les vivències traumàtiques per les que han passat, tant pel fet d'haver migrat i trobar-se lluny de la família com per els perills del trajecte, les frustracions del projecte migratori i el xoc cultural que experimenten a l'arribada. Per aquests motius, des del CA han canviat les línies d'actuació i mentre que, anteriorment, es basaven en l'estructura del servei i la programació, actualment situen als nois en el centre de l'actuació, respectant els seus ritmes i situació particular i, alhora, atorgant molta més importància al vincle educatiu basat en l'afecte com a estratègia d'acompanyament i de contenció emocional. Creu que la clau està en trobar l'equilibri entre el vincle afectiu i la transmissió del límit a través del vincle per tal d'afavorir la creació d'una relació educativa adequada a la situació que presenten i, alhora, per propiciar que percebin als professionals com a referents de suport durant la seva estada.

Com a propostes de millora, indica que cal atendre adequadament els aspectes emocionals d'aquests nois, oferint-los afecte i suport per tal que s'estabilitzin i es puguin desenvolupar a la comunitat d'acollida. Alhora, és molt important facilitar-los l'accés a la formació i la cultura, així com permetre'ls ser adolescents i joves, descarregant-los de tanta pressió pel futur. Cal positivar la seva presència al territori, incidint en l'energia i la riquesa que poden aportar, tant en el món laboral com cultural. Per aquest motiu, cal potenciar la seva participació i inclusió comunitària, realitzant activitats conjuntes que promoguin la sensibilització vers aquest col·lectiu a fi de contribuir a que puguin trobar un lloc en aquest context social en igualtat de condicions.

16 d'Abril- **Santi Roura, Director de Centre Residencial d'Acció Educativa (CRAE1)**

En Santi Roura és Graduat en Administració i Direcció d'Empreses, ha estat habilitat com a Educador Social pels seus anys d'experiència i té un Màster en Direcció de Serveis Residencials. Ha treballat a varis CRAEs i també al CA i, des de fa uns anys, és director del CRAE1, el qual està dirigit a joves de 14 a 18 anys i s'ha dividit en dos centres recentment per tal de complir amb les places estipulades.

Es mostra molt crític i decebut amb l'actual gestió de la situació d'emergència que presenta aquest fenomen migratori. Arran de les previsions sobre les noves arribades, s'indica que s'obriran més serveis per a poder atendre a aquests joves, però no creu que sigui una resposta adequada, ja que formativa, social i laboralment la situació s'està tornant insostenible i els serveis que s'obren poden oferir una cobertura assistencial però manca la promocional. Observa que, tant en l'àmbit institucional com en el comunitari, es creen projectes i s'obren nous serveis i recursos formatius però, a l'hora de la veritat, no ofereixen una cobertura adequada de les necessitats socioeducatives que presenten aquests joves ni sembla que hi hagi intenció d'adaptar-se a la seva realitat. D'aquesta manera, esdevenen serveis que no donen servei i en Santi creu que caldria aturar aquesta inèrcia d'acollida sense planificació i replantejar el sistema d'atenció actual, considerant les possibilitats que es tenen i els objectius que es poden assolir. A més, el problema real serà per les entitats, ja que el Govern externalitza els serveis i són elles les que han de realitzar una inversió considerable. I més enllà, es planteja que, un cop es frenin les arribades d'aquests joves, no es sabrà què fer amb tants serveis, els quals hauran de tancar i els professionals que es contracten actualment aniran a l'atur.

Fa referència també a la falta de qualificació professional i preparació que presenten molts equips educatius dels nous serveis, així com a la falta de cobertura que tenen els professionals, ja que els manca reconeixement, autoritat i eines per a dur a terme la seva tasca amb dignitat. A més, els serveis han perdut la seva identitat i han de realitzar funcions que no els pertoquen i no són de la seva competència. Ara bé, adverteix que la problemàtica de la saturació actual va més enllà dels

sistemes de protecció i suport de l'Administració i es farà palès a tot el context social en un curt període de temps.

En la mateixa línia, assenyala la manca d'estratègia conjunta entre tots els agents responsables de l'atenció i promoció d'aquest col·lectiu i lamenta que cada Administració s'ocupi de la seva parcel·la sense conèixer ni tenir en compte les actuacions dutes a terme en altres serveis educatius. A més, aquesta falta de coordinació s'esdevé a tots nivells i caldria introduir millores en aquest sentit partint de la corresponsabilitat de tots els agents i de la necessària col·laboració en l'actuació integral.

Alhora, lamenta la falta de canals de comunicació efectius amb les instàncies administratives que determinen l'actuació genèrica que es duu a terme i destaca que als professionals que es troben a primera línia, els quals detecten les problemàtiques que s'esdevenen, no se'ls té en consideració i se'ls trasllada tota la responsabilitat sobre el desenvolupament d'aquests joves. En aquest sentit, percep els espais de reflexió i col·laboració entre els professionals com a desaprofitats i poc eficients pel que fa a aportar solucions pragmàtiques, ja que no se'n veu el resultat en l'organització i condicionaments estructurals que afecten a la pràctica diària dels serveis.

Pel que fa a l'acció educativa, destaca la importància d'establir un vincle afectiu i educatiu amb aquests joves per a poder treballar conjuntament amb ells en la seva trajectòria, tot i que, realment, no resulta senzill establir-lo. De vegades, el motiu és que arriben molt grans i no hi ha temps suficient com per a conèixer-los bé i facilitar la creació d'un vincle de confiança entre ells i els educadors. Però, sobretot, és perquè els costa molt obrir-se i confiar, mostrant-se hermètics o ambigus en el seu tracte amb els professionals. Mantenen aquestes barreres perquè tenen por d'explicar la seva situació real, ja que molts d'aquests joves sí tenen familiars al territori i l'objectiu que persegueixen als serveis és tramitar la seva documentació. En aquest sentit, en Santi indica que són joves que presenten moltes mancances a nivell emocional, causades per les pròpies experiències i vivències entorn del projecte migratori que han dut a terme però, també, perquè acostumen a guardar-se moltes coses a dins i a crear diferents personatges per a desenvolupar-se als diferents entorns, fins que arriba un punt que la pressió els supera. Per aquests motius, els educadors i educadores han de realitzar un treball molt terapèutic, tot i no ser-ho, i lamenta que no puguin disposar d'un psicòleg o terapeuta al servei perquè no està contemplat en el projecte educatiu dels CRAEs.

Considera bàsic particularitzar les actuacions, adaptant-se a les necessitats i ritmes de cada jove, tot i que les accions també depenen de la seva voluntarietat i predisposició a col·laborar i, a més, manca temps per a abordar tots els aspectes del seu desenvolupament i cal prioritzar l'atenció de les necessitats més urgents. També assenyala que, en el cas d'aquest col·lectiu, sovint s'han de baixar les expectatives dels joves i ser pragmàtics, ja que la proximitat de l'adultesa condiciona el tipus

d'itinerari formatiu i promocional que poden dur a terme en les seves circumstàncies.

Per últim, creu que aquests joves pateixen una gran estigmatització al territori d'acollida i que, de fet, les mateixes actuacions ja resulten estigmatitzadores ja que, tot i que els professionals no es mostren partidaris de diferenciar l'atenció i el tracte que se'ls ofereix, els efectes que tenen les accions en aquests joves esdevenen segregadors.

16 d'Abril- **Joan Carles Martín, Director del Servei d'Acompanyament Especialitzat per a Joves (SAEJ)**

Amb una llarga trajectòria com a educador a la Cooperativa Suara, en Joan Carles Martín és director del SAEJ Girona des de la seva creació el 2008. Posteriorment, quan es va crear SAEJ2 el 2018, tot i diferenciar ambdues branques, també en va assumir la direcció.

Explica els objectius i funcionament del servei i destaca que la modalitat de suport que ofereixen resulta molt adequada a les característiques i necessitats d'aquest col·lectiu. De fet, quan es va iniciar el 2005 a Barcelona per part de la Fundació Mercè Fontanilles, ja estava dirigit als joves sense referents familiars al territori. Tot i això, a SAEJ Girona l'atenció a aquests joves s'ha anat combinant, en proporció variable, amb l'atenció a noies del territori, les quals no s'adapten bé als recursos de protecció ordinaris perquè volien viure de manera més autònoma, tot i precisar d'un suport més flexible per a poder-ho fer en òptimes condicions. En aquest sentit, SAEJ1 segueix presentant l'atenció a aquests dos col·lectius i SAEJ2, creat l'agost de l'any passat, sí que es dirigeix exclusivament a joves sense referents familiars al territori. El funcionament d'ambdues branques és molt similar i no fan distincions per tipologia de col·lectiu, però es diferencien bàsicament per temes pressupostaris i de recursos destinats a la situació d'emergència actual.

En Joan Carles assenyala tres eixos fonamentals de l'actuació de SAEJ: habitatge, formació i suport terapèutic. L'aspecte distintiu de SAEJ respecte als altres serveis de suport a joves tutelats i extutelats resideix en la modalitat d'acompanyament, ja que els joves reben una assignació mensual amb la qual fan front a les seves despeses quotidianes i viuen de manera totalment autònoma en diferents tipus d'habitatge del mercat ordinari. L'acompanyament es duu a terme de manera flexible i des de la seu del servei, en la qual hi ha establerts uns dies concrets en què els joves poden reunir-se amb els educadors i educadores i, alhora, organitzen un parell de dinars setmanals on es troben tots junts. Respecte a la formació, complir amb el Pla de Treball Individualitzat amb el qual s'ha compromès cada jove esdevé el requisit principal de permanència al servei. En aquest sentit, diferencien des dels inicis si els joves presenten un perfil promocional més lligat a la formació o a l'ocupació i l'actuació es focalitza en fomentar les seves capacitats i potencialitats a fi que assoleixin

els seus objectius mentre es troben al servei. Pel que fa al suport terapèutic, són uns joves que requereixen un suport específic en aquest sentit, ja que les necessitats i mancances que presenten en el seu desenvolupament personal els afecten directament a l'hora de dur a terme les seves trajectòries, així com, molts d'ells, presenten problemes psicològics i de salut mental. En aquest sentit, el servei compta amb una terapeuta específica, la qual supervisa a l'equip educatiu i, alhora, ofereix una atenció individualitzada als joves que ho sol·licitin. Val a dir que des de SAEJ tenen un pacte especial amb aquesta professional, la qual segueix atenent als joves a preus molt assequibles un cop surten del servei.

En Joan Carles considera que l'idioma és la principal limitació que presenten aquests joves per a desenvolupar-se al territori d'acollida i cal incidir en què adquireixin el seu domini i fluïdesa, tant pel que fa a poder seguir adequadament les seves formacions respectives,¡ com per a integrar-se en igualtat de condicions al context i combatre l'estigmatització que pateixen, ja que parlar català els facilita poder circular amb normalitat, accedir a l'habitatge i treballar.

També assenyala que als serveis de protecció i suport manca temps per a poder respectar el ritme d'aprenentatge i desenvolupament d'aquests joves i, conseqüentment, se'ls exigeix molt i ells experimenten molta pressió, frustració i angoixa pel futur. Per aquest motiu, cal emfasitzar totes les accions complementàries que els permetin revertir la seva situació, dirigint l'actuació des d'una perspectiva integral que els permeti adquirir diferents punts de suport en el seu desenvolupament. En aquest sentit, els Programes de Mentoria són molt positius i recorda que, fa anys, n'havien tingut un de propi anomenat "Referents", el qual va resultar molt pertinent. Actualment, dos joves del servei s'han apuntat recentment al Programa de Mentoria impulsat per l'Administració.

D'altra banda, posa de relleu les dificultats contextuals que afecten a tots els joves en un context socioeconòmic marcat per l'atur juvenil i, alhora, denuncia la saturació dels recursos formatius i la manca de vies efectives per a la inserció laboral d'aquest col·lectiu. A partir de la majoria d'edat, les circumstàncies d'aquests joves esdevenen molt relatives, ja que el seu estatus d'extutelats no els garanteix cap cobertura ni suport específic. A més, a partir dels 21 anys la seva situació es torna encara més crítica, ja que la Renda Garantida de Ciutadania es pot demanar a partir dels 23 i, per tant, queden dos anys desprotegits, durant els quals haurien de tenir una font d'ingressos estable per a poder seguir amb la seva trajectòria en condicions dignes. Aquesta circumstància, afegida a la manca de permís de treball regularitzat i xarxa de suport estable compliquen molt la seva situació. Entitats com FEDAIA i FEPA estan exercint molta pressió per a què s'allarguin les prestacions econòmiques fins els 23 anys, tot i que encara no hi ha un compromís ferm per part de l'Administració per a fer-ho efectiu. En aquest sentit, des de SAEJ han iniciat un projecte de seguiment dels joves un cop surten del servei, encaminat a allargar una mica més el suport que els

ofereixen i, alhora, a contribuir a que puguin fer front a les despeses econòmiques col·laborant amb el servei; per exemple, si un jove ha llogat un pis i li costa pagar el lloguer, el servei li lloga habitacions per a d'altres joves que es troben actualment a SAEJ i, d'aquesta manera, ell pot fer front a les seves despeses i el servei compta amb un referent adequat per a l'altre jove.

Paral·lelament, considera que la coordinació és bona entre els diferents dispositius, així com amb altres entitats i recursos comunitaris, però la saturació actual que afecta a tots els recursos comporta que no es pugui oferir la mateixa qualitat en l'actuació que fa uns anys enrere.

Com a propostes de millora, cal millorar l'atenció als joves en totes les fases del seu desenvolupament, realitzar un seguiment, valorar les actuacions i establir mesures de suport a partir dels 21 anys a fi de garantir la continuïtat de l'atenció i afavorir la seva inserció, inclusió i promoció. També és necessari establir vies d'actuació bidireccionals a la comunitat d'acollida per tal de fomentar la sensibilització entorn de la situació d'aquests joves i propiciar la seva inclusió al territori. Finalment, considera que cal realitzar formació específica als professionals, perquè és un tipus de col·lectiu que presenta necessitats molt específiques i un perfil educatiu entorn del qual encara hi ha molt desconeixement. En aquest sentit, els directors de SAEJ de Catalunya estan treballant actualment en l'elaboració d'una guia educativa entorn d'aquests joves.

16 d'Abril- **Ibra, Subdirector de Centre Residencial d'Acció Educativa (CRAE2)**

L'Ibra és Animador Sociocultural i Graduat en Educació Social. La seva experiència professional va començar el 2015 al CA i fent substitucions a alguns CRAEs. Actualment, és el subdirector del CRAE2, en el qual assumeix la direcció i coordinació del centre. El CRAE2 s'ha reestructurat en els darrers anys i actualment només atén joves sense referents familiars al territori de 15 a 18 anys.

Considera que l'etiqueta que duen aquests joves, anomenats majoritàriament com a MENAs, és molt estigmatitzant i que els professionals ho hauríem de tenir en compte, tant pel que fa a realitzar accions per a contrarestar aquesta discriminació com a l'hora de treballar amb ells, ja que moltes actuacions esdevenen estigmatitzadores. Incideix en la falta de formació i reciclatge dels professionals i, de vegades, de predisposició a treballar amb aquest col·lectiu, assenyalant la conveniència de realitzar tests psicotècnics entre els membres dels equips educatius i, si més no, de vetllar per la contractació del personal adequat, ja que hi ha determinades inèrcies que perjudiquen les actuacions, així com dificulten la possibilitat d'introduir canvis estratègics que impliquin tots els professionals responsables. Com a educadors i educadores, la nostra conducta esdevé un mitjà que vehicula l'actuació que realitzem i per aquest motiu cal prendre consciència d'allò que transmetem a aquests joves amb el nostre tracte quotidià.

Lamenta que s'acostumi a homogeneïtzar el col·lectiu, pressuposant les seves necessitats i objectius de desenvolupament i insisteix en la necessitat de particularitzar les accions educatives, tal i com es fa amb la resta d'adolescents i joves que es troben als serveis de protecció i suport. Tot i això, el ritme de treball als serveis és frenètic, a causa de la burocràcia i les urgències i activitats quotidianes i, realment, maca temps per a realitzar tutories individualitzades i atendre particularment als joves tal i com requereixen.

Ressalta la importància de potenciar la seva autonomia per a facilitar el seu desenvolupament al territori d'acollida i assenyala que molts d'ells presenten un gran desconeixement de l'entorn i dels recursos comunitaris. Per això, des del servei intenten que no deleguin els tràmits quotidians en els educadors i educadores referents, ans el contrari, els incentiven per a què ells mateixos esdevinguin responsables de les seves gestions, ja que en un curt període de temps ho hauran de fer per si mateixos. En aquest sentit, el servei es troba ubicat en un entorn rural allunyat de l'espai urbà i considera que s'hauria d'evitar crear centres que no es trobin a prop del teixit social i comunitari, perquè dificulta molt les accions educatives encaminades a la integració i inclusió d'aquests joves.

D'altra banda, es mostra molt partidari de fomentar les accions dirigides al desenvolupament emocional i personal d'aquests joves i assenyala que, tot i que sempre han realitzat les derivacions corresponents al CSMIJ (Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil), actualment han iniciat una col·laboració amb aquest servei a fi que orienti als educadors i educadores en la seva tasca terapèutica amb els joves. Certament, tot i no ser competència de la nostra disciplina, en el dia a dia es realitzen moltes accions terapèutiques i cal que els professionals estiguin preparats específicament per a oferir l'atenció que requereixen els joves en tots els aspectes del seu desenvolupament. Tot i això, reconeix que l'àrea emocional dels joves dista molt de rebre l'atenció adequada en el moment actual, no només al seu servei sinó en general i, en el cas d'aquests joves, esdevé especialment important.

Pel que fa a la coordinació entre serveis i professionals, indica que és molt fluïda, sobretot amb els serveis socials i sanitaris, i força bona amb la resta de recursos formatius i comunitaris. No obstant, no existeix una estratègia de treball en xarxa i cada dispositiu treballa en la seva àrea concreta. Alhora, considera que falta predisposició per part d'alguns recursos a l'hora de treballar amb aquest col·lectiu de joves, així com, de vegades, es posen de relleu certes reticències i rebuig. Com a exemple, els instituts de secundària, tot i acceptar els joves menors de 16 anys per obligació legal, acostumen a derivar-los a d'altres recursos al·legant que no tenen les competències adequades per a seguir al centre educatiu, en comptes d'establir mesures compensatòries a les Aules d'Acollida dels centres i adaptar-se a les seves necessitats formatives.

Com a propostes de millora, emfasitza la necessitat d'establir criteris de selecció efectius en la

contractació dels professionals que han de treballar amb aquests joves, així com de formar-los específicament per tal que adaptin la seva pràctica educativa al perfil educatiu que aquests presenten. Alhora, assenyala la conveniència d'atendre adequadament l'àrea emocional dels joves, així com d'introduir accions que incloguin el treball conjunt amb les seves famílies com a col·laboradors indispensables del seu desenvolupament integral. D'altra banda, caldria ampliar i diversificar l'oferta formativa a la que accedeixen aquests nois i noies a fi que puguin optar per formacions d'una qualificació professional més alta, per tal de poder-se promocionar en igualtat de condicions que la resta de joves del territori. Finalment, assenyala la incongruència que suposen les dificultats que tenen a l'hora d'aconseguir un permís de treball que els permeti inserir-se al mercat laboral ordinari i, en aquest sentit, creu que caldria replantejar les polítiques que emmarquen l'actuació integral vers aquest col·lectiu a fi que resultin més coherents en la seva planificació i objectius, flexibilitzant i facilitant la regularització d'aquests nois i noies.

17 d'Abril- **Mohammed Chriyaa, President de l'Associació Socioeducativa Nousol**

En Mohammed Chriyaa no te formació en Educació Social i encara li falten uns anys per a aconseguir-ne l'habilitació, tot i que va treballar durant 14 anys al CA i, posteriorment, com a director d'un CE/CPA que va haver de tancar l'any passat. L'any 2000 va constituir l'associació "Magrebins Sense Fronteres" a Salt, a través de la qual va començar a crear projectes comunitaris a la vila, actuant com a mediador intercultural i educador. Des de l'associació van engegar un programa de ràdio setmanal a Ràdio Salt, el qual segueix en funcionament en l'actualitat. Té una llarga trajectòria en el món sindical, va treballar al Consell Comarcal del Gironès i va participar en l'elaboració del Pla d'Acollida del Gironès.

Fa uns anys que és president també de l'Associació Socioeducativa Nousol i aquesta primavera ha impartit, juntament amb una mestra, el taller "Eines" a les noies del CA Llar Infantil.

En Mohammed, s'uneix a la queixa general entorn del marc normatiu i estructural que emmarca l'actuació que es dirigeix actualment als adolescents i joves sense referents familiars al territori, posant de relleu les dificultats que presenten en arribar a l'adultesa o bé a partir dels 21 anys i assenyala que, en comptes de flexibilitzar la tramitació de la documentació, actualment el consolat està retardant molt els tràmits per a aconseguir el passaport, a causa de l'augment de falsificacions que han detectat en els darrers mesos en els documents d'alguns joves. En aquest sentit, denuncia el paper de les màfies de tràfic de persones que s'estan aprofitant de la voluntat d'emigrar d'aquests nois i noies i, alhora, afegeix que el "negoci de la pobresa" s'estén també al nostre territori, com és el cas d'algunes entitats socioeducatives que aprofiten la necessitat d'establir serveis d'atenció vers aquest col·lectiu per enriquir-se. A més, l'estat d'emergència que es propaga des de les diferents

instàncies governamentals i mitjans de comunicació contribueix a fomentar un seguit de plantejaments i opinions generalitzades, les quals, si bé resulten molt convenients per a destinar els recursos que calen per tal de donar resposta a aquesta situació, alhora abonen el terreny a l'especulació lliure d'algunes fundacions que competeixen a l'espai socioeconòmic com qualsevol empresa ordinària. De fet, denuncia que en algunes empreses d'inserció del territori s'estan vulnerant els drets d'aquests joves i ells mateixos s'adonen que s'estan aprofitant de la seva força productiva perquè veuen que l'empresa segueix produint i rebent beneficis, tot i no pagar els sous que els corresponen als treballadors. Alhora, aquest negoci també es fa palès en les contractacions i el corporativisme que presenten algunes d'aquestes fundacions, les quals ofereixen unes condicions laborals precàries als professionals en comparació amb aquells que treballen directament per l'Administració.

En Mohammed creu que la saturació de recursos actuals respon a una mala gestió i que, si s'aprofitessin bé els serveis i es planifiqués en coherència amb els objectius que a priori es marquen des de l'Administració, la situació no presentaria el col·lapse actual i, alhora, es duria a terme una actuació més eficient i beneficiosa per a aquests joves. El problema, doncs, radica bàsicament en la voluntat política de fer-ho amb una intencionalitat o amb una altra.

D'altra banda, pel que fa a l'acció educativa, destaca que la priorització de la seva autonomia, formació i inserció laboral com a objectius educatius que emmarquen les actuacions, comporta que no se'ls permeti ser adolescents i joves i els carrega d'una pressió i responsabilitat que no saben gestionar. En aquest sentit, des de l'Associació Socioeducativa Nousol duen a terme un projecte genèric anomenat "Enxarxa't", el qual inclou tot un seguit d'actuacions, tallers i projectes comunitaris dirigits als joves en situació de vulnerabilitat i específicament a la seva acollida i inclusió. La dinàmica i estratègia educativa que duen a terme es caracteritza per la flexibilitat metodològica, la participació activa dels joves en la programació i desenvolupament de les activitats i l'adaptació a les necessitats i preferències que presentin en cada moment. També realitzen orientació i acompanyament individualitzat, oferint-se com a referents de suport i realitzant accions mediadores, tals com la derivació a recursos i activitats adaptades als interessos i necessitats de cada jove.

En Mohammed assenyala la importància de realitzar actuacions més integrals que tinguin en compte el seu desenvolupament emocional i personal i, alhora, social i comunitari. Com a exemples, explica el funcionament d'un taller que estan duent a terme actualment al Centre Cívic del Ter anomenat "Eines", el qual es dirigeix a les noies acollides al CA Llar Infantil proporcionant-los formació emmarcada en l'etapa relativa a la primera acollida (aprenentatge i pràctica de la llengua catalana, coneixement de l'entorn i recursos comunitaris i coneixements jurídics i laborals

bàsics), mitjançant una dinàmica participativa que possibilita l'aflorament i tractament d'altres aspectes del seu desenvolupament. D'aquesta manera, el taller es converteix en un espai fora de l'àmbit institucionalitzat que complementa l'actuació que es realitza al servei on resideixen i en el qual s'adapten les dinàmiques i els continguts a les necessitats, situació, interessos, dubtes i estats emocionals que presenten les noies. En aquest sentit, en Mohammed es mostra partidari dels serveis creats específicament vers aquest col·lectiu, ja que el perfil educatiu que presenten és molt diferent respecte als adolescents i joves autòctons. Aquesta circumstància, unida a la saturació i manca de recursos que presenten els serveis actualment, dificulta que es pugui oferir una atenció adequada a uns i altres.

Consegüentment, també considera que, si s'establís un treball en xarxa entre els diferents serveis i recursos comunitaris, entre tots es podria oferir una actuació més integral i adaptada a les necessitats reals d'aquests joves ja que, on no arribessin uns, podrien arribar els altres i, d'aquesta manera, es contribuiria veritablement al desenvolupament i promoció d'aquests nois i noies. De fet, no hi ha manca de projectes o recursos, sinó un ús ineficaç dels existents.

Alhora, també explica un altre projecte emmarcat en el genèric "Enxarxa't", que es duu a terme a l'Hotel d'Entitats de Salt, en el qual disposen d'unes instal·lacions tres dies a la setmana. Els joves poden anar-hi lliurement a realitzar diferents activitats (grups de conversa, sortides a l'entorn per a conèixer l'entorn urbà i els recursos, visites organitzades i espontànies), així com utilitzar la sala d'ordinadors del Punt Òmnia sota l'assessorament i supervisió d'una formadora qualificada i participar en l'elaboració d'un programa de ràdio quinzenal.

Com a propostes de millora, emfasitza la necessària responsabilització i col·laboració de tots els agents educatius en l'atenció a aquest col·lectiu. Seguidament, assenyala la conveniència d'atendre el seu desenvolupament emocional i ajudar-los a gestionar els conflictes interns que es generen arran del projecte migratori, tals com el xoc cultural que experimenten al territori d'acollida, la construcció de la seva identitat, la frustració d'expectatives, l'aclaparament que els produeix l'aparent llibertat i consumisme del context d'acollida i les vivències traumàtiques que han experimentat essent tant joves. Alhora, indica que caldria incidir en el desenvolupament de les seves potencialitats i aptituds particulars, tant en l'àmbit artístic com cultural. Finalment, considera imprescindibles les accions a l'entorn comunitari a fi de contribuir a contrarestar l'estigmatització d'aquests joves i assentar les bases per a la seva inclusió efectiva, promovent un canvi entorn dels prejudicis que es tenen sobre ells i positivant la seva imatge i presència a la comunitat com a persones que poden aportar molt a aquesta societat, tant laboral com social i culturalment.

18 d'Abril- **Jordi Sirvent, Director de la Unitat de Foment de l'Autonomia (UFA)**

En Jordi Sirvent és Graduat en Treball Social i durant tota la seva trajectòria professional ha treballat amb aquest col·lectiu. Va treballar al CA des del 2003 i, a partir del 2010, li van oferir dur a terme el projecte de la UFA, de la qual n'ha estat el director fins a l'actualitat.

Explica el funcionament de la UFA, la qual s'estableix com a un recurs transitori dirigit a aquells adolescents i joves que estan a l'espera de poder ingressar al servei on se'ls ha derivat, a fi de descongestionar el CA per tal que disposi de més places lliures per a d'altres joves acabats d'arribar al territori. Així, com a servei de trànsit realitzen accions dirigides a potenciar l'autonomia dels joves per tal que el canvi de recurs no els resulti tan xocant. Per la seva tipologia, l'estada de cada jove depèn de quan quedi lliure la plaça que tenen assignada al següent servei i, per tant, el projecte educatiu de la UFA es veu condicionat per la incertesa del temps del qual es disposa per a treballar amb cadascun.

Pel que fa a l'acció socioeducativa, emfasitzen les capacitats d'autonomia dels joves en la vida quotidiana i la responsabilitat envers les seves trajectòries formatives i ocupacionals. Consideren molt important que coneguin l'entorn comunitari i utilitzin els diferents serveis, així com que puguin buscar els recursos formatius, culturals i lúdics que s'adiguin amb les seves necessitats formatives i preferències particulars. Per tal de propiciar que tinguin aquesta iniciativa disposen d'un espai al servei, en el qual poden trobar diferents fulletons informatius entorn dels recursos i activitats que es realitzen a la ciutat, així com notícies del seu interès per a què s'assabentin dels fets socials i polítics que els afecten directament.

Paral·lelament, assenyala la conveniència de fomentar el desenvolupament de les aptituds dels joves en altres àrees del seu desenvolupament, ja sigui a nivell artístic com lúdic o esportiu. Una de les estratègies que utilitzen per a fer-ho possible consisteix en animar-los a participar en una unitat del programa educatiu del servei anomenada "Valor Afegit", a partir de la qual cada professional o jove comparteix amb la resta una de les seves aficions i organitza una activitat conjunta.

Alhora, indica que cal potenciar la seva integració al teixit comunitari, normalitzant la seva presència i propiciant l'intercanvi a l'espai social a fi d'afavorir el seu desenvolupament i, de manera rellevant, contribuir a contrarestar l'estigmatització que pateixen com a col·lectiu a la comunitat d'acollida. Per aquest motiu, el mateix servei està molt involucrat en la xarxa comunitària del barri on s'ubica, participant a l'associació de veïns i col·laborant en les diverses activitats culturals i lúdiques que s'impulsen.

A més, en Jordi assenyala que han detectat algunes necessitats socioeducatives en aquests joves a les quals cal parar-hi esment i que, en conseqüència, han procurat contemplar en la programació del

servei de manera progressiva. Una d'elles, és el treball amb la família dels joves al seu país d'origen, ja que la relació que hi mantenen influencia de manera determinant el seu desenvolupament. En aquest sentit, estan preparant una activitat consistent en l'elaboració d'un vídeo en el qual es reflecteixi la seva vida quotidiana al servei, als recursos als quals assisteix i a l'entorn social a fi de fer partícips a les seves famílies del procés i la vida que està duent el noi al territori d'acollida.

D'altra banda, també han detectat que aquests joves presenten dificultats per a gestionar i processar les experiències viscudes i el xoc sociocultural que els suposa adaptar-se al territori d'acollida i, en aquest sentit, intenten realitzar dinàmiques i activitats que possibilitin l'aflorament i tractament de determinades qüestions i aspectes que els afecten a fi que puguin compartir aquestes emocions i sensacions. Alhora, alguns joves presenten problemes de salut mental i lamenta la falta de recursos especialitzats on derivar-los a fi que rebin l'atenció que precisen. En definitiva, intenten atendre les particularitats de cada jove, però hi ha aspectes que requereixen un temps del qual no es disposa i, per tant, han d'anar-se adaptant a les necessitats que sorgeixen i arribar fins on poden segons les seves possibilitats d'actuar.

Pel que fa a la coordinació entre professionals i serveis, considera que és bastant acceptable, tot i que, certament, hi ha certa tendència a mantenir-se dins d'uns límits, ja que s'han esdevingut alguns conflictes entorn a la disparitat de criteris i línies d'acció educativa entre uns i altres. Per aquest motiu, els recursos tendeixen a ocupar-se de la seva parcel·la i evitar la col·laboració com a estratègia habitual. Tot i això, observa que hi ha alguns agents comunitaris que intenten establir línies de connexió entre uns i altres i realitzar activitats a l'espai comunitari de manera conjunta, tals com la Plataforma Girona Acull.

Com a propostes de millora, assenyala la necessitat de replantejar la perspectiva de l'actuació que es realitza, establint les condicions i recursos que es requereixen per a fer-la efectiva per tal que esdevingui més coherent amb les possibilitats reals de dur-la a terme. Alhora, caldria facilitar i agilitzar la tasca que fan els serveis i els professionals, tant a nivell logístic com metodològic. Actualment, tot està massificat i els recursos dificulten l'accés dels joves perquè els cal posar un límit. En aquest sentit, també han detectat que molts d'aquests joves sí tenen familiars al territori, els quals pertanyen habitualment a la seva família extensa. Tot sembla indicar que entrar al sistema de protecció podria ser la via ràpida per obtenir la documentació i inclús podria formar part del seu projecte migratori, com si no es plantegessin d'altres possibilitats. En aquest sentit, suggereix que caldria treballar més amb aquestes famílies i informar-les sobre altres vies per a regularitzar la situació d'aquests nois i noies, tals com fer-se famílies col·laboradores de l'Administració rebent un suport orientatiu i econòmic a l'àmbit familiar. Falten mecanismes per a revertir aquesta situació i caldria que des de les instàncies governamentals ho prenguessin en consideració, ja que s'estan

ocupant places en un sistema saturat, en detriment dels nois i noies que sí precisen la protecció i empar de l'Administració. A més, aquests joves, pel fet de no tenir la pressió d'haver-se de valdre per si mateixos en arribar a l'adultesa perquè compten amb una xarxa de suport al territori, sovint perjudiquen les dinàmiques dels serveis, incorrent en un incompliment constant de la normativa i relativitzant l'organització i les accions dels educadors, així com desaprofitant les places als recursos formatius, en els quals presenten una actitud poc adequada la qual comporta, al seu torn, que aquests recursos es mostrin reticents a l'hora d'acceptar altres joves posteriorment.

Pel que fa a la pràctica educativa, assenyala la importància de particularitzar el treball amb cada noi i incorporar en l'actuació l'atenció a aquelles necessitats que es detecten però que no s'estan atenent adequadament. Finalment, fa referència a una queixa compartida per altres directors de serveis de protecció, indicant que caldria vetllar per la contractació de personal qualificat, així com millorar la formació dels professionals de l'atenció directa, ja que hi ha serveis amb diferent nivell d'intensitat i no tothom presenta la preparació adequada per a treballar amb determinats col·lectius i circumstàncies.

20 de Maig- Entrevista conjunta amb **Joan Josep Ibáñez, Tècnic de l'Àrea de Suport del Servei d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (SAIA)** i **Jaume García, Treballador Social de l'Equip Funcional d'Infància (EFI)**

Val a dir que ha resultat una mica difícil poder concertar una cita amb els responsables del Servei Territorial de Girona de la DGAIA, a causa de la falta de temps que tenen aquests professionals. Per aquest motiu, l'entrevista s'ha realitzat durant la fase d'anàlisi de dades de la recerca, fet que s'ha aprofitat, partint de la perspectiva entorn dels resultats obtinguts, per a demanar als entrevistats la seva percepció entorn de les consideracions dels professionals de l'atenció directa recollides. Així mateix, s'ha incorporat la seva opinió en l'anàlisi efectuada.

Primerament, es mostren molt col·laboradors a l'hora de resoldre alguns dubtes de la investigadora entorn dels serveis i les places del sistema de protecció i suport del territori. En segon lloc, expliquen les funcions de supervisió i coordinació que tenen cadascun. El SAIA i l'EFI treballen colze a colze i, mentre que el primer s'ocupa de la part organitzativa, coordinativa i decisiva entorn dels serveis, les derivacions dels infants, adolescents i joves i l'actuació, l'EFI s'encarrega de dur a terme la supervisió dels EAIAs i els professionals de l'atenció directa.

En Joan Josep destaca la tasca que han hagut de dur a terme a nivell logístic per tal de donar resposta a la situació d'emergència que ha comportat l'arribada massiva d'adolescents i joves sense referents familiars al territori i considera que, malgrat els entrebancs i algunes iniciatives fallides,

han aconseguit contenir i abordar amb èxit aquest fenomen migratori. No obstant, de cara a les previsions que s'assenyalen per als propers mesos, certament caldria que s'impliquessin altres Administracions corresponsables del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, com ara el Departament d'Immigració, a fi de complementar les diferents accions i afegir altres perspectives que contribueixin a abordar el fenomen des de totes les vessants que conté. En aquest sentit, lamenta que s'atorgui tota la responsabilitat als organismes encarregats de garantir la protecció de la Infància, ja que no tenen totes les competències necessàries per a realitzar l'actuació integral que requereixen aquests nois i noies com, per exemple, tramitar-los la documentació i regularitzar la seva situació al territori. Probablement, la campanya electoral en la qual ens trobem en el present, influeixi en la manca de compromisos polítics i línies estratègiques definides entorn dels propers passos i creu que, en el transcurs dels propers mesos, és quan realment es podrà saber quina perspectiva emmarcarà l'actuació amb aquest col·lectiu d'ara endavant. De moment, de cara a les previsions de noves arribades, està aprovada la progressiva creació de nous serveis, sobretot en les etapes de primera acollida, les relatives a l'assoliment d'autonomia de cara a l'adultesa i l'assistència als majors de 18 anys. En aquesta línia, posa de relleu la recent creació de "places per a persones vulnerables" per part de la Comissió Gestora de la Taula d'Infància del Gironès, creades per tal d'oferir cobertura als nois que han arribat a l'edat adulta sense haver regularitzat la seva situació ni haver pogut iniciar un itinerari formatiu o ocupacional estable. Alhora, es mostra molt agraït entorn de la col·laboració de les entitats del tercer sector en l'abordatge d'aquesta situació, ja que faciliten molt la tasca logística de l'Administració.

Pel que fa a l'acció educativa que es duu a terme als serveis, es mostren molt satisfets i consideren que és la més adequada per la situació que presenten aquests joves i alhora, assenyalen que, tot i detectar determinades necessitats socioeducatives que no es poden cobrir suficientment, no cal intentar-ho abordar tot des dels serveis, ja que aquests altres aspectes del desenvolupament dels adolescents i joves segurament es podran tractar i gestionar en altres contextos socioeducatius. A més, sovint es comet l'error d'intentar intervenir per sistema amb els nois i noies i, de vegades, aquesta actitud pot resultar contraproduent per al seu desenvolupament, ja que provoca que es tornin més desconfiats i hermètics amb els professionals, als quals perceben com a figures invasives. Paral·lelament, es mostren molt favorables a la implementació del Programa de Mentoria als diferents serveis, destacant els efectes positius que té en els joves i l'oportunitat que atorga a la ciutadania de col·laborar amb les actuacions que es dirigeixen a aquest col·lectiu.

D'altra banda, assenyalen que la coordinació actual entre els serveis de protecció i suport, així com amb d'altres recursos de l'Administració pública, és molt eficient i fluïda. No obstant, amb la resta de recursos formatius, municipals i comunitaris del territori, certament no s'estableix cap

coordinació o col·laboració i ni tan sols s'esdevé una comunicació regular. En aquest sentit, naturalitzen aquesta circumstància, ja que és quelcom habitual entre les diferents Administracions del territori i allò que realment importa és que cadascuna s'encarregui de dur a terme les seves competències de la millor manera possible per tal que la població en surti beneficiada.

Pel que fa als professionals, ressalten la coordinació i predisposició que mostren a l'hora de dur a terme l'actuació i assenyalen que actualment els serveis compten amb equips educatius i interdisciplinaris molt eficients. Paral·lelament, comenten els beneficis dels Espais de Reflexió i Intercanvi que se'ls dirigeixen per part del Servei Territorial a fi que puguin reflexionar entorn de la pràctica educativa conjuntament i aplicar les propostes compartides a l'actuació concreta de cada servei. En Jaume aclareix que realitzen aquests espais només dos cops l'any perquè no es disposa de gaire temps ni al Servei Territorial ni als centres i alhora, d'aquesta manera resulten més productius i constructius, ja que si els programessin mensualment la inèrcia els transformaria en espais de queixa reiterativa i no resultarien espais col·laboratius ni d'aprenentatge per als participants. En aquests moments, està preparant un document de retorn, el qual enviarà a tots els serveis i on es recullen les conclusions que es van extreure conjuntament en el darrer Espai de Reflexió i Intercanvi que es va dur a terme el mes de gener d'aquest any 2019.

Com a propostes de millora, assenyalen la conveniència d'aprofitar el moment actual, en el qual no s'esdevenen tantes noves arribades com en etapes anteriors, per a planificar millor l'estratègia d'abordatge de cara als propers mesos, ja que a partir de l'estiu és quan augmenta el flux migratori d'aquests nois i noies.

11 d'Abril- **Chakir Abdlk**

En Chakir Abdlk té 18 anys, va néixer al Marroc i va arribar a Almeria l'agost de 2017 viatjant en una pastera. El seu objectiu era arribar fins a Bèlgica, on hi té un oncle, però li cal tenir una residència mínima de 5 anys per a poder circular per Europa legalment. A Almeria, es va escapar del CE on el van dur i va viatjar en autobús fins arribar a Girona. Aquí, se'n va anar a una carnisseria *halal* i va demanar ajuda. Els Mossos el van portar al CA. Posteriorment, va estar a un CRAE, després a IPI i, actualment, està a PIL. Durant aquest temps, va fer pràctiques ocupacionals en un curs de la Creu Roja i ha estat estudiant varis nivells de català a l'Escola d'Adults fins a l'actualitat. Va iniciar un PFI de Perruqueria i Estètica a l'Escola de Pia de Salt, però no li agradava i es va canviar a un d'Hoteleria i Turisme, del qual aquesta setmana n'acaba les pràctiques en un restaurant del Barri Vell de Girona. El mes de maig també realitzarà les proves d'accés a un CFGM i li agradaria que fos de Restauració. Si aprova seguirà estudiant i sinó vol buscar feina com ajudant de cuina o cambrer preferiblement.

De tots els serveis de protecció on ha estat, destaca aquells que l'han ajudat més a l'hora de tramitar la seva documentació i iniciar la seva trajectòria formativa i ocupacional, com són IPI i PIL. Diu que al CE d'Almeria sentia que perdia el temps perquè no li tramitaven la documentació ni li oferien cap curs formatiu i per això es va escapar. Volia arribar a Catalunya perquè havia sentit, per part d'amics del seu país d'origen, que aquí hi havia més oportunitats per a progressar i poder obtenir la documentació per establir-se al territori d'acollida. Al CA es sentia una mica atabalat perquè hi havia molts nois i per les normatives i condicions de tancament del servei. A IPI es va sentir més lliure i autònom i molt a gust amb la majoria dels companys de pis que va tenir. Actualment, a PIL es sent bé, tot i que fa tan sols dues setmanes que s'hi ha incorporat i encara s'està adaptant a l'equip i als companys.

En el seu temps lliure, li agrada sortir amb els amics i fer esport. Els amics que té al territori els ha conegut als diferents serveis on ha estat i també al gimnàs on anava quan estava a IPI. Ara ja no va al gimnàs perquè li surt mol car i acostuma a jugar a futbol els caps de setmana amb una colla diversa que es reuneix a diferents equipaments esportius de l'espai urbà de Girona i Salt.

De la seva experiència als serveis destaca l'atenció dels educadors i educadores, els quals l'han fet sentit molt acollit i acompanyat i l'han ajudat molt a sentir-se bé aquí. Com a proposta de millora, assenyala que caldria tenir més cura de la tipologia de joves que entren als centres o als pisos, ja que ha tingut alguna mala experiència en aquest sentit i a en Chakir no li agraden els nois que duen problemes, ans el contrari, s'allunya de tots aquells que no mereixen la seva confiança.

12 d'Abril- **Hamed Dianda**

En Hamed Dianda té 18 anys, va néixer a Costa d'Ivori i va arribar a Almeria fa dos anys viatjant en pastera. Només ho sabia el seu germà gran i va trucar a la família un cop ja es trobava a Espanya. Volia anar cap a França a acabar els seus estudis de batxillerat perquè la seva llengua materna és el francès, però el van aturar a la frontera. En aquest temps ha estat al CA, a un CRAE, a IPI i fa gairebé 7 mesos que està a SAEJ. Ha estudiat català a diferents Escoles d'Adults, va fer un curs de Conducció de Maquinària (toro) de la Cambra de Comerç i també un curs de cinema i fotografia a l'Associació ÀKAN. Actualment, està estudiant el GES2 a l'Escola d'Adults i farà les proves d'accés a un CFGM d'Electromecànica al maig ja que, si les aprova, no caldrà que acabi el GES2 i podrà pujar de nivell d'estudis més ràpid. Li agradaria molt poder seguir estudiant posteriorment un CFGS, però no sap si estarà prou temps a SAEJ per a poder-ho fer i, per tant, potser després del CFGM haurà de treballar, tot i que no descarta treballar i estudiar alhora més endavant. Mira el futur amb il·lusió i confiança i considera que tindrà un futur més bo que els nois que no s'han volgut formar. Tot i això, de vegades té una mica de neguit per si podrà seguir a SAEJ i acabar els

seus estudis, ja que està tenint tanta sort que li costa creure-s'ho del tot. No obstant, reconeix que els seus referents de suport l'han tranquil·litzat en aquesta qüestió. Ell vol estudiar els cicles perquè no vol haver d'anar a una empresa d'inserció, ja que alguns companys i amics li han dit que només donen feina durant 6 mesos i després només es queden als millors, mentre que els altres nois es queden al carrer.

Està molt agraït per l'atenció rebuda a tots els serveis i per part de tots els educadors i educadores que ha conegut, però assenyala que al CA es sentia bastant sol, ja que no parlava català, castellà ni àrab i gairebé tots els seus companys del centre eren del Marroc. Recorda que quan tenien hores d'oci lliures baixava a la ciutat a passejar tot sol i no li agradava perquè s'avorria i pensava massa en el seu país i la seva família, fet que no l'ajudava gaire a centrar-se en el seu projecte migratori i agafar forces per a tirar endavant. Destaca l'ajuda rebuda a nivell formatiu, tant a IPI com a SAEJ i afegeix el CA, tot i que allà no li agradava la vigilància i la normativa tan estricta. Ell considera que és un noi tranquil i autònom i no cal que el tinguin controlat.

Té molt poc temps lliure, només el cap de setmana, ja que entre setmana es passa el dia estudiant i els divendres va a la mesquita a resar. El cap de setmana surt amb els amics, va a veure partits de futbol allà on es troben per jugar i, de vegades, també hi juga; aprofita també per fer la neteja de casa, rentar roba i cuinar per a la propera setmana. Diu que fa poc també ha començat a anar al gimnàs perquè a SAEJ li donen una assignació que li permet pagar les seves despeses i, alhora, pagar altres activitats que li agraden. Coneix alguns equipaments municipals i comunitaris, tot i que no en fa un ús habitual i només va a aquells on fa els cursos formatius.

Fa poc ha començat a compartir pis amb un noi de Costa d'Ivori, gràcies al qual ha conegut d'altres persones del seu país d'origen residents a Girona i Salt i està molt content, ja que és una comunitat petita i li resulta molt agradable poder relacionar-s'hi. Als seus amics, però, els ha conegut en algun dels serveis on ha estat, als cursos formatius i a les trobades per a jugar a futbol i destaca que són una colla diversa amb diferents nacionalitats, inclosos nois catalans. Assenyala que no li agraden els nois dels centres en general, perquè acostumen a ser molt conflictius i ell vol relacionar-se amb bones persones i que siguin tranquil·les, que no consumeixin drogues ni portin problemes. Creu que els nois dels centres acostumen a ser molt immadurs i que, un cop arriben aquí, sembla que s'oblidin del seu projecte migratori i els seus objectius i només vulguin passar-s'ho bé, acabant amb males companyies, robant i amb problemes diversos.

Com a propostes de millora, creu que s'hauria de vigilar més que hi hagués un bon clima als centres, ja que hi ha nois molt agressius i violents i, de vegades, els altres nois ho passen malament. Tot i això, no pensa que sigui culpa dels educadors i educadores, els quals fan tot el que poden, però que hi ha d'haver algú que pugui decidir i fer que les coses siguin diferents. També indica que

caldria orientar millor als nois perquè molts no saben com funcionen les coses aquí, ni saben què fer quan estan malats ni on han d'anar per a tramitar la documentació. De fet, no recomanaria a d'altres nois que migressin perquè les circumstàncies són molt dures i considera que, d'haver-ho sabut, hauria invertit els diners que va pagar per realitzar el viatge en pastera, en muntar un negoci al seu país i viure a prop dels seus familiars.

14 d'Abril- **Jaouad**

En Jaouad té 18 anys, va néixer al Marroc i fa 7 mesos que està a Catalunya. Va arribar a Tarifa al juny de 2018 amb una pastera i va passar tres mesos a centres de Jérez de la Frontera i Arcos de la Frontera. Es va escapar i va arribar en tren a Barcelona i, posteriorment, a Girona. Va venir cap a aquí perquè coneixia a un noi que estava al CA i li va aconsellar que es traslladés. Aquest amic el va acompanyar als Mossos un cop va arribar a Girona i, a partir de llavors, va estar al CA, després a la UFA, IPI i, actualment, està a PIL. Tenia els estudis secundaris finalitzats al Marroc i aquí els va poder convalidar fàcilment. Actualment, estudia un PFI de Mecànica a l'Escola Pia de Salt del qual està fent les pràctiques i, si treu bones notes, li agradaria seguir amb un CFGM d'Electromecànica, o sinó amb un PFI de Tècnic Especialista. Ara té una mitja de 7 i li costa arribar al 8, que és la qualificació que li caldria per accedir-hi. A més, tampoc sap si al servei on es troba actualment li pagarien les formacions i això el té una mica neguitós. També estava estudiant català, però ara amb les pràctiques del PFI ja no té temps per a fer-ho.

Té molt bon record de la UFA i IPI, que són els serveis on el van ajudar més amb els cursos formatius. A PIL fa poc que hi és i encara no coneix bé com funciona el servei.

Assenyala que no coneix gaire els recursos del territori i, tanmateix, ell només està interessat en estudiar català i mecànica i no té ganes de fer res més.

Respecte als amics que té a Girona, a part del que ja coneixia del seu país d'origen, a la resta els ha conegut als centres on ha estat. Durant el cap de setmana, que és quan té temps lliure, li agrada sortir amb els amics i escoltar música.

Com a propostes de millora, en Jaouad indica que caldria oferir més cursos i pagar les formacions als nois que volen formar-se i treballar. Coneix a altres joves que ara es troben al carrer, però que volien estudiar i treballar i no se'ls va donar aquesta oportunitat. Ara han de guanyar-se la vida robant o traficant amb drogues i ell pensa que això no és just per a aquests nois. Està molt content amb tots els serveis i els educadors i educadores, però el problema el veu en l'àmbit econòmic. Actualment, els diners que li assignen li arriben amb prou feines per a pagar el menjar i no en té prou per quan necessita comprar-se roba o anar a la perruqueria. En aquest sentit, també indica que

caldria donar diners als joves que estan estudiant per a què poguessin viure en millors condicions.

20 d'Abril- **Anouar Jenoui**

L'Anouar té 18 anys, va néixer al Marroc i fa 2 anys que va arribar a Catalunya. Va viatjar sota un camió en un vaixell que el transportava fins a Algesires i d'allà va agafar autobusos fins a Tortosa, on el van dur a un CA. Però ell no hi estava gaire bé al centre i va viatjar fins a Girona perquè hi tenia un amic del seu barri que havia vingut anteriorment, el qual li va dir que aquí ajudaven més als nois que volen estudiar. Va anar al CA, després a un CRAE, a la UFA i a IPI. Però a IPI va incomplir les normes (va dormir a una casa ocupada) i va haver de tornar al CA. Posteriorment, el van tornar a derivar a la UFA i actualment està a SAEJ. Està molt bé perquè comparteix pis amb un noi marroquí de 38 anys, amb qui es porta molt bé i el sent com un germà gran. Ha estudiat varis cursos de català a l'Escola d'Adults, a l'Escola Oficial d'Idiomes i a l'Estació Espai Jove. Ara bé, es queixa de que, en comptes d'anar pujant el nivell, en alguns d'aquests recursos l'han posat a aules d'un nivell inferior al seu perquè no hi ha places al que li correspon i sent que ha estat un temps perdut. Actualment està fent les pràctiques d'un PFI de Fleca i Pastisseria a una empresa d'Aiguaviva molt coneguda a Girona. Al maig, farà les proves d'accés al GES per pujar el nivell i poder fer les proves d'accés a un CFGM, tot i que encara no té clar quin triarà. Si no les passa, buscarà feina. Li agradaria quedar-se a viure a Girona, però tot dependrà de si troba una bona feina aquí que el permeti viure amb dignitat.

Té molt bon record dels serveis on ha estat. De fet, entén perfectament que, quan va incomplir la normativa a IPI, el retornessin al CA i, alhora, es sent agraït perquè en aquells moments anava amb males companyies que l'estaven influenciant negativament i potser no hauria arribat a on està ara si no hagués passat això. Respecte al CA de Tortosa, partint de la perspectiva que aporta el temps i l'aprenentatge, reconeix que el centre era correcte però ell no hi estava a gust perquè estava malament emocionalment i es sentia molt estrany sense conèixer la llengua ni el país on havia arribat.

D'altra banda, diu que coneix força bé alguns recursos comunitaris i fa temps havia participat en alguna sortida organitzada per l'Espai Jove de Salt i anava a les seves instal·lacions a jugar al *futbolí*, però va deixar d'anar-hi perquè no es sentia a gust per l'ambient. En el seu temps lliure li agrada sortir amb els amics i jugar a futbol. Destaca que té amistats de tot arreu, catalans, marroquins i ucraïnesos i que els ha conegut als cursos, als centres i al carrer. Abans també anava al gimnàs, però actualment els estudis ocupen la major part del seu temps i ho ha deixat fa poc. Li agradaria fer més activitats però no té temps i recorda que quan sí tenia temps estava tan preocupat per la documentació, que no pensava en fer res més i ara li sap greu no haver fet més coses.

Finalment, li costa pensar en alguna proposta de millora entorn de l'actuació rebuda perquè creu que els educadors i educadores ho fan tot bé. Destaca que els ajuden en tot, documentació, salut, estudis, habitatge, menjar... no té cap queixa. De vegades, les normatives d'alguns serveis són molt estrictes però creu que es posen amb un bon criteri, ja que els nois arriben molt perduts i si no els posen normes es desvien del bon camí i es fiquen en problemes. Tot i això, sí creu que, potser, caldria que intentessin parlar més amb els joves, perquè molts estan malament i no saben explicar-ho o no s'atreveixen per por a que els facin fora del centre on estan.

ANNEX 3.a) Fotografies de l'exposició *A la deriva* del XIV "Festival Inund'ART", que s'ha celebrat els dies 31 de Maig, i 1 i 2 de Juny de 2019, i en la qual han participat alumnes de 3er d'ESO de l'IES de Sils juntament amb adolescents sense referents familiars al territori dels CAs i d'alguns CRAEs de la ciutat de Girona. La instal·lació es trobava al Pont de les Peixateries Velles i estava formada per desenes d'ampolles que contenien cartes escrites per aquests nois i noies i dirigides als seus nous amics de l'IES de Sils, entorn de les seves experiències, somnis, il·lusions, pors i projectes vitals, algunes de les quals, es trobaven a disposició dels visitants per si se les volien endur de record.

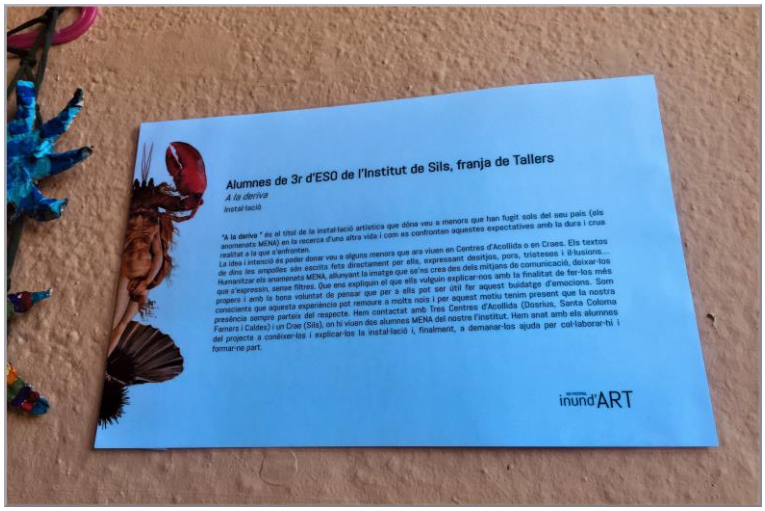

Figura 3

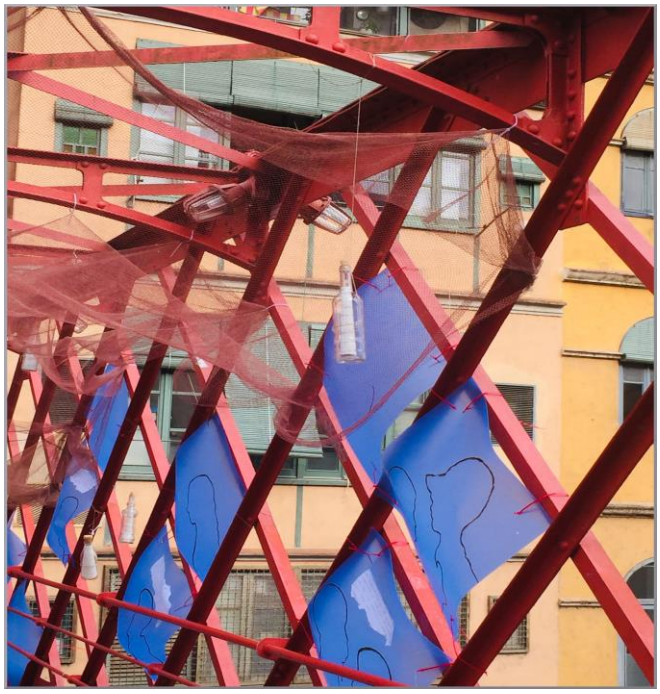
Figura 4

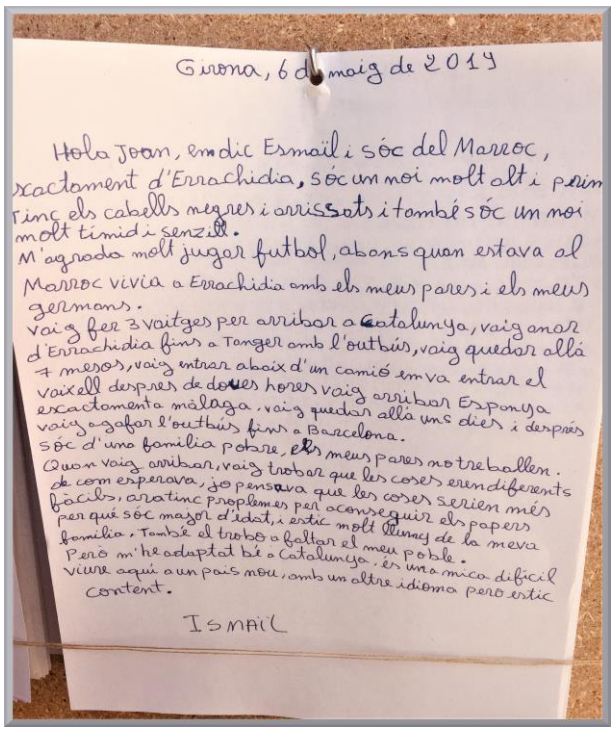

Girona, 6 de maig de 2014

Hola Joan, em dic Esmaïl i sóc del Marroc, exactament d'Errachidia, sóc un noi molt alt i prim. Tinc els cabells negres i arrissats i també sóc un noi molt tímid i senzill.
M'agrada molt jugar futbol, abans quan estava al Marroc vivia a Errachidia amb els meus pares i els meus germans.
Vaig fer 3 viatges per arribar a Catalunya, vaig anar d'Errachidia fins a Tanger amb l'outbús, vaig quedar allà 7 mesos, vaig entrar abaix d'un camió em va entrar el vaixell despres de dotze hores vaig arribar Espanya exactament a málaga, vaig quedar allà uns dies i despres vaig agafar l'outbús fins a Barcelona.
Sóc d'una familia pobre, els meus pares no treballen.
Quan vaig arribar, vaig trobar que les coses eren diferents de com esperava, jo pensava que les coses serien més fàcils, ara tinc problemes per aconseguir els papers per què sóc major d'edat, i estic molt lunyi de la meva familia. També el trobo a faltar el meu poble.
Però m'he adaptat bé a Catalunya. Ès una mica dificil viure aquí a un país nou, amb un altre idioma però estic content.

ISMAIL

Figura 5

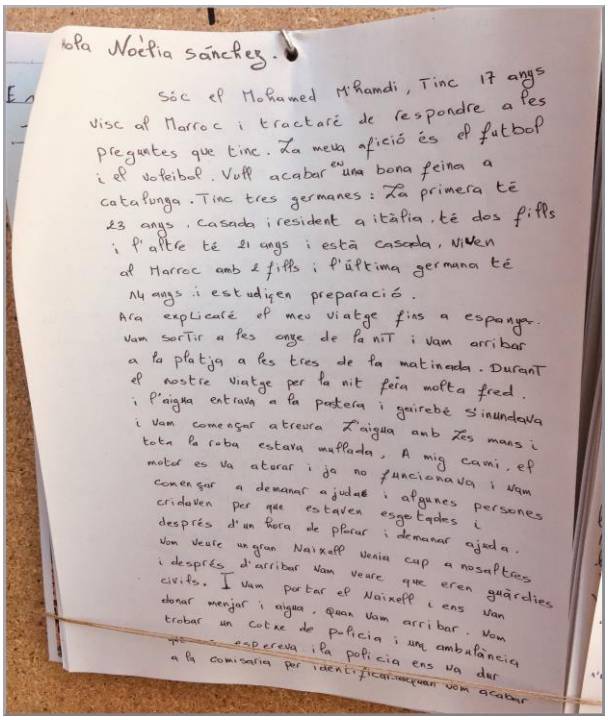

Hola Noelia Sánchez.

Sóc el Mohamed M'hamdi, Tinc 17 anys visc al Marroc i tractaré de respondre a les preguntes que tinc. La meva afició és el futbol i el voleibol. Vull acabar una bona feina a catalunya. Tinc tres germanes: La primera té 23 anys, casada i resident a itàlia, té dos fills i l'altre té 21 anys i està casada, viuen al Marroc amb 2 fills i l'última germana té 14 anys i estudiçen preparació.
Ara explicaré el meu viatge fins a espanya.
Vam sortir a les onze de la nit i vam arribar a la platja a les tres de la matinada. Durant el nostre viatge per la nit feia molta fred. i l'aigua entrava a la pastera i gairebé s'inundava i vam començar a treure l'aigua amb les mans i tota la roba estava mullada, A mig camí, el motor es va aturar i ja no funcionava i vam començar a demanar ajudes i algunes persones cridaven per que estaven esgotades i després d'un hora de plorar i demanar ajuda. Vam veure un gran Naixeff venia cap a nosaltres i després d'arribar vam veure que eren guàrdies civils. I vam portar el Naixeff i ens van donar menjar i aigua, quan vam arribar. Vam trobar un cotxe de policia i una ambulància que ens esperava, la policia ens va dur a la comisaria per identificar-nos quan vam acabar

Figura 6

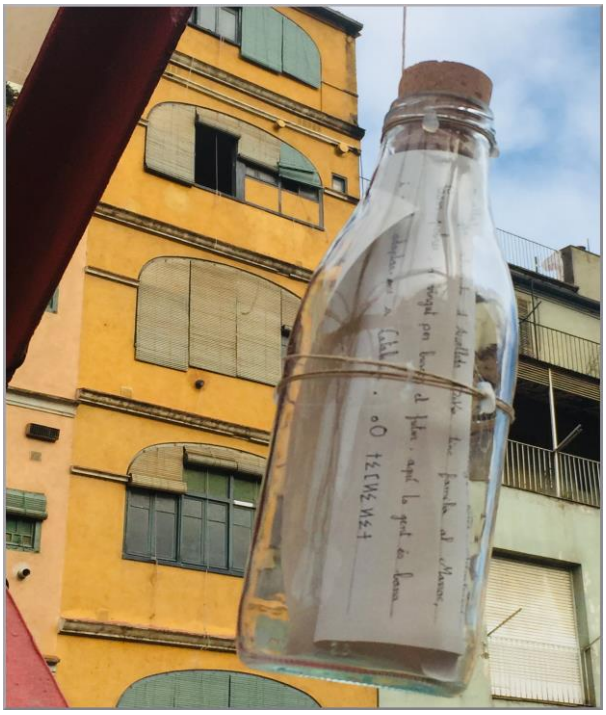

Figura 7

Figura 8

ANNEX 3.b) Fotografies de la instal·lació i recorregut vivencial *The Dreamers* emmarcada també en el XIV "Festival Inund'ART" d'enguany, que s'ha dut a terme mitjançant la col·laboració de la Plataforma Girona Acull i el Centre Cívic Barri Vell-Mercadal. Es tracta de dues casetes, decorades amb fotografies i objectes simbòlics i particulars, en les quals, 4 joves sense referents familiars al territori, comparteixen amb els visitants les seves experiències, projectes i somnis de futur, mitjançant una narració en primera persona sobre les seves vivències i a partir de diferents dinàmiques i exposicions artístiques.

Figura 9

Figura 10

Figura 11

Figura 12